

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวและการจัดการของชุมชนท้องถิ่น
ในเขตพื้นที่ตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

Assessment of Tourism Resource Potential and the Management by
Local Communities in Amphawa Sub – district, Amphawa District, Samut Songkhram Province

โดย

นายเอกสิทธิ์ สุดแก้ว

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (อุทยานและนันทนาการ)
พ.ศ. 2549

ISBN 974-16-2417-4

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (อุทยานและนันทนาการ)
ปริญญา

.....อุทยานและนันทนาการ.....อนุรักษ์วิทยา
สาขา.....**ภาควิชา**

เรื่อง การประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวและการจัดการของชุมชนท้องถิ่น
 ในเขตพื้นที่ตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

Assessment of Tourism Resource Potential and the Management by
 Local Communities in Amphawa Sub – district, Amphawa District,
 Samut Songkhram Province

นามผู้วิจัย นายเอกสิทธิ์ สุดแก้ว

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์นภวรรณ จานะกาญจน์, Ph.D.)
 กรรมการ
 (อาจารย์เสรี เวชบุษกร, M.F.)
 กรรมการ
 (อาจารย์สุรพันธ์ เพชรภา, สค.ม.)
 หัวหน้าภาควิชา
 (รองศาสตราจารย์วิชา นิยม, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

.....
 (รองศาสตราจารย์วินัย อางคงหาญ, M.A.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 5 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2549

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ ผศ.ดร.นภวรรณ ฐานะกาญจน์ ประธานกรรมการที่ปรึกษา อ.เสรี เวชชบุษกร กรรมการวิชาเอก อ.สุรพันธ์ เพชรภา กรรมการวิชาการ และ ผศ.ดร.บุญจิต จิตาภิวัดนกุล ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้ให้คำปรึกษา ความกรุณา ความเมตตาและคำแนะนำต่างๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และทั้งนี้ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณบุคคลผู้เป็นอาจารย์ ทั้ง ในและนอกรั้วมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทั้งที่เคยได้รับการศึกษาโดยตรงหรือเพียงอาศัย ข้อเขียนซึ่งได้ให้ความรู้แก่ข้าพเจ้าในการศึกษาปริญญาโท

ขอขอบคุณ ประชาชนในตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ที่ได้ช่วยในการ ตอบแบบสอบถาม และให้คำแนะนำในเรื่องต่างๆ น้ำใจไมตรีของทุกท่าน ข้าพเจ้าจะจำไว้มีรู้ลืมและ ขอให้ทุกท่านดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวของเรามีอยู่ให้คงอยู่ดีเช่นนี้ตลอดไป

ขอขอบคุณ ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานในอดีตที่เทศบาลเมืองสมุทรสงคราม และ ปัจจุบันที่สำนักนายกรัฐมนตรี ที่ได้เปิดโอกาสให้ข้าพเจ้ามีเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ จนสำเร็จ

ขอขอบคุณ คุณกฤษณะ รามสูตร (มหาบัณฑิตคณะเกษตร) ร้อยตำรวจตรีหญิงนัทธนะ สกุโลโต และบิดามารดาของบุคคลทั้งสองที่ได้ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลไม่ว่าจะเป็นที่พักอาศัย อาหาร และยานพาหนะ ที่ทำให้การเก็บข้อมูลผ่านไปด้วยดี อีกทั้งคำแนะนำทุกอย่างในการทำวิทยานิพนธ์ อีกทั้ง คุณกรรณิกา พิมลศรี คุณสุรศักดิ์ ชูทอง คุณเฉลิมเกียรติ สุริยวงศ์ คุณเสาวนีย์ สารเนตร ที่ได้ให้ กำลังใจและกระทำการกวดขันอยู่ตลอด รวมถึงเพื่อนๆ สิ่งนี้เงิน 19 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และเพื่อนๆ พี่ๆ รุ่นห้วยแฝก สำนักนายกรัฐมนตรี ที่ถามอยู่เสมอว่า จบปริญญาโทหรือยัง? คราวนี้คง ตอบได้สักทีว่าจบแล้ว และจะลืมไม่ได้สำหรับ พี่ น้อง เพื่อน นิสิตสาขาอุทยานและนันทนาการรุ่น 1 ถึงรุ่น 7 ทุกท่านในความช่วยเหลือทุกด้านจนสำเร็จในการศึกษา

สุดท้ายขอกราบแทบเท้าขอบพระคุณ คุณแม่และคุณพ่อ สำหรับทุกทุกอย่างที่ได้รับเสมอ อันเนื่องมาจากบุคคลทั้งสองได้สนับสนุนทุกอย่างแก่ข้าพเจ้า ทั้งความเข้าใจ กำลังใจ กำลังทรัพย์ แต่ข้าพเจ้าก็ไม่สามารถรับรองว่าจะไม่รบกวนความสนับสนุนทุกอย่างจากท่านทั้งสองอีก

เอกสิทธิ์ สุกแก้ว

พฤษภาคม 2549

เอกสารที่ สดแก้ว 2549: การประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวและการจัดการของชุมชน
ท้องถิ่นในเขตพื้นที่ตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

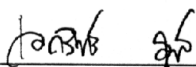
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (อุทยานและนันทนาการ) สาขาอุทยานและนันทนาการ ภาควิชา
อนุรักษ์วิทยา ปรชชานกรรมการที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์นภวรรณ ฐานะกาญจน์, Ph.D.

119 หน้า

ISBN 974-16-2417-4

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจสถานภาพและประเมินศักยภาพของทรัพยากร
ท่องเที่ยวในเขตตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามและประเมินศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการ
จัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา การประเมินศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวใช้ 11 ตัวชี้วัด แต่
ละตัวชี้วัดมีค่าถ่วงน้ำหนักหรือค่าความสำคัญตั้งแต่ 1-5 มีรายละเอียดในการประเมินให้ค่าคะแนนศักยภาพที่แบ่ง
ออกเป็น 5 ช่วงคะแนนเช่นเดียวกับค่าถ่วงน้ำหนัก จากคะแนน 1 ศักยภาพต่ำมาก ถึง 5 ศักยภาพสูงมาก และ
ใช้แบบสอบถามทำการสอบถามประชาชนในชุมชนท้องถิ่น จำนวน 300 คน จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้
สถิติเชิงพรรณนาและวิธี t-test และ F-test

ผลการศึกษาพบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่า
คะแนนเกิน 3.7 ที่เป็นระดับสูงเพียง 4 แห่งจาก 9 แห่งคือ อุทยานพระบรมราชานุสรณ์พระบาท สมเด็จพระ
พุทธเลิศหล้านภาลัย(อุทยาน ร. 2) วัดอัมพวันเจติยาราม วัดบางกะพ้อม และตลาดน้ำยามเย็นอัมพวา โดย
ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีศักยภาพในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรู้
และด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะสูง แต่มีศักยภาพต่ำในด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการเรียนรู้จากการ
ปฏิบัติร่วมกัน และด้านการติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงช่วยความร่วมมือ จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า
ประชาชนที่มีศักยภาพในด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรู้ ด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ด้านการมีวิสัยทัศน์
ร่วมกัน ด้านการเรียนรู้จากการปฏิบัติร่วมกัน และด้านการติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงช่วยความร่วมมือที่แตกต่าง
กัน มีการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ลายมือชื่อนิสิต

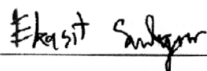

ลายมือชื่อประธานกรรมการ

๒๙, ๗, ๕๕

Ekasit sudkaew 2006: Assessment of Tourism Resource Potential and the Management by Local Communities in Amphawa Sub – district, Amphawa District, Samut Songkhram Province. Master of Science (Park and Recreation), Major Field: Park and Recreation, Department of Conservation. Thesis Advisor: Assistant Professor Noppawan Tanakanjana, Ph.D. 119 pages. ISBN 974-16-2417-4

The objectives of this research were to conduct an inventory and assess potential of tourism resources in Amphawa Sub-district, Amphawa District, Samut Songkhram Province and to assess potential of local communities in managing the tourism resources. The assessment of tourism resources was based on 11 indicators. Five-point rating scale was assigned to both weighted score and rated score of each indicator. Questionnaire was used to collect data from 300 local people. The survey data were analyzed by descriptive statistics, t-test and F-test.

The study found that the majority of tourism sites or 5 from 9 sites had moderate potential scores. Four sites had high potential scores, including King Rama 2nd Park, Wat Amphawanjetiyaram, Wat Bang Kapom, and Amphawa Floating Market. Most local people had high potential in the participation on public affairs, knowledge about tourism resource management, and responsibility to the publics but had low potential on common vision about tourism resource management, learning from practices, and communication and knowledge exchange. However, hypothesis testing found that people who had differences in all potential aspects had significantly different in the practices on tourism resource management.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(5)
คำนำ	1
วัตถุประสงค์	2
นิยามศัพท์	2
การตรวจเอกสาร	5
แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนและศักยภาพของชุมชน	5
กฎหมายในการจัดการทรัพยากรโดยชุมชน	24
ทรัพยากรการท่องเที่ยว	25
การประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว	29
พื้นที่ทำการศึกษา	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
กรอบแนวคิดและสมมติฐาน	38
อุปกรณ์และวิธีการ	40
อุปกรณ์	40
วิธีการ	41
ผลการศึกษาและวิจารณ์	50
สถานภาพและศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว	50
ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานทางสังคมของประชากร	69
ศักยภาพของชุมชนในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว	72
การปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว	86
ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย	89
สรุปและข้อเสนอแนะ	96
สรุป	96

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ข้อเสนอแนะ	97
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	100
ภาคผนวก	105
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	106
ภาคผนวก ข ผลวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของคำถามวัด	115

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมินศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว	42
2	สรุปประเภทและสถานภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวในตำบลอัมพวา	51
3	สรุปค่าคะแนนศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวในตำบลอัมพวา	58
4	ลักษณะพื้นฐานทางสังคมของประชากร	69
5	บริเวณพื้นที่ที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตตำบลอัมพวาตามความคิดเห็น ของประชาชน	72
6	ศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	74
7	ศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน	75
8	ศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านการติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงความร่วมมือ	76
9	ศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านการมีส่วนร่วม	76
10	การจัดระดับศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านการมีส่วนร่วม	78
11	ศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านความรู้	79
12	การจัดระดับศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านความรู้	81
13	ศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะ	82
14	การจัดระดับศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะ	84
15	การปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว	86
16	การจัดระดับการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว	89
17	ผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างในด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	90
18	ผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างด้านการมีส่วนร่วม	90
19	ผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างด้านความรู้	91
20	การปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว จำแนกตามความรู้ โดยการเปรียบเทียบรายคู่	92
21	ผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างด้านการเรียนรู้จากการ ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน	93
22	ผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างด้านการมีความรับผิดชอบต่อ ต่อสาธารณะ	93
23	ผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างด้านการติดต่อสื่อสารและ เชื่อมโยงความร่วมมือ	94

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
24	สรุปผลการทดสอบสมมติฐานในการวิจัย	95
ตารางผนวกที่		
ข1	ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว	116
ข2	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว	117
ข3	การปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว	119

สารบัญญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ระดับของการมีส่วนร่วม	11
2	รูปแบบเครือข่ายการสื่อสาร	22
3	แผนที่เขตตำบลและทรัพยากรการท่องเที่ยวในตำบลอัมพวา	33
4	กรอบแนวคิดในการวิจัย	38
5	อุทยานพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย(อุทยาน ร. 2)	60
6	วัดอัมพวันเจติยาราม	61
7	วัดบางกะพ้อม	62
8	ทิวทัศน์ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง	63
9	จุดชมหิ่งห้อยและเรือที่นำไปนักท่องเที่ยวไปชมหิ่งห้อย	64
10	ตลาดน้ำยามเย็นอัมพวา	65
11	บ้านไม้/ห้องแถว	66
12	วิถีชีวิตชุมชน	67
13	สวนลื่นจี	68

การประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวและการจัดการของชุมชนท้องถิ่น
ในเขตพื้นที่ตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

Assessment of Tourism Resource Potential and the Management by
Local Communities in Amphawa Sub – district, Amphawa District,
Samutsongkhram Province

คำนำ

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำให้มนุษย์ใช้ชีวิตอยู่อย่างมีความสุขได้นั้น เกิดจากธรรมชาติทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน จากแบบแผนการดำเนินชีวิตของผู้คนส่วนใหญ่ซึ่งอาศัยอยู่ภายในพื้นที่เมือง ซึ่งได้รับการเปลี่ยนแปลงไปจากสภาพธรรมชาติดั้งเดิม หากมีเวลาว่างผู้คนจะต้องการเดินทางไปพักผ่อนและท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ยังมีความเป็นธรรมชาติ สำหรับประเทศไทยนั้นมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่งดงาม เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย จากกระแสการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดทั้งผลกระทบที่มีทั้งด้านดี เช่น ก่อให้เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้น มีการพัฒนาสาธารณูปโภคทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโลกทรรศน์ระหว่างผู้คน เป็นต้นและด้านลบ เช่น วิถีชีวิตชุมชนเปลี่ยนไป ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเริ่มเสื่อมโทรมลง เป็นต้น ส่งผลให้ประชาชนและชุมชนเหล่านั้น ได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องดูแลรักษา อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กอปรกับปัจจุบันทางภาครัฐได้กระจายอำนาจและมอบให้ซึ่ง สิทธิ หน้าที่และบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชนท้องถิ่น ดังเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย(พ.ศ. 2540) ได้กำหนดเอาไว้หลายมาตรา เช่น มาตรา 46 บัญญัติไว้ว่า “บุคคลซึ่งรวมตัวกันเป็น ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือ วัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” เป็นต้น การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่นจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ

ตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามนั้น เป็นพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่กำลังได้รับการส่งเสริมจากทางจังหวัดให้มีชื่อเสียง เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสกับวิถีชีวิตชาวไทยชนบทซึ่งมีความเรียบง่าย แหล่งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อื่นๆ ทั้งยังมีสวนผลไม้และแม่น้ำลำคลองที่ใสสะอาดและงดงาม ซึ่งจังหวัดสมุทรสงครามประกาศให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางแม่น้ำลำคลองระดับชาติ อีกทั้งระยะทางที่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มากนักทำให้เริ่มมีนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนโดยใช้เวลาเดินทางที่มีไม่มากนัก ซึ่งกระแสของการท่องเที่ยวที่กำลังเข้ามาอาจทำให้สภาพธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชนเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งชุมชนท้องถิ่นในตำบลอัมพวา กำลังมีความวิตกกังวลถึงสิ่งที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมดังเช่น รวมกลุ่มเพื่อจัดการการท่องเที่ยว ร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในตำบลอัมพวา และมีสถาบันการศึกษาและหน่วยงานของรัฐศึกษาถึงสภาพแวดล้อมของตำบลอัมพวาและให้ความรู้ชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งวิถีชีวิตชุมชน เป็นต้น

ประเด็นที่ต้องการคำตอบคือ ชุมชนท้องถิ่นจะมีศักยภาพเพียงพอที่จะดำเนินการตามสิทธิบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับ ซึ่งหากได้รับการประเมินศักยภาพแล้วก็จะสามารถทราบถึงระดับของศักยภาพที่มี เพื่อที่จะนำศักยภาพที่มีไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์ในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวให้สามารถดำรงอยู่ได้โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรและการดำรงชีวิตของชุมชนในที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจสถานภาพและประเมินศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อประเมินศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น ในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

นิยามศัพท์

ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวประเภทต่างๆ ทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมเช่น แม่น้ำ ลำคลอง โบราณสถาน โบราณวัตถุ วิถีชีวิตชุมชน เป็นต้น ในเขตตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

สถานภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สภาพทั่วไป การจัดการดูแลรักษาและสภาพการใช้ประโยชน์ในห้วงเวลาปัจจุบัน ของแหล่งท่องเที่ยวในเขตตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวหมายถึง ลักษณะเฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวในเขตตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามที่เอื้อต่อการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวและการพัฒนาที่เกี่ยวข้องประเมินจาก ความโดดเด่นเฉพาะตัวของพื้นที่ คุณภาพด้านทัศนียภาพของภูมิทัศน์ ความเหมาะสมต่อกิจกรรมหลัก ความสะดวกในการเข้าถึง ความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ความปลอดภัย นัยต่อการสื่อความหมาย ความคงทนต่อผลกระทบ ความหลากหลายของกิจกรรม

ศักยภาพของชุมชน หมายถึง คุณสมบัติที่พบในชุมชน ในเขตตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม วัดจาก องค์ประกอบดังนี้

- การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน หมายถึง การที่สมาชิกในชุมชนมีเป้าหมายในอนาคตเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยวัดจาก จำนวนแผนงานด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สมาชิกในชุมชนได้ร่วมกันวางแผนและจัดทำขึ้น

- การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งจัดขึ้นโดยกลุ่มชาวบ้าน หน่วยงานราชการ หรือองค์กรพัฒนาเอกชน โดยวัดจากความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

- ความรู้ หมายถึง การที่สมาชิกในชุมชน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยสามารถวัดจากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมไปถึงความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

- การเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน หมายถึง การที่สมาชิกในชุมชนสามารถพัฒนาความรู้และทักษะในการทำงาน ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ได้รับจากการประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยวัดจากการนำประสบการณ์ที่ได้มาปรับปรุงการทำกิจกรรมในครั้งต่อไป

- การมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ หมายถึง การที่สมาชิกในชุมชนมีความสนใจและเอาใจใส่ดูแลทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนรวมถึงมีความต้องการที่จะแก้ไขปัญหาส่วนรวมที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรท่องเที่ยว โดยวัดจากการปฏิบัติตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

- การติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงความร่วมมือ หมายถึง การที่สมาชิกใน ชุมชนมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารและถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวทั้งภายในชุมชนและชุมชนอื่นใกล้เคียง โดยวัดจาก ความถี่ของการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับทรัพยากรและการจัดการการ ทรัพยากรการท่องเที่ยว

การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง การปฏิบัติตัวของประชาชนท้องถิ่น ในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็น การป้องกัน ดูแลรักษาหรือแก้ไข เช่น การกำจัดขยะมูลฝอย การร่วมกันดูแลโบราณสถาน โบราณวัตถุ การรวมกลุ่มเพื่อฟื้นฟูวัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชน เป็นต้น

การตรวจเอกสาร

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตรวจเอกสารในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนและศักยภาพของชุมชน
2. กฎหมายในการจัดการทรัพยากร โดยชุมชน
3. ทรัพยากรการท่องเที่ยว
4. การประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว
5. พื้นที่ศึกษา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนและศักยภาพของชุมชน

ความหมายของชุมชน

ชุมชน คือ กลุ่มบุคคลที่อาศัยอยู่รวมกันในพื้นที่อาณาบริเวณหนึ่ง มีการสื่อสารปฏิสัมพันธ์ มีวัตถุประสงค์ และผลประโยชน์ร่วมกัน โดยมีการเคลื่อนไหวหรือกิจกรรม แบบแผนพฤติกรรม การดำรงชีวิตและวัฒนธรรมที่ผูกพันกับพื้นที่ ภายใต้กฎเกณฑ์อย่างเดียวกัน (สุวิทย์, 2533)

ดังนั้นความหมายและองค์ประกอบของชุมชน คือ กลุ่มคนที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน มีวิถีชีวิต วัตถุประสงค์ เดียวกันภายใต้กฎเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับ โดยจะต้องมีการสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์กัน มิเช่นนั้นจะไม่ถือว่าเป็นชุมชน

สำหรับองค์กรชุมชนนั้นจัดเป็นการรวมตัวกันของชาวบ้านตั้งแต่สองคนขึ้นไปโดยอาจจะอยู่ภายในชุมชนเดียวกันหรือต่างชุมชนก็ได้ ไม่จำกัดพื้นที่ โดยมีวัตถุประสงค์และกิจกรรมของ

กลุ่มร่วมกัน (สุชัยญา, 2545) เพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มและเกิดอำนาจทางสังคมเพื่อถ่วงดุลกับอำนาจรัฐและอำนาจเงินทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาของชุมชนร่วมกัน ซึ่งองค์กรที่จัดตั้งขึ้นนี้อาจจัดตั้งขึ้นแบบไม่เป็นทางการ ไม่มีกฎหมายรองรับ แต่มีระเบียบของทางราชการหรือของกลุ่มเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือจะเป็นกลุ่มที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการ โดยมีกฎหมายรองรับก็ได้แล้วแต่กรณี

โดยองค์กรชุมชนนั้นจะต้องประกอบด้วย กลุ่มบุคคลซึ่งมีวัตถุประสงค์ เป้าหมายและผลประโยชน์ร่วมกัน โดยมีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม มีกิจกรรม มีการเรียนรู้ มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งงบประมาณในการดำเนินงาน

ศักยภาพชุมชน

สำหรับศักยภาพของชุมชนนั้น เป็นความสามารถของกลุ่มบุคคลในชุมชนเดียวกันเพื่อตัดสินใจกระทำการใดๆ อันที่ตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาของคนส่วนใหญ่ในชุมชนซึ่งรวมไปถึงความสามารถในการประสานความร่วมมือภายในชุมชนโดยสามารถแก้ไขปัญหาที่มีมาจากภายนอกด้วยเพื่อประโยชน์โดยรวมของชุมชน (สุวิทย์, 2533 และ สุชัยญา, 2545) โดยที่เชื่อกันว่า ชุมชนจะสามารถเป็นหน่วยสำคัญในการเสริมชีวิตมนุษย์ให้บริบูรณ์ ความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับมนุษย์ ได้แก่ สิทธิพื้นฐาน เอกสิทธิ์และความสามารถในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์จะเกิดสัมฤทธิ์ผลสูงสุดได้ ถ้ามีชุมชนเป็นฐานรองรับ (นพดล, 2546) ซึ่งการที่บุคคลในชุมชนเข้ามารวมตัวร่วมคิดร่วมแก้ไขจะส่งผลให้เกิดประชาสังคมอันจะทำให้ชุมชนสามารถพัฒนาศักยภาพเพิ่มขึ้น

ซึ่งคำว่าประชาสังคมนี้ อนุชาติและวิบูลย์ (2540) ได้รวบรวมคำจำกัดความจากทัศนะของนักวิชาการหลายท่านไว้ดังนี้

ประชาสังคมเป็นพลังของสังคมอันเกิดจากประชาชนที่มีบทบาทและวัตถุประสงค์ร่วมกันรวมตัวกันและสามารถร่วมแรงร่วมใจกันผลักดันแก้ไขปัญหาต่างๆ ซึ่งการเข้ามารวมกลุ่มจะเน้นในเรื่องความผูกพัน ความสมานฉันท์ ความกลมเกลียวกัน โดยไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด เป็นเครือญาติ แต่เป็นความผูกพันบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมบนสำนึกที่มีต่อความเป็นพลเมือง โดยอาศัยองค์กร กลไก กระบวนการและกิจกรรมอันหลากหลายที่ภาคประชาชนจัดขึ้น หรือเป็นการมีส่วนร่วมทั้ง ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ในการรวมตัวกันก่อตั้งประชาสังคม

ดังนั้นจึงสามารถอธิบายได้ว่า ประชาสังคมเป็นการรวมตัวกันของบุคคลจากส่วนต่างๆของสังคม ที่มีความคิด วัตถุประสงค์ไปในทิศทางเดียวกันเพื่อแก้ไขปัญหาหรือกระทำการบางอย่างโดยมีการติดต่อสื่อสารที่มีระบบ ซึ่งกระทำผ่านองค์กร กลไก และกระบวนการต่างๆ ในการจัดการที่เป็นเครือข่ายซึ่งมีความผูกพัน สมานฉันท์ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มในที่สุดโดยองค์ประกอบของประชาสังคมสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน

วิสัยทัศน์ เป็นการมองไปข้างหน้าหรือมองไปในอนาคตของผู้นำทั้งในองค์กรและสังคม โดยเป็นภาพที่เป็นเป้าหมายในอนาคตที่ผู้นำมองเห็นและชักชวนให้เพื่อนร่วมงานหรือสมาชิกสร้างขึ้นมา (สมชาย, 2538 และ อารีรัตน์, 2539) โดยผู้นำจะต้องเรียงลำดับความสำคัญของแต่ละเป้าหมายให้ชัดเจนซึ่งผู้นำจะต้องกระตุ้นความมั่นใจของเพื่อนร่วมงานหรือสมาชิกให้เกิดความเชื่อมั่นและรู้สึกรับผิดชอบว่าเป้าหมายนั้นจะสามารถทำให้สำเร็จได้ (สุทธิณี, 2543) ซึ่งเป้าหมายนี้จะไม่ใช่การแก้ปัญหาในปัจจุบันแต่เป็นการแก้ปัญหาระยะยาวเพื่อสร้างโอกาสในอนาคตให้เติบโตตามวิสัยทัศน์ แต่จะต้องมีกำหนดไว้และดำเนินการให้เป็นไปอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

ดังนั้น การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันจะเป็นการวางแผนและกำหนดอนาคตของชุมชนร่วมกันของบรรดาสมาชิกในชุมชนเพื่อให้ประสบความสำเร็จ

2. การมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมนั้น ทวีทอง (2527) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการและควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกสังคม ในขณะที่ไพรัตน์ (2527) ได้ให้ความหมายว่าเป็นกระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนเข้ามาร่วมกันดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนด สำหรับอคิน (2537) นั้นให้ความหมายไว้ว่า เป็นการให้ประชาชนเป็นผู้ที่ทำทุกอย่างซึ่งไม่ใช่การกำหนดจากภายนอกแล้วให้ประชาชนเข้ามาร่วมหากแต่ทุกอย่างจะต้องเป็นความคิดของประชาชน

องค์ประกอบของกระบวนการของการมีส่วนร่วมคือ การร่วมคิดร่วมค้นหาปัญหา ร่วมตัดสินใจ แก้ไขปัญหา ปฏิบัติงาน โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความชำนาญ ประสบการณ์ ทรัพยากรและเทคโนโลยีในท้องถิ่น ร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ร่วมติดตาม ประเมินผลและร่วม รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น โดยมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน โดยกระบวนการ ดังกล่าว จะอาศัยความช่วยเหลือของหน่วยงานหรือบุคคลภายนอกให้น้อยที่สุด(ทงนศักดิ์, 2534; ปาริชาติ, 2543 และ Erwin, 1978)

Macha (1982) ได้สรุปถึง รูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ 3 รูปแบบคือ

1. การมีส่วนร่วมแบบแข็งขัน (active) หมายถึง การเข้าร่วมตั้งแต่การริเริ่มและติดตามใน กระบวนการกำหนดความต้องการ แผนงาน ตลอดจนเข้าร่วมในกิจกรรมการดำเนินงานและสนใจ ผลการพัฒนา
2. การมีส่วนร่วมแบบไม่แข็งขัน (passive) หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน โดยไม่คำนึงถึงความสำคัญของการกำหนดแผนงานและนโยบาย ตลอดจนไม่สนใจผลของการ กระทำในกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมแบบเฉื่อยชา (inert) หมายถึง การเข้าร่วมโดยถูกชักจูง จำยอม หรือถูก บังคับ โดยสภาพแวดล้อม บุคคลหรืออื่นๆ ซึ่งการมีส่วนร่วมแบบนี้จะเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อม ที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยเสมอ

ส่วน ปัญญา (2539) ได้กำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมไว้ 12 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการเข้าประชุม
2. การแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรม
3. การตัดสินใจในการกำหนดกิจกรรม
4. การประสานงานในชุมชน

5. การช่วยเหลือด้านแรงงาน
6. การสละทรัพย์สินส่วนตัว
7. การร่วมรับผลประโยชน์
8. การติดตามความก้าวหน้าของกิจกรรม
9. ติดตามการทำงานของกรรมการ
10. การชักชวนบุคคลอื่นๆ เข้าร่วมกิจกรรม
11. การประเมินผลงาน
12. การทำหน้าที่ดูแลทรัพย์สินของชุมชน

วสิน (2546) กล่าวว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของสาธารณชน มีดังต่อไปนี้

1. การรับรู้ข่าวสาร (public information) สาธารณชนได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (เป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ)
2. การปรึกษาหารือ (public consultation) จัดให้มีการหารือระหว่างผู้ดำเนินโครงการกับสาธารณชนที่ได้รับผลกระทบ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม
3. การรับฟังความคิดเห็น (public meeting) ใช้เวทีสาธารณะเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด และผู้มีอำนาจตัดสินใจได้ทำความเข้าใจร่วมกัน จำแนกเป็น 3 ลักษณะ คือ
 - 3.1 การประชุมในระดับชุมชน (community meeting) จัดขึ้นในพื้นที่ชุมชนที่ได้รับผลกระทบ เจ้าของโครงการต้องส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุม (อาจจัดรวมหลายชุมชนได้)

3.2 การประชุมรับฟังความคิดเห็นเชิงวิชาการ (technical hearing) สำหรับโครงการที่มีความขัดแย้งทางวิชาการ มีการเชิญผู้เชี่ยวชาญภายนอกมาร่วมประชุม อาจจัดในที่สาธารณะ และต้องนำเสนอผลการประชุมต่อสาธารณะด้วย

3.3 การประชาพิจารณ์ (public hearing) เป็นเวทีเพื่อเปิดเผยข้อมูลของเจ้าของโครงการ การประชุม และคณะผู้จัดการประชุมต้องเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย มีหลักเกณฑ์ และประเด็นในการพิจารณาอย่างชัดเจน ไม่ควรเป็นทางการมากนัก รวมทั้งไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของกฎหมายที่ต้องมีการตัดสินใจขาด อาจจัดหลายวัน/หลายครั้งก็ได้

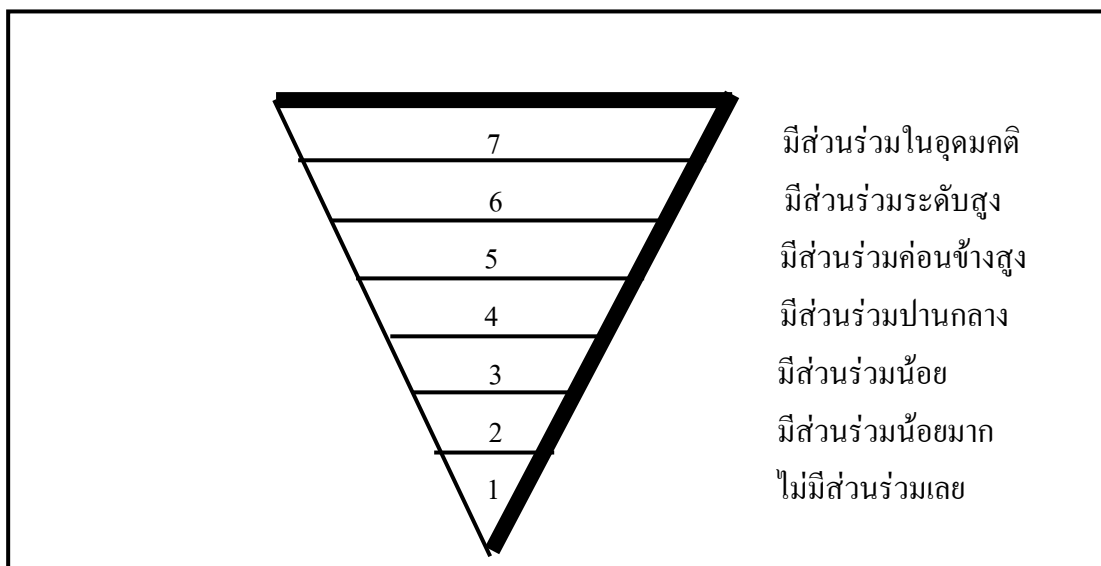
4. การร่วมในการตัดสินใจ (decision making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของสาธารณชน แต่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติค่อนข้างน้อย โดยดำเนินการได้ด้วยการให้ผู้ได้รับความเสียหายส่งตัวแทนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการที่มีอำนาจตัดสินใจ

5. การใช้กลไกทางกฎหมาย ไม่จัดเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมของสาธารณชนในการป้องกันแก้ไข แต่เป็นการเรียกร้อง และป้องกันสิทธิของตนเองเนื่องจากไม่ได้รับความเป็นธรรม (เช่น พรบ. ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540)

วคิน (2546) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ควรคำนึงถึงในการมีส่วนร่วมของสาธารณชน ไว้ดังนี้

1. เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้น
2. ให้ความสำคัญในข้อคิดเห็นทั้งหมดอย่างยุติธรรม และครอบคลุมทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้อง
3. สนับสนุน และเผยแพร่ข้อมูลในกระบวนการมีส่วนร่วม
4. สาธารณชนควรเป็นผู้เสนอแนะวิธีการมีส่วนร่วม
5. มีความชัดเจนในการใช้ประโยชน์จากข้อเสนอแนะ

นอกจากนี้ วศิน (2546) ยังได้กล่าวถึง ระดับการมีส่วนร่วมของสาธารณชน ไว้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ระดับของการมีส่วนร่วม

ที่มา : วศิน, 2546

ระดับที่ 1 ไม่มีส่วนร่วมเลย

หน่วยงานของรัฐบาลเข้าไปดำเนินการทั้งหมด หรือบังคับประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วม โดยไม่มีทางเลือกเลย เพราะประชาชนเกรงความผิด หรือเกรงการเสียผลประโยชน์ ถ้าหลีกเลี่ยงได้ ประชาชนจะหลีกเลี่ยงทันที

ระดับที่ 2 มีส่วนร่วมน้อยมาก

ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพราะมีสิ่งล่อใจ หรือเห็นแก่ผลประโยชน์บางประการที่จะได้รับ แต่ตัวประชาชนเองไม่ศรัทธา ดังนั้น เมื่อหมดผลประโยชน์ ประชาชนจะไม่มีส่วนร่วมอีก

ระดับที่ 3 มีส่วนร่วมน้อย

ประชาชนถูกชักจูงโดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์มุ่งให้เห็นผลดีและผลประโยชน์ตามที่รัฐกำหนดโดยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของประชาชน และประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ประชาชนจะเข้าร่วมเมื่อเกิดประโยชน์

ระดับที่ 4 มีส่วนร่วมปานกลาง

รัฐสอบถามความต้องการของประชาชน และศึกษาสภาพข้อเท็จจริง นำข้อมูลไปกำหนดแผนงานเพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตาม บางครั้งอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

ระดับที่ 5 มีส่วนร่วมค่อนข้างสูง

รัฐยอมรับและเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมโดยให้ประชาชนกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา แต่การตัดสินใจอยู่ที่ภาครัฐ

ระดับที่ 6 มีส่วนร่วมสูง

รัฐเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมกับประชาชนมากขึ้นในการตัดสินใจและการดำเนินการใดๆ ขึ้นอยู่กับประชาชน บางส่วนยังอยู่ในการควบคุมโดยรัฐ

ระดับที่ 7 มีส่วนร่วมในอุดมคติ

ประชาชนร่วมมือกันดำเนินการทั้งหมด ตั้งแต่เริ่มต้น โครงการจนถึงที่สุดการดำเนินงานอยู่บนพื้นฐานความต้องการของประชาชนทั้งหมด รัฐให้ความช่วยเหลือในส่วนที่เกินความสามารถของประชาชน

3. ความรู้และการเรียนรู้

ความรู้เป็นสิ่งที่เกิดจากการรับรู้เรื่องราว ข้อเท็จจริงต่างๆ ที่ได้รับจากประสบการณ์ต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม (สัคดีพิชิต, 2542) บรรดาข้อเท็จจริงจะถูกสังขมและถ่ายทอดโดยการจดจำ ข้อเท็จจริงจะถูกสังขมและถ่ายทอดโดยการจดจำข้อเท็จจริงเหล่านั้นโดยอาจอยู่ในรูปแบบของสิ่งที่ได้รับการบอกเล่าหรือตำรา (จิตรา, 2528 และไพศาล, 2528) โดยเป็นความจำเป็นของมนุษย์ที่จะต้องสังขมข้อเท็จจริงและรายละเอียดเหล่านั้นเพื่อใช้เป็นทักษะที่มีคุณค่าต่อการแก้ปัญหาหรือต่อการทำงาน (เทพพนม และ สวิง, 2529) ซึ่งข้อเท็จจริงที่มนุษย์สะสมไว้นี้สามารถแสดงออกมาปรากฏให้สังเกตได้ วัดได้ (วันชัย, 2545)

ประภาเพ็ญและสวิง (2536) ได้กล่าวถึง ความรู้ในพฤติกรรมการเรียนรู้กลุ่มพุทธิพิสัย ไว้ดังนี้

พฤติกรรมการเรียนรู้กลุ่มพุทธิพิสัย (cognitive domain) เป็นความสามารถและทักษะทางด้านสมองในการคิดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ซึ่งแยกย่อยได้เป็น 6 ชั้น ดังนี้

1. ความรู้ (knowledge) เป็นความสามารถในการจำหรือระลึกได้ ซึ่งรวมประสบการณ์ต่างๆ ที่เคยได้รับรู้มา

1.1 ความรู้เฉพาะเรื่องเฉพาะอย่าง เป็นการระลึกถึงข้อสนเทศในส่วนย่อยเฉพาะอย่าง ที่แยกได้โดดๆ ความรู้เกี่ยวกับศัพท์ เกี่ยวกับความหมายของคำ-ความรู้เกี่ยวกับความจริงเฉพาะอย่าง เช่น รู้ วัน เดือน ปี เหตุการณ์ สถานที่ ฯลฯ

1.2 ความรู้เกี่ยวกับวิถีทางและวิธีดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะความรู้ในเรื่องระเบียบ แบบแผน ประเพณี ความรู้เกี่ยวกับแนวโน้มและลำดับก่อนหลัง ความรู้ในการแยกประเภท และจัดหมวดหมู่ ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์และความรู้เกี่ยวกับระเบียบและกระบวนการ

1.3 ความรู้เกี่ยวกับหลักการและข้อสรุปทั่วไปเป็นความรู้เกี่ยวกับหลักการและข้อสรุปทั่วไปและความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและโครงสร้าง

2. ความเข้าใจ (comprehension) เป็นความสามารถในการแปลความหมาย ตีความหมาย และขยายความในเรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ แยกได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

2.1 การแปลความ เป็นการจับใจความให้ถูกต้อง เกี่ยวกับสิ่งที่สื่อความหมาย หรือจากภาษาหนึ่งของการสื่อสารไปสู่อีกรูปแบบหนึ่ง

2.2 การตีความหมาย เป็นการอธิบายความหมายหรือสรุปเรื่องราวโดยการจัดระเบียบใหม่ รวบรวมเรียบเรียงเนื้อหาใหม่

2.3 การขยายความ เป็นการขยายเนื้อหา ที่เหนือไปกว่าขอบเขตที่รู้ เป็นการขยายขีดการอ้างอิง หรือแนวโน้มที่เกินเลขจากข้อมูล

3. การนำไปใช้ (application) เป็นความสามารถในการนำสาระสำคัญต่างๆ ไปใช้ในสถานการณ์จริง หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่ง เป็นการใช้องค์ความรู้ที่เป็นนามธรรมในสถานการณ์รูปธรรม ซึ่งความเป็นนามธรรมอาจจะอยู่ในรูปความคิดทั่วไป กฎเกณฑ์ เทคนิค และทฤษฎี ฯลฯ

4. การวิเคราะห์ (analysis) เป็นความสามารถในการแยกการสื่อความหมายไปสู่หน่วยย่อย เป็นองค์ประกอบสำคัญ หรือเป็นส่วนๆ เพื่อให้ได้ลำดับชั้น ความคิด ความสัมพันธ์ การวิเคราะห์เช่นนี้ ก็เพื่อมุ่งจะให้การสื่อความหมายมีความชัดเจนยิ่งขึ้น อาจจำแนกได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ส่วนประกอบ เป็นการชี้ให้เห็นหน่วยต่างๆ ที่เป็นส่วนประกอบที่อยู่ในสิ่งที่สื่อความหมาย

4.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นการแยกการประสาน หรือความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ในสิ่งที่สื่อความหมาย

4.3 การวิเคราะห์หลักการในเชิงจัดดำเนินงาน เป็นการชี้ให้เห็นถึงระบบจัดการ และวิธีการรวบรวมองค์ประกอบต่างๆ เข้าด้วยกัน

5. การสังเคราะห์ (synthesis) เป็นความสามารถในการนำหน่วยต่างๆ หรือส่วนต่างๆ เข้าเป็นเรื่องเดียวกัน จัดเรียงเรียง และรวบรวมเพื่อสร้างแบบแผนหรือโครงสร้าง ที่ไม่เคยมีมาก่อน อาจจำแนกได้ 3 ลักษณะ คือ

5.1 การสังเคราะห์ข้อความ เป็นการผูกข้อความขึ้น โดยการพูดหรือเขียนเพื่อสื่อความคิด ความรู้สึก หรือประสบการณ์ไปยังผู้อื่น

5.2 การสังเคราะห์แผนงาน เป็นการพัฒนาหรือเสนอแผนการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของงานที่ได้รับมอบหมายหรือที่คิดทำขึ้นเอง

5.3 การสังเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นการพัฒนาหรือสร้างชุดของความสัมพันธ์เชิงนามธรรมขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องจำแนกหรืออธิบายข้อมูล หรือปรากฏการณ์บางอย่างจากข้อความเบื้องต้น

6. การประเมินค่า (evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสินคุณค่าของเนื้อหาวัสดุ อุปกรณ์และวิธีการ ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพที่สอดคล้องกับสถานการณ์ซึ่งอาจจะกำหนดเกณฑ์ขึ้นเองหรือผู้อื่นกำหนด จำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

6.1 การประเมินตามเกณฑ์ภายใน เป็นการประเมินค่าความถูกต้องของวัสดุ อุปกรณ์ ข้อความ เหตุการณ์ ตามคุณสมบัติประจำตัว ของอุปกรณ์ ข้อความ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

6.2 การประเมินค่าตามเกณฑ์ภายนอก เป็นการประเมินค่าโดยอ้างอิงกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

สำหรับการวัดความรู้ เป็นการวัดสมรรถภาพสมอง ด้านการระลึกได้ของความจำหรือกล่าวได้ อีกนัยหนึ่งว่า เป็นการวัดเกี่ยวกับเรื่องราวที่เคยมีประสบการณ์หรือเคยรู้เคยเห็นและที่ทำมาก่อนแล้วทั้งสิ้น ซึ่งผู้ที่ทำการวัดสามารถสร้างเครื่องมือที่มีลักษณะเป็นคำถามได้ ลักษณะคำถามอาจจะแตกต่างกันไปตามชนิดของความรู้หรือความจำแต่ก็จะมีลักษณะที่ร่วมกันอยู่ ประการหนึ่ง คือ เป็นคำถามที่ทำให้ระลึกถึงเรื่องราว และประสบการณ์ที่ผ่านมา ที่จำได้ไว้ก่อนแล้วไม่ว่าจะอยู่ในรูปของ คำศัพท์ นิยาม ทฤษฎี ระเบียบ แบบแผน หรือหลักการต่างๆ (ชวาล, 2526)

1. การวัดความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์และนิยามคือการวัดว่า “คำ” หรือ “กลุ่มคำ” หรือความหมาย หรือคำแปลของเครื่องหมาย รูปภาพ ตัวย่อ และสัญลักษณ์ต่างๆ นั้น คือ อะไรมีความหมายทั่วไป หรือความหมายเฉพาะว่าอย่างไร มีคุณสมบัติอะไร

2. การวัดความรู้เกี่ยวกับกฎและความจริง คือ การวัดว่า สูตร กฎเกณฑ์ ความจริง ข้อเท็จจริง เรื่องราว ใจความหรือเนื้อความสำคัญๆ ได้มีการพิสูจน์หรือยอมรับแล้ว เป็นอย่างไร

3. การวัดความรู้ในวิธีดำเนินการ คือ การวัดความจำถึงกระบวนการและแบบแผนวิธีทำงาน ของเรื่องราวต่างๆ เหตุการณ์ ว่ามีที่มาอย่างไร ใช้วิธีการใด มีการดำเนินงานเป็นขั้นๆ อย่างไร มิได้ มุ่งที่จะวัดถึงการนำไปปฏิบัติจริง

4. การวัดความรู้เกี่ยวกับระเบียบแบบแผน คือ การวัดค่า แบบแผน แบบฟอร์ม ตามจารีต ธรรมเนียมประเพณีที่ตกลงรับกันตามความนิยม หรือตามลัทธิ ธรรมเนียมประเพณีที่เคยปฏิบัติกัน มาอย่างไร เข้าใจอย่างไร

5. การวัดความรู้เกี่ยวกับลำดับชั้น และแนวโน้ม คือ การวัดความรู้ในเหตุการณ์ต่างๆ มีความเคลื่อนไหวโน้มเอียงไปในทิศทางใด และเรื่องต่างๆนั้นเกิดขึ้นก่อนหลัง และดำเนินเป็นขั้นๆ เรียงติดต่อกันมาอย่างไร

6. การวัดความรู้เกี่ยวกับการจำแนกประเภท คือ การวัดที่เกี่ยวกับการจัดประเภทสิ่งของ เรื่องราว เหตุการณ์ ตามประเภท ตามชนิด ตามลำดับก่อนหลังเป็นอย่างไร

7. การวัดความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์ คือ การวัดความจำในกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ใช้ในการวินิจฉัย และตรวจสอบข้อเท็จจริงต่างๆ ว่าจำได้หรือไม่ และควรใช้กฎเกณฑ์หรือหลักการใด

8. การวัดความรู้เกี่ยวกับวิธีการ หรือวิธีการดำเนินงาน คือการวัดค่า การได้ผลลัพธ์ต่างๆ นั้นจะต้องใช้เทคนิคอะไร มีวิธีการปฏิบัติอย่างไร มีกระบวนการและกรรมวิธีต่างๆ ที่ใช้พิสูจน์หรือ หาความจริงนั้นๆ ว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร

9. การวัดความรู้เกี่ยวกับความรู้รวบยอดในเนื้อเรื่องคือการวัดความจำของข้อสรุปหรือ หลักการใหญ่ๆของเนื้อหาได้หรือไม่

10. การวัดความรู้เกี่ยวกับหลักการและการขยายหลักการ คือ การวัดว่าสามารถจำหลักการต่างๆ อันเป็นสาระสำคัญของเนื้อหาได้หรือไม่

11. การวัดความรู้เกี่ยวกับทฤษฎี และ โครงสร้าง คือการวัดความสามารถในการระลึกได้ และนำความสัมพันธ์จากทฤษฎีและหลักวิชาการต่างๆ มาสรุปเป็นเนื้อความใหญ่ ๆ หรือรวมกันเป็นเรื่องเดียว ได้หรือไม่

4. ความรับผิดชอบต่อสาธารณะในฐานะพลเมือง

ความรับผิดชอบต่อสาธารณะในฐานะพลเมืองเป็นความคิดรวบยอดในความรู้สึกรับผิดชอบ ชั่วดี อันเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้ง ควบคุมพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อสนองต่อความปรารถนาซึ่งสามารถ มองเห็นว่าอะไรเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของคนส่วนใหญ่ และพร้อมที่จะแสดงออกเมื่อมีเหตุการณ์หรือสิ่งแวดล้อมมากระตุ้น รวมทั้งยังเป็นภาระหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องแสดงออกถึงความเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมต่อสวัสดิภาพของสังคมที่ตนดำรงอยู่ซึ่งจะเป็นเรื่องที่ผูกพันเกี่ยวข้องกับหลายสิ่งหลายอย่าง (จันทร์จิรา, 2535) สำหรับในระดับองค์กรนั้น เป็นข้อผูกพันและเป็นหน้าที่ของผู้บริหารและองค์กรที่จะต้องรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว

ระดับของการตระหนักถึงปัญหาทางสังคม สามารถจำแนกได้ 3 ประเภทคือ (ธงชัย, 2540)

1. การรับผิดชอบต่อสังคมตามข้อผูกพัน หรือเป็นความรับผิดชอบต่อเฉพาะเท่าที่เป็นขั้นต่ำสุดตามบังคับของกฎหมายเท่านั้น จะมีการเสียสละเฉพาะเพียงเท่าที่กฎหมายบังคับให้ต้องทำเท่านั้นแต่ไม่ได้มีการเสียสละโดยสมัครใจเพื่อเข้าช่วยแก้ไขปัญหา
2. การรับผิดชอบต่อสังคมตามหน้าที่ เป็นการสนใจต่อปัญหาสังคมที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนั้น แต่ขอบเขตของการเข้าไปมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหานั้นจะถูกจำกัดโดยจะมีเฉพาะในกรอบที่ไม่ทำให้ต้องสูญเสียผลประโยชน์จนเกิดความเสียหายขึ้น
3. การระวางต่อปัญหาในสังคม เป็นการมองการณ์ไกลโดยคาดหมายถึงปัญหาในทางสังคมที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย วิธีการลักษณะนี้เป็นแบบกันไว้ดีกว่าแก้ โดยคาดหมายปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตแล้วรีบลงมือแก้ไขในทันทีทันใด

5. การติดต่อสื่อสาร

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2530) ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับความหมายของคำว่า การติดต่อสื่อสารว่ามีนักวิชาการที่มีชื่อเสียงให้ความหมายไว้ดังนี้ โดยอริสโตเติลได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นการแสวงหาวิธีการชักจูงใจที่พึงมีอยู่ทุกรูปแบบ โดยที่ ยอร์ช เอ มิลเลอร์ นั้นให้ความหมายว่าเป็นการถ่ายทอดข่าวสารจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง สำหรับ คาร์ ว โสฟแลนด์ เห็นว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการที่ผู้ส่งสารส่งสิ่งเร้าเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้รับสารซึ่งตรงกับความคิดเห็นของ เอเวอเรท เอ็ม โรเจอร์และเอฟ ฟลอยด์ ชูเมเกอร์ ที่ว่าการสื่อสารเป็นกระบวนการซึ่งสารถูกส่งจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร สำหรับ ปรมะ สตะเวทิน เห็นว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการของการถ่ายทอดสารจากบุคคลฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่าผู้ส่งสารไปยังบุคคลหนึ่งซึ่งเรียกว่า ผู้รับสาร โดยผ่านสื่อ

ดังนั้น การสื่อสารจึงเป็นกระบวนการของการรับส่งสารกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารที่มีความเคลื่อนไหวและมีการกระทำอย่างต่อเนื่องโดยมีวัตถุประสงค์ในการรับส่งสารนั้น

เราสามารถจำแนกรูปแบบของการสื่อสารออกได้ตามทิศทางการสื่อสาร ซึ่งจะแบ่งเป็น 2 ทิศทาง คือ

1. การสื่อสารทางเดียว (one-way communication) หมายถึงการสื่อสารที่ผู้ส่งสารถ่ายทอดข่าวสารหรือคำสั่งไปยังผู้รับสาร มีลักษณะเป็นเส้นตรง ไม่มีการย้อนกลับหรือดูปฏิกิริยาของผู้รับสาร โดยทั่วไปจะเข้าไปในรูปของนโยบาย คำสั่ง และอาจจะผ่านสื่อมวลชนในการเสนอข่าวสาร หรือรายงานข่าวสารต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม การสื่อสารแบบทางเดี่ยวยังมีข้อได้เปรียบ คือ รวดเร็ว เมื่อคนหลายคนร่วมกันคิดว่าจะตกลงกันได้ต้องใช้เวลาานานมาก แต่ถ้าคนเดียวเสนอความคิด ความคิดนั้นจะเกิดขึ้นได้รวดเร็วกว่า การสื่อสารแบบทางเดียวเหมาะกับสถานการณ์ที่ผู้สื่อสารมีความรู้และความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ สูงกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง แต่การสื่อสารแบบนี้จะทำให้ขวัญและกำลังใจของอีกฝ่ายถูกกระทบกระเทือน

2. การสื่อสารแบบสองทาง (two-way communication) หมายถึง การสื่อสารที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถส่งข่าวสาร และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันและกัน ผู้ส่งสารจะให้ความสนใจกับปฏิกิริยาโต้กลับของผู้รับสาร (feedback) ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เป็นการเปิดโอกาสให้อีกฝ่ายได้

แสดงความคิดเห็นและความเข้าใจในเรื่องต่างๆ นับว่าเป็นการลดช่องว่างทางการสื่อสารที่ดี ป้องกันการตีความหมายผิด และสามารถสร้างขวัญและการมีส่วนร่วมในการดำเนินการได้ และสร้างความรู้สึกร่วมกันเจ้าของผลงานร่วมกัน ซึ่งการสื่อสารในลักษณะนี้จะออกมาในลักษณะของการประชุมหรือการปรึกษาหารือ ซึ่งบุคคลที่ทำการสื่อสารในลักษณะนี้ความเป็นบุคคลที่กระตือรือร้น (active) ในการแสวงหาและรับฟัง รวมทั้งกระจายข่าวสารไปยังฝ่ายตรงข้าม ไม่ควรนิ่งเฉย (passive) รอให้ข่าวสารมาถึงตัวเองตลอดเวลา

(พัชนี และคณะ, 2542) ได้สามารถจำแนกรูปแบบของการสื่อสาร ตามลักษณะการใช้ ได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (informal communication) เป็นการสื่อสารที่เกิดขึ้นเองและเกิดขึ้นจากการสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งไม่มีใครได้รับมอบหมาย หรือบังคับให้ใช้การติดต่อผ่านช่องทางใดช่องทางหนึ่งอย่างตั้งใจ แต่การสื่อสารแบบนี้จะเกิดขึ้นเมื่อสมาชิกมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอย่างอิสระในอัตราความถี่และความเข้มข้นของการสื่อสารต่างๆ กัน และจะมีความรวดเร็วในการสื่อสาร แต่ข้อมูลข่าวสารอาจจะผิดจากความเป็นจริงได้ง่าย เมื่อเวลาผ่านไปเครือข่ายการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการจะค่อยๆ กลายเป็นแหล่งข้อมูลที่ไม่เป็นระเบียบ (unstructured) ในการแลกเปลี่ยนข่าวสารในเครือข่าย นอกจากนี้ได้มีผู้เสนอว่า ในการปฏิบัติงานควรเริ่มจากการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการในระยะแรกเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกแล้วจึงตามด้วยการสื่อสารแบบเป็นทางการในภายหลัง หรือใช้ควบคู่กันไป

2. การสื่อสารแบบเป็นทางการ (formal communication) เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลซึ่งเกิดปฏิสัมพันธ์ในโครงสร้างที่มีแบบแผนกำหนดไว้แน่นอน (prescribed communication) สารจะถูกส่งออกไปตามลำดับขั้น หรือ ตามลักษณะหน้าที่ของภารกิจ โดยจะไหลผ่านสายใยความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ ดังนั้นในเรื่องของบทบาทและสถานภาพของบุคคล หรือสมาชิก จึงเป็นสิ่งที่ควรพิจารณาเป็นอย่างมาก เพราะชีวิตในสังคมส่วนใหญ่ทุกวันนี้ต้องการการวางรูปแบบเครือข่ายการสื่อสารทั้งสิ้น

นอกจากนี้เราสามารถจำแนกรูปแบบของการสื่อสารตามช่องทางเดินสาร ได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การสื่อสารจากบนลงล่าง (downward communication) เป็นข้อมูลที่ส่งจากบุคคลที่อยู่ ในตำแหน่งสูงกว่าลงมายังผู้ปฏิบัติงาน รูปแบบของการสื่อสารอาจเป็นคำสั่งด้วยวาจาเป็นลายลักษณ์ อักษร หรือ ภาพ อาจเป็นข่าวสารเกี่ยวกับวิธีการทำงาน นโยบาย เป้าหมายในการดำเนินงาน ผลการ ปฏิบัติงาน การสื่อสารในแบบนี้เป็นแนวคิดแบบดั้งเดิมที่ผู้บริหารย่อมมีสิทธิที่จะสั่งการไปยัง ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ และการสื่อสารในลักษณะนี้จะทำให้ตัวสารมีน้ำหนัก มีความน่าเชื่อถือ เนื่องจากเป็นสารที่ส่งมาจากผู้ที่ได้รับการยอมรับ ทำให้เป็นข่าวสารที่น่าสนใจ

2. การสื่อสารจากล่างขึ้นบน (upward communication) เป็นข้อมูลที่ส่งจากบุคคลที่อยู่ ในระดับที่ต่ำกว่าไปยังบุคคลที่มีตำแหน่งหรือระดับสูงกว่า ซึ่งการสื่อสารในรูปแบบนี้จะทำให้ ฝ่ายบริหาร หรือ ผู้ที่มีตำแหน่งสูงกว่ารับรู้ข้อมูลต่างๆ ในระดับการปฏิบัติ และสามารถนำข้อมูล ในส่วนนี้ไปใช้ประโยชน์ได้

3. การสื่อสารในแนวนอน (horizontal communication) เป็นการสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่าง บุคคลในระดับเดียวกัน จะเป็นสิ่งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพราะพื้นฐานของการ สื่อสารนี้ขึ้นอยู่กับบรรยากาศ ของความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ที่เกิดขึ้น โดยความสมัครใจของแต่ละ คน โดยไม่ต้องมีสิ่งจูงใจ

เนื่องจากการสื่อสารในแนวนอน เป็นกิจกรรมทางการสื่อสารที่เสริมสร้างสัมพันธภาพ ระหว่างบุคคลให้ดีขึ้น แต่ก็มีผลกระทบต่อสื่อสารในรูปแบบอื่นๆ ซึ่งปัญหาและอุปสรรคที่ ควรระวัง มี 3 ประการ คือ

1. การขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เนื่องจากการสื่อสารในแนวนอนมีลักษณะ ก่อนข้างจะเป็นการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ คือ มักจะเป็นเรื่องส่วนตัว ไม่ว่าจะเป็นการ ประสานงาน การแลกเปลี่ยนข้อมูล หรือ การสร้างความเข้าใจร่วมกัน ความไว้วางใจจึงเป็น สิ่งจำเป็นที่จะทำให้การสื่อสารดังกล่าวบรรลุวัตถุประสงค์

2. ผลกระทบต่อการสื่อสารในแนวตั้ง เมื่อบุคคลในระดับเดียวกันติดต่อกันเอง แม้จะทำให้ การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงอย่างรวดเร็ว แต่บางครั้งการประสานงานกันอาจเกิดความผิดพลาดได้ ทำงานอาจไม่เป็นแบบอย่างเดียวกัน

3. ก่อให้เกิดการแข่งขันซึ่งกันและกันระหว่างเพื่อนร่วมงาน ซึ่งผลของการแข่งขันจะกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้

เครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มจะประกอบด้วยรูปแบบการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ภายในกลุ่ม และนอกกลุ่มด้วย นอกจากนี้เครือข่ายการสื่อสารมีทั้งแบบที่ไม่เป็นทางการและแบบที่เป็นทางการ เราสามารถจำแนกเครือข่ายการสื่อสารออกได้เป็น 5 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. เครือข่ายการสื่อสารแบบลูกโซ่ (chain network) เป็นเครือข่ายการสื่อสารที่สมาชิกแต่ละคนจะติดต่อไปยังสมาชิกคนอื่นที่อยู่ถัดไปเท่านั้น เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องการประสานงานและการติดต่อระหว่างสมาชิกในกลุ่ม บางครั้งจึงเป็นความลำบากที่กลุ่มจะทำงานได้สำเร็จ และการขาดความเป็นอิสระในการติดต่อสื่อสารเพราะสมาชิกจะติดต่อกับบุคคลอื่นได้เพียง 1 หรือ 2 คนเท่านั้น จึงทำให้ความพอใจของสมาชิกในกลุ่มค่อนข้างต่ำ

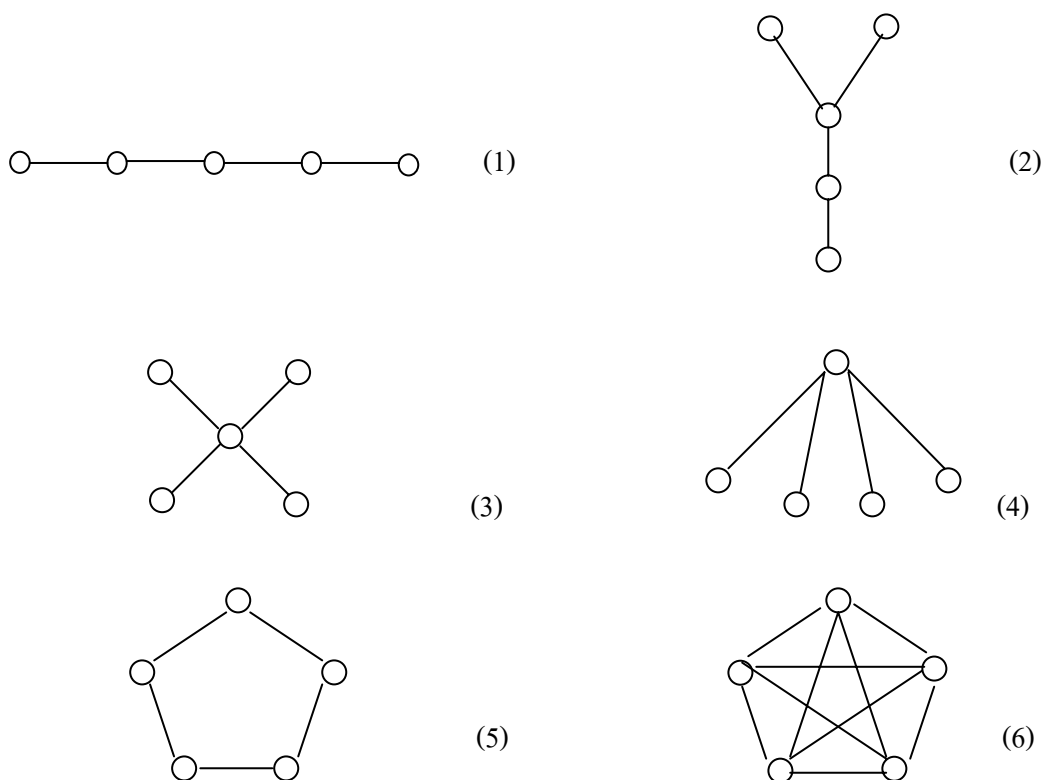
2. เครือข่ายการสื่อสารแบบตัววาย (y network) เป็นเครือข่ายการสื่อสารที่มีสมาชิกอยู่ตรงกลางเพียง 2 คน ซึ่งจะทำหน้าที่ประสานงานและส่งข้อมูลที่ได้รับจากสมาชิกส่งต่อไปยังสมาชิกคนอื่นๆ ที่อยู่รอบนอก การสื่อสารแบบนี้มีความเหมาะสมมากกว่าแบบลูกโซ่ในแง่ที่ทำให้ทำงานสำเร็จ เพราะข้อมูลข่าวสารผ่านทิศทางต่างๆ ได้มากกว่า แต่สมาชิกที่อยู่ตรงกลาง 2 คนเท่านั้นจะมีความพอใจต่อรูปแบบการสื่อสารนี้ ส่วนผู้ที่อยู่รอบนอกจะมีความพอใจต่ำ เครือข่ายการสื่อสารแบบนี้มักจะเกิดขึ้นในกลุ่มที่มีสมาชิกเพียง 1 หรือ 2 คนที่เต็มใจที่จะรับผิดชอบต่อผลงาน ในขณะที่ส่วนที่เหลือของกลุ่มจะไม่ยอมรับผิดชอบ

3. เครือข่ายการสื่อสารแบบมีศูนย์กลาง (wheel network) เป็นเครือข่ายที่มีสมาชิกคนหนึ่งเป็นผู้รับข่าวสารจากสมาชิกคนใดคนหนึ่งแล้วส่งข่าวสารนั้นไปยังสมาชิกคนอื่นๆ บุคคลที่อยู่ตรงกลางของกลุ่มจะเป็นผู้มีอำนาจอย่างแท้จริงและเป็นผู้นำของกลุ่มเพราะเป็นผู้เดียวที่รับผิดชอบ

4. เครือข่ายการสื่อสารแบบวงกลม (circle network) เป็นเครือข่ายการสื่อสารที่สมาชิกในกลุ่มทุกคนสามารถติดต่อสื่อสารกับสมาชิกที่อยู่ถัดจากตนทั้ง 2 ข้าง สถานะของทุกคนมีความเท่าเทียมกันและทุกคนมีความพอใจ อย่างไรก็ตามปัญหาเรื่องความรับผิดชอบจะเกิดขึ้นเพราะจะหาคนรับผิดชอบไม่ได้ เพราะแต่ละคนมีฐานะเท่าเทียมกันจะหาใครมาเป็นศูนย์กลางของกลุ่มไม่ได้

5. เครือข่ายการสื่อสารที่ติดต่อกันได้หมดทุกคน (all-channel network) เป็นเครือข่ายการสื่อสารที่สมาชิกทุกคนสามารถติดต่อกับสมาชิกคนอื่นได้โดยตรงโดยไม่ต้องผ่านสมาชิกคนอื่นๆ ทั้งในการรับข่าวสารและส่งข่าวสาร เครือข่ายการสื่อสารแบบนี้มีทั้งผลดีและผลเสียเท่ากันทั้งในแง่ความพอใจและความสำเร็จของงาน

รูปแบบเครือข่ายการสื่อสาร เป็นไปดังภาพด้านล่าง

- (1) หมายถึง เครือข่ายการสื่อสารแบบลูกโซ่
- (2) หมายถึง เครือข่ายการสื่อสารแบบตัววาย
- (3) หมายถึง เครือข่ายการสื่อสารแบบมีศูนย์กลาง
- (4) หมายถึง เครือข่ายการสื่อสารแบบมีศูนย์กลาง
- (5) หมายถึง เครือข่ายการสื่อสารแบบวงกลม
- (6) หมายถึง เครือข่ายการสื่อสารที่ติดต่อกันได้หมดทุกคน

ภาพที่ 2 รูปแบบเครือข่ายการสื่อสาร

ที่มา : พจนี, 2542

จากรูปแบบของเครือข่ายการสื่อสารที่สำคัญทั้ง 5 แบบนั้นอาจสรุปได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ คือ รูปแบบของเครือข่ายการสื่อสารแบบรวมอำนาจ (centralized network) ซึ่งได้แก่ เครือข่ายแบบ ลูกโซ่ แบบตัว Y และแบบมีศูนย์กลาง และรูปแบบของเครือข่ายการสื่อสารแบบกระจายอำนาจ (decentralized network) คือ แบบวงกลม และแบบติดต่อกันได้หมดทุกคน

สำหรับคุณลักษณะของการสื่อสารชุมชน (community communication) มีคุณลักษณะสำคัญ มีดังนี้

1. เป็นการสื่อสารแบบสองทาง (two-way communication) ที่ผู้ส่งสารและผู้รับสาร สามารถมีปฏิริยาโต้ตอบ (interactivity) กันอยู่ตลอดเวลา ทั้งในลักษณะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ ลักษณะการสื่อสารแบบสองทางทำให้สถานะของผู้ส่งและผู้รับไม่ตายตัว แต่จะมีการผลัดเปลี่ยนบทบาทอยู่ตลอดเวลา

2. ทิศทางการไหลของข่าวสาร (flow of information) ในขณะที่กระบวนการสื่อสาร เพื่อการพัฒนาแบบกระแสหลักนั้น ทิศทางการไหลของข่าวสารเป็นไปอย่างจำกัด คือ มีการไหลจากเมืองบน (เจ้าหน้าที่ของรัฐ) ไปสู่เมืองล่าง (ประชาชน) เท่านั้น แต่การสื่อสารชุมชนนั้น การหลังไหลของข่าวสารจะมีทิศทางที่หลากหลาย มาจากทุกทิศทุกทาง ทั้งจากบนลงล่าง (top-down) แบบล่างสู่บน (bottom-up) และแบบแนวนอน (horizontal) ดังนั้น ข่าวสารจึงอาจจะไหลจากนักวางแผนพัฒนาไปสู่ชาวบ้าน จากสื่อมวลชนไปสู่ผู้รับสารในชนบท ในเวลาเดียวกัน ชาวบ้านอาจจะส่งข่าวสารขึ้นไปยังเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือมีการแลกเปลี่ยนติดต่อส่งข่าวสารระหว่างกลุ่มชาวบ้านด้วยกัน (ในวงการพัฒนาชุมชนของไทยในปัจจุบัน เริ่มคุ้นเคยกับแนวทางการปฏิบัติที่เรียกว่า “การสร้างเครือข่ายชุมชน” “การศึกษาดูงานจากกลุ่มชาวบ้าน” ด้วยตัวเอง

3. การจัดบุคคลเข้าทำงาน เป็นการจับบุคลากรที่เหมาะสมต่องานในหน้าที่รับผิดชอบ เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้นและมีขวัญกำลังใจที่ดีในการทำงาน

4. การสั่งการหรือบังคับบัญชา เป็นการใช้อิทธิพลและความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตามโดยใช้ความสามารถในการสื่อสารในการชี้เป้าหมาย โน้มน้าว ชักจูงให้บุคลากรทุ่มเทการทำงานอย่างเต็มที่ (มัลลิกา, 2544 และ ชงชัย, 2545)

กฎหมายในการจัดการทรัพยากรโดยชุมชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติถึงในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน ไว้ดังนี้

มาตรา 45 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์การเอกชน หรือหมู่คณะอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ

มาตรา 46 บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 56 สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่อง ในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 69 บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พักภัย ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 79 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน

มาตรา 289 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

มาตรา 290 เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ

กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่
2. การเข้าไปมีส่วนในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่อาจมีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน
3. การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่ม โครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของคนในพื้นที่

ทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึงสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งรวมถึงสถานที่ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม และวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่นและสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอาจปรากฏในลักษณะรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้ (ราณี, 2545)

ทรัพยากรการท่องเที่ยว หรือทรัพยากรนันทนาการ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือสิ่งที่มนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ และหลักฐานทางโบราณคดีหรือร่องรอยของสิ่งมีชีวิตในยุคต่างๆ ซึ่งมนุษย์สามารถนำมาใช้เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและประกอบกิจกรรมนันทนาการ อันนำมาซึ่งความพอใจและความสุขในรูปแบบต่างๆ ได้ (สุวัฒน์ และรุ่งทิพ, 2545)

ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบหนึ่งของระบบการท่องเที่ยวนอกเหนือไปจากบริการการท่องเที่ยว และตลาดการท่องเที่ยว องค์ประกอบเหล่านี้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน และแต่ละองค์ประกอบก็มีองค์ประกอบย่อยๆ อีกมากมาย ความแตกต่างในองค์ประกอบย่อยและความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างองค์ประกอบเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดความแตกต่างในรูปแบบการท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยเป็นสิ่งดึงดูดใจให้มีการเดินทางท่องเที่ยว ช่วยให้เกิดรายได้ เพิ่มคุณภาพชีวิตและทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งยังสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ประชาชนในพื้นที่ และสะท้อนให้เห็นคุณค่าให้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาของบรรพบุรุษซึ่งจากประโยชน์ที่ได้รับจะก่อให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวแบ่งออกได้ 2 ลักษณะคือจำแนกตามลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยว และจำแนกตามพื้นที่และลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยว (สุวัฒน์ และรุ่งทิพ, 2545)

การจำแนกตามลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยว สามารถจำแนกได้ 3 ประเภทดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งกายภาพและชีวภาพ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีความงดงามที่โดดเด่น เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการพักผ่อนหย่อนใจและการศึกษาธรรมชาติ จนสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปเยือน เช่น ภูเขา ป่าไม้ น้ำตก ทะเล เป็นต้น

2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ โบราณสถานและศาสนา คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับในฐานะเป็นพื้นที่ หลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ทั้งที่เป็นร่องรอยทางกายภาพและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น โบราณสถานชุมชนโบราณ อุทยานประวัติศาสตร์ เป็นต้น

3. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรม คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะ ขนบธรรมเนียมประเพณี และรูปแบบการดำเนินชีวิตที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา เช่น เทศกาล งานประเพณี กิจกรรมต่างๆ เป็นต้น ทั้งยังรวมถึงสิ่งดึงดูดใจที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อการท่องเที่ยวหรือสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อการอื่นแต่ก็จะมีนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาเที่ยวได้ เช่น สวนสนุก เขื่อน โรงงานเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

การจำแนกตามพื้นที่และลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยว สามารถจำแนกได้ 3 ประเภทดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เน้นผู้ใช้ประโยชน์ ทรัพยากรการท่องเที่ยวในกลุ่มนี้มักจะตั้งอยู่ใกล้ชุมชน การเข้าถึงเพื่อประกอบกิจกรรมทำได้สะดวก มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับกิจกรรมการใช้ประโยชน์และตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มรูปแบบ เช่น สวนสาธารณะ สวนสนุก เป็นต้น

2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่อิงธรรมชาติ มักตั้งอยู่ห่างไกลชุมชนมากกว่าประเภทแรก แต่มีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมที่เปิดโอกาสเดินทางเข้าถึงได้สะดวก เช่น รีสอร์ท สวนรุกขชาติ สวนสัตว์และสวนพฤกษศาสตร์

3. ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เน้นธรรมชาติ ทรัพยากรการท่องเที่ยวในกลุ่มนี้มีลักษณะเด่นจากทรัพยากรการท่องเที่ยวในสองกลุ่มข้างต้นตรงที่มีความเป็นธรรมชาติดั้งเดิมมากกว่าและนักท่องเที่ยวมีโอกาสที่จะประกอบกิจกรรมนันทนาการที่หลากหลายกว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบเน้นธรรมชาตินี้จะอยู่ห่างไกลจากเขตชุมชนและการเดินทางยังไม่ค่อยสะดวกในการเข้าถึง

ภาพรวมทรัพยากรการท่องเที่ยวของประเทศไทยในภาพรวมนั้น จะสามารถแบ่งได้ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นธรรมชาติและส่วนที่มนุษย์สร้างขึ้น ดังนี้ (สุวัฒน์ และรุ่งทิพ, 2545)

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวส่วนที่เป็นธรรมชาติ สามารถจำแนกได้ 7 ประเภท คือ

- อุทยานแห่งชาติ (national park) เป็นพื้นที่ที่ได้รับการประกาศให้เป็นแหล่งสงวนและคุ้มครองสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ เพื่อใช้ประโยชน์ด้านการค้นคว้า วิจัย นันทนาการ และการท่องเที่ยว ซึ่งมีทั้งทางบกและทางทะเล

- เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า (wildlife sanctuary) ตามกฎหมาย เป็นพื้นที่ที่ถูกกำหนดให้สงวนรักษาไว้ให้ปลอดภัยจากกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ที่อาจรบกวนถิ่นที่อยู่อาศัยและการดำรงชีวิตของสัตว์ป่า แต่เนื่องจากพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหลายแห่งมีองค์ประกอบของทรัพยากรธรรมชาติที่มีความโดดเด่นและมีคุณค่าทางด้านนันทนาการสูง หน่วยงานที่รับผิดชอบจึงอนุญาตให้ประชาชนไปพักผ่อนหาความรู้ในพื้นที่ แต่ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

- วนอุทยาน (forest park) วนอุทยาน เป็นพื้นที่นันทนาการขนาดเล็กและมีความโดดเด่นน้อยกว่าอุทยานแห่งชาติ หากแต่ยังคงมีความสำคัญในแง่การท่องเที่ยว โดยเฉพาะกับประชาชนในท้องถิ่น

- เขตห้ามล่าสัตว์ป่า (non-hunting area) เป็นพื้นที่ที่รัฐบาลประกาศขึ้นเพื่อคุ้มครองสัตว์ป่าบางชนิดที่กำหนดแต่ไม่หวงห้ามการใช้พื้นที่เพื่อกิจกรรมอื่นๆ

- สวนพฤกษศาสตร์ (botanical garden) เป็นสถานที่ที่มีการจัดรวบรวมพันธุ์ไม้ชนิดต่างๆ ที่มีคุณค่ามาปลูกไว้เป็นลำดับตามหมวดหมู่และตระกูล เพื่อการศึกษาวิจัยและเผยแพร่ขยายพันธุ์ให้แก่ประชาชน และจะมีการตกแต่งพื้นที่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน

- สวนรุกขชาติ (arboretum) เป็นพื้นที่ธรรมชาติแต่มีขนาดเล็กกว่าสวนพฤกษศาสตร์ สร้างขึ้นเพื่อรวบรวมพันธุ์ไม้ต่างๆ โดยเฉพาะไม้ยืนต้นที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจและไม้ดอกที่มีอยู่ในท้องถิ่น แต่ไม่ได้มีการปลูกเป็นหมวดหมู่อย่างสวนพฤกษศาสตร์ มีการตกแต่งบริเวณและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปพักผ่อนหย่อนใจและศึกษาพันธุ์ไม้ในพื้นที่ได้

- ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่นๆ เช่น พื้นที่ต้นน้ำ พื้นที่ชายหาด ชายฝั่ง เกาะแก่ง และอื่นๆ ที่ไม่ได้รับการประกาศเป็นพื้นที่อนุรักษ์ตามกฎหมายอีกจำนวนมาก

2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น หมายถึงสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นซึ่งรวมถึงร่องรอยของสิ่งมีชีวิตในยุคต่างๆ ไม่ได้หมายรวมเพียงสิ่งที่เกิดจากมนุษย์ในปัจจุบันเท่านั้น โดยรวมเอาร่องรอยหลักฐานทางโบราณคดีทั้งในยุคก่อนประวัติศาสตร์และยุคประวัติศาสตร์ ทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบนี้มีทั้งที่เป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์โบราณ ชุมชนโบราณ ศาสนสถาน โบราณสถาน โบราณวัตถุ กำแพงเมือง คูเมือง เข็มืองแร่ ศิลปวัฒนธรรม งานประเพณี วิถีชีวิต/ความเป็นอยู่ ศูนย์วัฒนธรรม สินค้าและหัตถกรรมพื้นเมือง เป็นต้น ทั้งนี้ ผู้ที่ทำหน้าที่จัดการ ดูแลรักษา ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทนี้ มีทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

สำหรับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นกระบวนการของการทำงานและการใช้ ทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรที่ตั้งอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยวิธีการในการดำเนินการจะประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กรและงาน

การนำหรือการชักจูง และการควบคุมแต่กระบวนการในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวนี้จะต้องสอดคล้องกับหลักการและแนวทางในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เหมาะสม และคำนึงถึงสภาพการณ์ที่แท้จริงและตลอดจนข้อจำกัดต่างๆของสังคมและสภาพแวดล้อมประกอบด้วย ไม่เช่นนั้น การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างไรทิศทาง ขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และประสบความสำเร็จในที่สุด

การประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว

การประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นที่พอใจที่ทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้นเป็นอยู่อย่างแท้จริง ซึ่งจะส่งผลให้มีการจัดการที่ยั่งยืน ทั้งยังส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ การกำหนดเกณฑ์ในการประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มีผู้กำหนดไว้ดังนี้ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540) คือ

1. ศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว พิจารณาจากสภาพทรัพยากรที่เหมาะสมมีเอกลักษณ์เฉพาะ โดยเน้นความสำคัญของระบบนิเวศ หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น และความดึงดูดใจว่ามีมากน้อยเพียงใด เพื่อให้ความสำคัญที่แตกต่างกันในแต่ละปัจจัย ดังนี้

1.1 ชนิดของแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว โดยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพธรรมชาติดั้งเดิม หรือเป็นแหล่งธรรมชาติถูกดัดแปลงตกแต่งบางส่วน แต่ยังคงลักษณะเดิมไว้เป็นหลัก หรือเป็นแหล่งธรรมชาติที่สร้างขึ้นโดยการผสมผสาน จำลอง หรือตกแต่งใหม่โดยไม่มีลักษณะเป็นระบบนิเวศที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ มีค่าต่อความเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้อยลง

1.2 องค์ประกอบที่ป็นเอกลักษณ์ พิจารณาความสำคัญของระบบนิเวศความสมบูรณ์ ความหลากหลาย ความสัมพันธ์ที่เป็นระบบในพื้นที่ ความโดดเด่นด้านศักยภาพก็มีความโดดเด่นมาก หรือมีความโดดเด่นลดลงตามลำดับ มีองค์ประกอบด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ผสมผสาน หรือเพิ่มความดึงดูดใจมากน้อยเพียงไร

2. ศักยภาพของการจัดการ พิจารณาจากสภาพการจัดการในปัจจุบันว่าอยู่ในกรอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากน้อยเพียงใด การพิจารณาการจัดการนี้จะบ่งชี้ถึงโอกาสในการเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้สูงขึ้นได้ ศักยภาพการจัดการประกอบด้วย

2.1 มีการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม พิจารณาจากรูปแบบการจัดการสื่อความหมาย กิจกรรมด้านการศึกษาที่มีลักษณะของการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

2.2 การจัดการป้องกันและรักษาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว โดยมีมาตรการควบคุมดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และมีมาตรการควบคุมจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวและบริการอย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

2.3 องค์กรในการจัดการที่ให้ความสำคัญของการร่วมมือ พิจารณาจากรูปแบบองค์กรในการจัดการ เน้นความเป็นองค์กรประชาชน รัฐและเอกชน และระดับของการมีส่วนร่วมว่าชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด

ทั้งนี้ยังมีการเสนอหลักเกณฑ์การพิจารณาและกำหนดศักยภาพหรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากองค์ประกอบหลักๆ ดังนี้ (วิวัฒน์ชัย, 2532)

- คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ความเป็นมา ความสำคัญทางลัทธิความเชื่อและศาสนา บรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ และวิถีชีวิต เป็นต้น

- สภาพการเข้าถึง ได้แก่ สภาพของเส้นทาง ลักษณะการเดินทาง ระยะทางจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว

- สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร สถานบริการต่างๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สถานที่รักษาพยาบาล สถานที่รักษาความปลอดภัย

- สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ กลิ่น เสียง ควัน เป็นต้น

- ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัดทางพื้นที่ ข้อจำกัดทางการบริการ สาธารณูปโภค ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เป็นต้น

- ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นที่รู้จักแพร่หลายของแหล่งท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง

โดยที่ การประเมินศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวจะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์พิจารณาที่ครอบคลุมองค์ประกอบการท่องเที่ยว ดังนี้(จารุจน์, 2541)

- องค์ประกอบด้านพื้นที่ คือสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรที่มีลักษณะเฉพาะ หรือมีความเป็นเอกลักษณ์ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัฒนธรรมประเพณี ลักษณะภูมิทัศน์ ความง่ายง่ายในการเข้าถึง

- องค์ประกอบด้านการจัดการ คือความปลอดภัยในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดการควบคุมนักท่องเที่ยวไม่ให้เกินขีดความสามารถในการรองรับ

- องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ คือการพิจารณาถึงความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ โอกาสในการสร้างจิตสำนึกและการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม

- องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม คือการที่ประชาชนในท้องถิ่นมีความพอใจ หรือสนใจที่จะให้สถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนได้รับการพัฒนาหรือไม่

โดยสรุปแล้ว การประเมินศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องมีองค์ประกอบหลายด้าน ทั้งในด้านความโดดเด่นของทรัพยากร ด้านความสะดวกในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการในพื้นที่ สภาพแวดล้อมของพื้นที่ คุณค่าของทรัพยากร ความมีชื่อเสียงของทรัพยากร ความปลอดภัยในการเดินทางมาเยือน ความหลากหลายของกิจกรรมในพื้นที่

พื้นที่ศึกษา

ตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

เทศบาลตำบลอัมพวา (2547) ได้สรุปข้อมูลพื้นฐานของตำบลอัมพวาไว้ดังนี้

ประวัติความเป็นมา

เดิมเรียกว่า แขวงบางช้าง ไม่ปรากฏหลักฐานว่า จัดตั้งขึ้นเมื่อใด บริเวณแขวงบางช้างนี้ถูกเรียกว่า “สวนนอก” มีลักษณะเป็นชุมชนเล็กๆ แต่มีความเจริญทั้งด้านเกษตรกรรมและพาณิชย์กรรม เพราะในสมัยพระเจ้าปราสาททองแห่งกรุงศรีอยุธยา แขวงบางช้างมีตลาดแห่งหนึ่ง เรียกว่า “ตลาดบางช้าง” มีนายตลาดบางช้างเป็นผู้เก็บภาษีอากรขนอนตลาด นายตลาดผู้นี้เป็นผู้หญิงชื่อน้อย มีบรรดาศักดิ์เป็นท้าวแก้วผลึก เป็นคนตระกูลเศรษฐีในแขวงบางช้าง ต้นวงศ์ราชินิกุลบางช้าง สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ในปี พ.ศ.2481 ได้มีการรวมท้องที่ตำบลอัมพวาและตำบลบางกะพ้อมเข้าด้วยกันเป็นตำบลอัมพวาและทางราชการได้พิจารณาเห็นว่าตำบลอัมพวามีจำนวนพลเมือง ความเจริญและรายได้มากพอสมควรที่จะจัดตั้งเป็นเทศบาลได้ เพื่อเป็นการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองและพัฒนาท้องถิ่น อันเป็นการฝึกหัดและปลูกฝังการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน จึงได้ตราพระราชกฤษฎีกา ยกฐานะตำบลอัมพวา ขึ้นเป็นเทศบาลตำบลอัมพวา เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2483

ลักษณะที่ตั้ง

ตำบลอัมพวาทั้งหมด มีพื้นที่อยู่ในเขตการปกครองของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม มีเนื้อที่ 2.5 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,505 ไร่ 1 งาน 60 ตรว. อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ทางถนน 71 กิโลเมตร และห่างจากอำเภอเมืองฯ จังหวัดสมุทรสงคราม ทางถนน 6 กิโลเมตร มีจำนวนชุมชนทั้งหมด 10 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนตลาดอัมพวา ชุมชนโรงเจ ชุมชนวัดอัมพวัน ชุมชนคลองอัมพวา ชุมชนริมเขื่อน ชุมชนบางกะพ้อม 1 ชุมชนบางกะพ้อม 2 ชุมชนบางจาก ชุมชนบ้านหัวแหลม ชุมชนประชาอุทิศ เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำแม่กลองไหลผ่านและมีลำคลองหลายสาย

การท่องเที่ยว

จากภาพที่ 3 จะเห็นได้ว่าตำบลอัมพวามีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญ ดังนี้

1. อุทยานพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (อุทยาน ร.2) สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์สถาน อันเป็นนิवासถานที่พระบรมราชสมภพ แต่พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ภายในบริเวณอุทยานมีลานแสดงละคร และโขนกลางแจ้ง กลุ่มอาคารบ้านทรงไทย 5 หลัง ภายในมีข้าวของเครื่องใช้ บริเวณพื้นที่และริมแม่น้ำปูลูกและตกแต่งด้วยพันธุ์ไม้ในวรรณคดี
2. วัดอัมพวันเจติยารามตั้งอยู่ติดกับอุทยานพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เป็นพระอารามหลวงชั้นโท เป็นวัดที่เก่าแก่และมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ที่มีความเชื่อกันว่า บริเวณที่สร้างพระปรารักษ์ในวัดนั้นเป็นพระตำหนักเดิมของสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินีในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ประสูติที่พระตำหนักนี้
3. วัดบางกะพ้อมตั้งอยู่ด้านทิศตะวันออกของเขตเทศบาล มีวิหารที่เป็นที่ประดิษฐานรอยพระพุทธบาทจำลองทั้งสี่รอยซึ่งสร้างในสมัยกรุงธนบุรี และภายในวิหารมีจิตรกรรมฝาผนังนูน เป็นภาพที่มีฝีมือปราณีตยอดเยี่ยมและงดงามมาก แบ่งเป็น 4 ด้าน ด้านที่หนึ่ง กล่าวถึงพระพุทธบาททั้ง 5 แห่ง ด้านที่สอง เป็นภาพพุทธประวัติพระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพาน ด้านที่สาม เป็นภาพพระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพานไปแล้ว 7 วันด้านที่สี่ เป็นภาพประวัติรวม ๆ คือ ภาพตอนตรัสรู้ ภาพตอนได้อัครสาวก นอกจากนี้ยังเป็นที่ประดิษฐานรูปหล่อหลวงพ่อกง ฆัมมโชโต ที่มีชื่อเสียงมากในประเทศไทยของค์หนึ่ง
4. ทิวทัศน์สองฝั่งแม่กลอง นักท่องเที่ยวสามารถเช่าเรือล่องชมทิวทัศน์ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลองตลอดสองฝั่งแม่น้ำจะเห็นบ้านเรือน ผู้คน และเรือนไทยปั้นหยาซึ่งหาดูยากในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีวัดต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ริมน้ำ เช่น วัดอัมพวัน วัดบางแคใหญ่ วัดบางแคน้อย วัดภุมรินทร์กุฎีทอง หรือ จะนั่งเรือเข้าไปในลำคลองเล็กๆ ผ่านสวนมะพร้าว สวนลิ้นจี่ บรรยากาศร่มรื่นและเป็นเส้นทางที่ยังไม่ค่อยมีผู้คนเข้าไปท่องเที่ยวมากก็น่าสนใจไปอีกแบบ

5. ตลาดน้ำยามเย็นอัมพวา เป็นตลาดนัดทางน้ำซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยอดีต แต่หยุดไปชั่วระยะหนึ่ง จนจัดทำขึ้นมาอีกครั้ง โดยจะจัดขึ้นที่ท่าคลองกลางตลาดอัมพวาติดกับวัดอัมพวันเจติยาราม จะจัดขึ้นทุกวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 17 นาฬิกา เป็นต้นไป มีชาวบ้านนำสินค้า อาหาร มาขายทั้งบนฝั่งและในน้ำ ราคาไม่แพง เป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยว

สาธารณูปการพื้นฐาน

การคมนาคมขนส่งมีทั้งการการคมนาคมขนส่งทางบกและทางน้ำ ด้านการประปาในเทศบาลตำบลอัมพวา ได้ดำเนินการกิจการประปา เพื่อให้บริการแก่ประชาชนในเขตเทศบาล มีแหล่งน้ำดิบที่ใช้ผลิตน้ำประปา จำนวน 2 แห่ง มีจำนวนครัวเรือนที่ใช้น้ำประปา จำนวน 1,102 ครัวเรือน ผลิตน้ำประปาได้ 306,600 ลบ.ม./วัน น้ำประปาที่ใช้ 270,024 ลบ.ม./วันการไฟฟ้าภายในเขตตำบลอัมพวา อยู่ในความรับผิดชอบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภออัมพวา การสื่อสารและโทรคมนาคม ในเขตเทศบาลมีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขอำเภออัมพวา และที่ทำการชุมสายโทรศัพท์อำเภออัมพวา มีปริมาณขยะมูลฝอยเฉลี่ยประมาณวันละ 12 ตัน โดยเทศบาลตำบลอัมพวา สามารถจัดเก็บขยะได้เฉลี่ยประมาณวันละ 15 ตัน กำจัดโดยวิธีจ้างเหมาเอกชนดำเนินการ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือ การทำสวนผลไม้ ทำให้มีผลผลิตที่สำคัญ ได้แก่ มะพร้าว ส้มโอ ลิ้นจี่ มะม่วง เป็นต้น รองลงมาเป็นพานิชยกรรม อุตสาหกรรม โดยเป็นขนาดปานกลางและขนาดเล็ก เช่นการผลิตน้ำตาลมะพร้าว การทำขนมประเภทท็อปปี้ การผลิตและจำหน่ายวัสดุก่อสร้างซึ่งมีโรงงานอยู่ไม่มาก รับราชการ ฯลฯ ทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจและรายได้ประชากรจึงเป็นไปตามลักษณะการประกอบอาชีพประชากรในเขตเทศบาลตำบลอัมพวา มีธนาคารพาณิชย์ จำนวน 4 แห่ง คือ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด ธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ด้านการศึกษามีโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษาจำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล 1 วัดนางวัง โรงเรียนเทศบาล 2 วัดเกษมสรณาราม โรงเรียนเทศบาล 3 วัดอัมพวันเจติยาราม โรงเรียนวิริยะวิทยามูลนิธิและโรงเรียนล้อมรัก

โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัยและโรงเรียนวัดบางกะพ้อม (คงลาภยิ่งประชานุสรณ์)และมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 1 แห่ง คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกลุ่มชนบางจากประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัด 4 วัด ได้แก่ วัดนางวัง วัดเกษมสรณาราม วัดอัมพวันเจติยารามและวัดบางกะพ้อม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิรัตน์ (2540) ศึกษาเรื่อง ความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีความพร้อมเพียงพอ ในการดำเนินงานทั้งในด้านบุคลากร ด้านการวางแผนการอำนวยความสะดวกการบริหารงานและการควบคุม แม้จะมีข้อจำกัดอยู่บ้างเล็กน้อย เกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณเพื่อนำมาใช้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบ้างก็ตาม แต่ไม่เป็นปัญหาอุปสรรคมากนักต่อการที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

พระมหาสุทิตย์ (2541) ศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บริเวณเส้นทางสายลำน้ำกก จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พบว่าชุมชนมีศักยภาพในระดับปานกลาง โดยมีศักยภาพในด้านการสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการกระจายรายได้ ทั้งนี้ยังพบว่า การได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว การติดต่อประสานงานระหว่างชุมชนและการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ มีความสัมพันธ์กับศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ส่วนปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารด้านการท่องเที่ยว การฝึกอบรม สมรรถนะของชุมชนในการรองรับการท่องเที่ยวด้านกายภาพ ความสัมพันธ์ทางสังคมกับคนในชุมชน การมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น และพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักท่องเที่ยวไม่ มีความสัมพันธ์กับศักยภาพ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

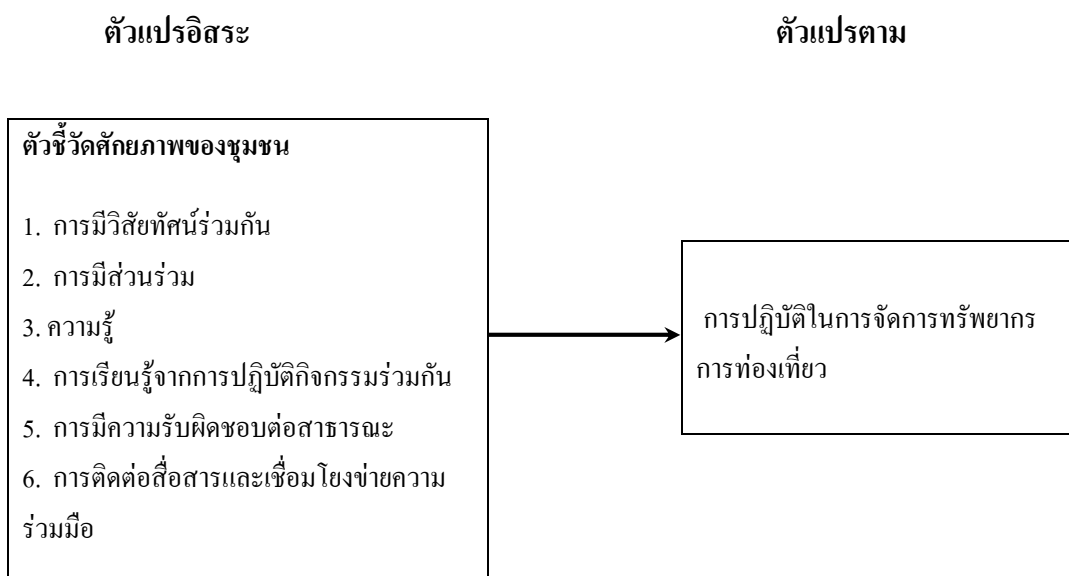
ศักดิ์พิชิต (2542) ศึกษาศักยภาพในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่นรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลั่ว จังหวัดจันทบุรี โดยมีการวัดตัวแปร 7 ตัวคือ ระดับการศึกษา ความรู้ความเข้าใจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ รายได้ ขนาดการครอบครองที่ดิน ความต้องการในการย้ายถิ่นฐาน การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน และการร่วมกิจกรรมในกลุ่ม พบว่าตัวชี้วัดศักยภาพเพียง 4 ตัวคือ ระดับการศึกษา ความรู้ความเข้าใจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน และการร่วมกิจกรรมในกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีขนาดความสัมพันธ์ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ ชุมชนโดยรวมมีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติน้อยและยังไม่ให้ความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

นภดล (2546) วิเคราะห์ศักยภาพชุมชนท้องถิ่นกับการจัดการอุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้ตัวชี้วัด ดังนี้ รายได้รวม ขนาดการครอบครองที่ดิน ชาติพันธุ์ การเป็นสมาชิกและการเข้าร่วมกลุ่มของชุมชน ความรู้ของราษฎรในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และทัศนคติต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ พบว่า ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการอุทยานแห่งชาติ มีตัวชี้วัด 2 ตัวคือ ชาติพันธุ์ และการเป็นสมาชิกและการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของชุมชน มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการอุทยานแห่งชาติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านความตั้งใจที่จะมีส่วนร่วมกับการจัดการอุทยานแห่งชาติในอนาคต พบว่ามีตัวชี้วัด 1 ตัวคือ ทัศนคติต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ ที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะมีส่วนร่วมกับการจัดการอุทยานแห่งชาติในอนาคตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กล่าวโดยสรุป จากการตรวจเอกสารพบว่า ระดับการศึกษา ความรู้ความเข้าใจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน และการร่วมกิจกรรมในกลุ่ม เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติจากการศึกษาของศักดิ์พิชิต (2542) เช่นเดียวกับการศึกษาของ นภดล (2546) ที่พบว่าการเป็นสมาชิกและการร่วมกิจกรรมกลุ่มของชุมชนเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความมีส่วนร่วมกับการจัดการอุทยานแห่งชาติ สำหรับตัวแปร ความรู้ การมีส่วนร่วม การปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ การติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงความช่วยเหลือ ผู้ศึกษาได้นำมาจากองค์ประกอบของประชาสังคมจากงานเขียนของอนุชาติและวีรบูรณ์ (2540)

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิด ดังปรากฏตามภาพที่ 4

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังที่ได้เสนอข้างต้น สามารถกำหนดสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

1. ราษฎรที่มีความแตกต่างในด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน จะมีการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแตกต่างกัน
2. ราษฎรที่มีการมีส่วนร่วมแตกต่างกันจะมีการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแตกต่างกัน
3. ราษฎรที่มีการมีความรู้แตกต่างกันจะมีการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแตกต่างกัน

4. ราษฎรที่มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันที่แตกต่างกันจะมีการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแตกต่างกัน
5. ราษฎรที่มีความแตกต่างกันในด้านการมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ จะมีการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแตกต่างกัน
6. ราษฎรที่มีความแตกต่างกันในด้านการติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงความร่วมมือ จะมีการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแตกต่างกัน

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ เช่น แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบล อัมพวา (พ.ศ.2548-2552) แผนพัฒนาสามปี (พ..ศ.2548-2550) เป็นต้น

2. แผนที่แสดงพื้นที่ทำการศึกษา

3. แบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งมีส่วนประกอบ 3 ตอน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานทางสังคมประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือนระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ ภูมิลำเนาเดิม

ส่วนที่ 2 ศักยภาพของชุมชนในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีส่วนร่วม ความรู้ การเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน การมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ การติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงความร่วมมือ

ส่วนที่ 3 การปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

โดยรายละเอียดของแบบสอบถาม ปรากฏตามภาคผนวก ก

4. อุปกรณ์เครื่องเขียน

5. กล้องถ่ายรูป

6. เครื่องบอกพิกัดทางภูมิศาสตร์ (GPS)

7. อุปกรณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล เครื่องพิมพ์และอุปกรณ์ประกอบ

วิธีการ

1. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) จากเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมายในการศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนในเขตตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีจำนวน จำนวน 5,864 คน 1,044 ครัวเรือน โดยในการศึกษานี้ จะใช้หน่วยในการวัดเป็นครัวเรือน โดยการกำหนดขนาดของตัวอย่างใช้สูตรในการคำนวณขนาดตัวอย่างของ Yamane (1973) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย

n = จำนวนตัวอย่างที่ใช้เป็นตัวอย่างประชากร

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่าง

แทนค่า

$$n = \frac{1,044}{1 + 1,044 (0.05)^2}$$

ได้ขนาดตัวอย่างทั้งหมด 289.196676 ครัวเรือน หรือ 290 ครัวเรือน ทั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 300 ครัวเรือน กำหนดโควต้าไว้ชุมชนละ 30 ครัวเรือนรวม 10 ชุมชน

3. การสำรวจสถานภาพและประเมินศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยใช้การสังเกตโดยตรงจากแหล่งท่องเที่ยว

ในเขตตำบลอัมพวาพร้อมทั้งสำรวจแหล่งที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวด้วย เครื่องบอกพิกัดทางภูมิศาสตร์(GPS) เพื่อนำมาจัดทำแผนที่ และทำการวิเคราะห์ศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยนำตัวชี้วัดมาจากแผนปฏิบัติการการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา (คณะวนศาสตร์, 2545) แล้วทำการพัฒนาเกณฑ์ในการประเมินศักยภาพเพิ่มเติม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมินศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ในการประเมิน
1. ความโดดเด่นเฉพาะตัวของพื้นที่	<p>1 = ไม่มีความโดดเด่นเฉพาะตัวของพื้นที่ สามารถพบเห็นได้ทั่วไปรวมทั้งไม่มีสิ่งใดน่าดึงดูดใจ</p> <p>2 = เป็นพื้นที่ที่ได้รับความสนใจพอสมควร แต่ไม่มีความโดดเด่นของพื้นที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไป</p> <p>3 = เป็นพื้นที่ที่ได้รับความสนใจมาก แต่ไม่ได้มีความโดดเด่นอย่างชัดเจนสามารถพบเห็นได้ตามที่อื่นๆ อีกบ้าง</p> <p>4 = มีความโดดเด่นของพื้นที่ทั้งทางด้านธรรมชาติ/ประวัติศาสตร์/โบราณคดีหรือวัฒนธรรม แต่ก็สามารถพบเห็นลักษณะแบบเดียวกันในสถานที่อื่น ๆ ได้บ้าง</p> <p>5 = มีความโดดเด่น มีคุณค่าทางธรรมชาติ/ประวัติศาสตร์/ โบราณคดี หรือวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นชัดเจน จนไม่สามารถหาสถานที่อื่นใดมาทดแทนได้</p>
2. คุณภาพด้านทัศนียภาพของภูมิทัศน์	<p>1 = สภาพทางภูมิทัศน์ขาดความสวยงาม มีความขัดแย้งไม่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมโดยรวม มีการบดบังภูมิทัศน์</p> <p>2 = มีสภาพภูมิทัศน์แบบธรรมดา ไม่โดดเด่น แต่ไม่มีความขัดแย้งกับสภาพแวดล้อมโดยรวม</p> <p>3 = สภาพภูมิทัศน์ค่อนข้างสวยงาม ไม่โดดเด่นมากนัก แต่ก็ก่อให้เกิดความประทับใจพอสมควร</p> <p>4 = มีทัศนียภาพของภูมิทัศน์โดดเด่นสวยงาม ก่อให้เกิดความประทับใจสบายตา</p> <p>5 = มีทัศนียภาพของภูมิทัศน์โดดเด่นสวยงามเป็นพิเศษ ก่อให้เกิดความประทับใจและสบายตาเป็นอย่างยิ่ง</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ในการประเมิน
3. ความเหมาะสมต่อ กิจกรรมหลัก	1 = สภาพพื้นที่ไม่เหมาะสมที่จะประกอบกิจกรรมหลัก/ กิจกรรมรองใด ๆ เลย 2 = มีความเหมาะสมพอสมควรที่จะประกอบกิจกรรมหลัก 3 = มีความเหมาะสมต่อการประกอบกิจกรรมหลักในพื้นที่และสามารถ ประกอบกิจกรรมรองได้บ้าง 4 = มีความเหมาะสมต่อทุกกิจกรรมหลักที่มีในพื้นที่ และเอื้อประโยชน์ต่อการ ประกอบกิจกรรมรอง 5 = มีความเหมาะสมมากที่สุดต่อการประกอบกิจกรรมหลักทุกกิจกรรมใน พื้นที่ และเอื้อประโยชน์ต่อการประกอบกิจกรรมรอง
4. ความสะดวกในการ เข้าถึง	1 = การเดินทางเข้า-ออกลำบาก สามารถเข้าถึงได้โดยทางเรือ ไม่มีเรือรับจ้าง บริการ 2 = การเดินทางเข้า-ออกค่อนข้างลำบาก สามารถเข้าถึงได้โดยทางเรือ และมี เรือรับจ้างบริการ 3 = การเดินทางเข้า-ออกสะดวกสบายพอสมควร สามารถเข้าถึงได้ในทุกฤดูกาล แต่ไม่มีรถ/เรือสาธารณะบริการ 4 = การเดินทางเข้า-ออกสะดวกสบาย สามารถเข้าถึงได้โดยง่าย ในทุกฤดูกาล มี ป้ายบอกทางชัดเจน และมีรถ/เรือสาธารณะบริการบางเวลา 5 = การเดินทางเข้า-ออกสะดวกสบายมาก สามารถเข้าถึงได้โดยง่าย ในทุก ฤดูกาล มีป้ายบอกทางชัดเจน และมีรถ/เรือสาธารณะบริการตลอดเวลา
5. ความเชื่อมโยงกับ แหล่งท่องเที่ยวอื่น	1 = ไม่สามารถไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้ ภายในเวลา 30 นาที 2 = สามารถไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้ 1-2 แหล่ง ภายในเวลา 30 นาที 3 = สามารถไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้ 2-3 แหล่ง ภายในเวลา 30 นาที 4 = สามารถไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้ 3-5 แหล่ง ภายในเวลา 30 นาที 5 = สามารถไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้มากกว่า 5 แหล่ง ภายในเวลา 30 นาที
6. ความปลอดภัย	1 = มีความปลอดภัยต่ำมากในการประกอบกิจกรรม อาจเกิดอันตรายต่อ นักท่องเที่ยวได้ตลอดเวลาถ้าไม่ระมัดระวัง 2 = มีความปลอดภัยต่ำในการประกอบกิจกรรม จะต้องมีเจ้าหน้าที่หรือมี อุปกรณ์ช่วยสร้างความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว 3 = มีความปลอดภัยปานกลางในการประกอบกิจกรรมของนักท่องเที่ยว โดยต้องมีเจ้าหน้าที่คอยดูแล 4 = มีความปลอดภัยสูงในการประกอบกิจกรรมของนักท่องเที่ยว 5 = มีความปลอดภัยสูงมากในการประกอบกิจกรรมของนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ในการประเมิน
7. นัยต่อการสื่อความหมาย	<p>1 = มีศักยภาพต่ำมาก ไม่สามารถกำหนดเค้าโครงในการสื่อความหมายได้</p> <p>2 = มีศักยภาพต่ำไม่โดดเด่น ไม่สามารถกำหนดเค้าโครงที่ชัดเจนในการสื่อความหมายได้</p> <p>3 = มีความโดดเด่น/ มีศักยภาพปานกลาง สามารถกำหนดเป็นเค้าโครงได้ แต่ไม่หลากหลาย</p> <p>4 = มีความโดดเด่น/ มีศักยภาพสูง สามารถกำหนดเป็นเค้าโครงหลักและรองได้หลากหลาย</p> <p>5 = มีความโดดเด่น/ มีศักยภาพสูงมาก สามารถกำหนดเป็นเค้าโครงหลักและรองได้หลากหลาย</p>
8. ความคงทนต่อผลกระทบ	<p>1 = พื้นที่อ่อนไหวต่อการเกิดผลกระทบสูงมาก ต้องใช้ความระมัดระวังในการเข้าถึงและประกอบกิจกรรมอย่างมาก</p> <p>2 = พื้นที่ที่มีความอ่อนไหวต่อการเกิดผลกระทบสูง ต้องใช้ความระมัดระวังในการเข้าถึงและประกอบกิจกรรม</p> <p>3 = พื้นที่ที่มีความคงทนต่อการเกิดผลกระทบปานกลาง ยังต้องใช้ความระมัดระวังในการประกอบกิจกรรม</p> <p>4 = พื้นที่ที่มีความคงทนต่อการเกิดผลกระทบสูง สามารถประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้</p> <p>5 = พื้นที่ที่มีความคงทนต่อการเกิดผลกระทบสูงมาก สามารถประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่</p>
9. ความหลากหลายของกิจกรรม	<p>1 = สามารถประกอบกิจกรรมได้เพียง 1 กิจกรรม</p> <p>2 = สามารถประกอบกิจกรรมได้ 2 กิจกรรม</p> <p>3 = สามารถประกอบกิจกรรมได้ 3 กิจกรรม</p> <p>4 = สามารถประกอบกิจกรรมได้ 4 กิจกรรม</p> <p>5 = สามารถประกอบกิจกรรมต่างๆได้ 5 กิจกรรมขึ้นไป</p>

ตัวชี้วัดแต่ละตัวจะถูกกำหนดค่าคะแนน (Rate Score หรือค่า R) ออกมาเป็น 5 ระดับ จาก 1 มีศักยภาพต่ำสุด ถึง 5 มีศักยภาพสูงสุด จากนั้นนำค่าคะแนนจากการสำรวจมาคูณกับค่าถ่วงน้ำหนัก (Weight Score หรือค่า W) ซึ่งบ่งบอกความสำคัญของตัวชี้วัดตามการประเมินของผู้ศึกษา โดยค่าความสำคัญของตัวชี้วัดแบ่งออกเป็น 5 ระดับ จาก 1 มีค่าความสำคัญน้อยที่สุด ถึง 5 มีค่าความสำคัญมากที่สุด แล้วทำการประเมินค่าศักยภาพรวมของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้สมการถ่วงน้ำหนัก (คณะวนศาสตร์, 2545)

$$\frac{W_1R_1 + W_2R_2 + \dots + W_nR_n}{W_1 + W_2 + \dots + W_n}$$

โดย

$$R_n = \text{ค่าคะแนน}$$

$$W_n = \text{ค่าถ่วงน้ำหนัก}$$

จากนั้นทำการเปรียบเทียบระดับศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ได้กับเกณฑ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ จากสูตรการแบ่งช่วงชั้น ดังนี้

$$\text{การแบ่งช่วงชั้น} = \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนช่วงชั้น}}$$

$$= \frac{5 - 1}{3}$$

$$= 1.33$$

จากการคำนวณ ระดับศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว ที่ใช้เป็นเกณฑ์เปรียบเทียบ ดังนี้

$$\text{คะแนน } 5.0 - 3.7 = \text{ศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว สูง}$$

$$\text{คะแนน } 3.6 - 2.4 = \text{ศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว ปานกลาง}$$

$$\text{คะแนน } 2.3 - 1.0 = \text{ศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว ต่ำ}$$

4. การสร้างและทดสอบเครื่องมือ

4.1 ทำการสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล โดยแบบสอบถามที่ใช้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ลักษณะพื้นฐานทางสังคมประชากร 2) ศักยภาพของชุมชนในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว 3) การปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

4.2 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ได้นำแบบสอบถามฉบับร่างไปให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ หลังจากนั้นนำไปปรับปรุงแก้ไข

4.3 ทดลองแบบสอบถาม (pre-test) ได้นำไปทดลองใช้กับประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลบางกุ้ง อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงครามซึ่งความใกล้เคียงกัน จำนวน 40 ชุด เนื่องจากเป็นพื้นที่ใกล้เคียงซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน

4.4 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) โดยใช้วิธีของ ครอนบาชน์ (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามดังนี้

4.4.1 แบบสอบถามตอนที่เป็นความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.6427

4.4.2 แบบสอบถามตอนที่เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7354

4.4.3 แบบสอบถามตอนที่เป็นพฤติกรรมในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8797

โดยรายละเอียดผลการวิเคราะห์เป็นรายชื่อ ปรากฏตามภาคผนวก ข

5. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถามที่จัดทำขึ้นจำนวน 300 ชุดกับตัวแทนของครัวเรือน 10 ชุมชน ชุมชนละ 30 คน โดยกระจายตัวอย่างไปตามที่ตั้งของบ้านเรือนในแต่ละหมู่ ให้ครอบคลุมทุกบริเวณ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมด จากนั้นทำการสร้างคู่มือลงรหัส(code book) โดยให้ค่าคะแนนตัวแปรต่างๆ ดังนี้

การให้ค่าคะแนนตัวแปรและการจัดกระทำกับข้อมูล

1. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน : ใช้ค่าคะแนนตามระดับที่ประชากรเลือกตอบระหว่างมีซึ่งกำหนดค่าคะแนนเป็น 1 และไม่มีซึ่งกำหนดค่าคะแนนเป็น 0

2. การมีส่วนร่วม : ใช้ค่าตามระดับที่ประชากรเลือกตอบจำนวน 7 ข้อ ตามสิ่งที่ตนเองไม่ได้ทำโดยกำหนดค่าคะแนนเป็น 0 และกระทำซึ่งกำหนดค่าคะแนนเป็น 1 จากนั้นใช้สถิติเชิงพรรณนาโดยนำค่ากลางมาเป็นตัวจัดระดับกลุ่มข้อมูล 2 กลุ่ม แทนค่าแล้วได้ผลลัพธ์ เท่ากับ 4.00 จึงสามารถแบ่งระดับศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านการมีส่วนร่วม ได้ดังนี้

คะแนน	0 – 3	หมายถึง	ระดับศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมน้อย
คะแนน	4 – 7	หมายถึง	ระดับศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมมาก

3. ความรู้ : ใช้ค่าตามระดับที่ประชากรเลือกตอบจำนวน 20 ข้อ โดยตอบถูก กำหนดค่าคะแนนเป็น 1 และตอบผิดกำหนดค่าคะแนนเป็น 0 แล้วจัดระดับความรู้โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม จากนั้นใช้สถิติเชิงพรรณนาโดยนำค่ากลางมาเป็นตัวจัดระดับกลุ่มข้อมูล 2 กลุ่ม แทนค่าแล้วได้ผลลัพธ์ เท่ากับ 18.00 จึงสามารถแบ่งระดับศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านความรู้ ได้ดังนี้

คะแนน	น้อยกว่า 15	หมายถึง	ระดับศักยภาพด้านความรู้ต่ำ
คะแนน	15 – 17	หมายถึง	ระดับศักยภาพด้านความรู้ปานกลาง
คะแนน	18 – 20	หมายถึง	ระดับศักยภาพด้านความรู้สูง

4. การเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน : ใช้ค่าคะแนนตามระดับที่ประชากรเลือกตอบระหว่างมีซึ่งกำหนดค่าคะแนนเป็น 1 และไม่มีซึ่งกำหนดค่าคะแนนเป็น 0

5. การมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ : ใช้ค่าตามระดับที่ประชากรเลือกตอบจำนวน 18 ข้อ วัดโดยใช้ Likert Scale แบ่งค่าการตอบสนองออกเป็น 5 ระดับและใช้คะแนนจริงตามระดับ คือ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	คะแนน
เห็นด้วย	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	คะแนน

สำหรับข้อความเชิงบวก และค่าในกลับกันสำหรับข้อความเชิงลบ จากนั้นใช้สถิติเชิงพรรณนาโดยนำค่ากลางมาเป็นตัวจัดระดับกลุ่มข้อมูล 2 กลุ่ม แทนค่าแล้วได้ผลลัพธ์ เท่ากับ 81.00 จึงสามารถแบ่งระดับศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านการมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ได้ดังนี้

คะแนน 65 – 80 หมายถึง ระดับศักยภาพด้านการมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะต่ำ
 คะแนน 81 – 90 หมายถึง ระดับศักยภาพด้านการมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะสูง

6. การติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงความร่วมมือ : ใช้ค่าตามจำนวนจริงที่ประชากรตอบจากนั้นนำมาจัดกลุ่ม เป็นกลุ่มที่ไม่มีการติดต่อสื่อสาร ๑ ซึ่งกำหนดค่าคะแนนเป็น 0 และกลุ่มที่มีการติดต่อสื่อสาร ๑ 1 – 3 ครั้ง รวมถึงกลุ่มที่มีการติดต่อสื่อสาร ๑ มากกว่า 3 ครั้งซึ่งกำหนดค่าคะแนนเป็น 1

7. การปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว : ใช้ค่าตามระดับที่ประชากรเลือกตอบจำนวน 15 ข้อ วัดโดยแบ่งค่าการตอบสนองออกเป็น 3 ระดับและใช้คะแนนจริงตามระดับ คือ

ทำเป็นประจำ	2	คะแนน
ทำเป็นบางครั้ง	1	คะแนน
ไม่เคยทำ	0	คะแนน

และจัดระดับการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้ดังนี้

คะแนน 0 – 10 หมายถึง การปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวควรปรับปรุง

คะแนน 11 – 20 หมายถึง การปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวพอใช้

คะแนน 21 – 30 หมายถึง การปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวดี

การใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล แยกได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

- ใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรต่างๆ โดยใช้ อัตราร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

- ใช้สถิติ t -test และ F -test เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่สถิติที่ระดับ 0.05 พร้อมทั้งใช้การเปรียบเทียบรายคู่ โดยวิธีการ ของ Scheffe กับผลการทดสอบ F -test ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลและวิจารณ์

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพและศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว

ตอนที่ 2 ลักษณะพื้นฐานทางสังคมประชากร

ตอนที่ 3 ศักยภาพของชุมชนในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

ตอนที่ 4 การปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

ตอนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ตอนที่ 1 สถานภาพและศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว

สถานภาพ

จากการวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตตำบลอัมพวา พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นประเภทธรรมชาติ ประกอบด้วยทิวทัศน์ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง หิ่งห้อย กลุ่มที่ 2 เป็นประเภท ประวัติศาสตร์โบราณสถาน โบราณวัตถุและศาสนา ประกอบด้วย อุทยาน พระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (อุทยาน ร. 2) วัดอัมพวันเจติยาราม วัดบางกะพ้อม กลุ่มที่ 3 เป็นประเภท ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม ประกอบด้วย ตลาด น้ำยามเย็นอัมพวา บ้านไม้/ห้องแถว วิถีชีวิตชุมชน สวนลั่นจี่ ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม จะมีสถานภาพ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปประเภทและสถานภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวในตำบลอัมพวา

ชื่อทรัพยากรการท่องเที่ยว	ประเภท	สถานภาพและการจัดการพื้นที่
1. อุทยานพระบรมราชา นุสรณ์พระบาทสมเด็จพระ พุทธเลิศหล้านภาลัย (อุทยาน ร. 2)	ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศาสนา	โครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระพุทธ เลิศหล้านภาลัย ภายในมีลานแสดงละครและโขน กลางแจ้ง กลุ่มอาคารบ้านทรงไทย 5 หลัง ภายในมี ข้าวของเครื่องใช้ บริเวณพื้นที่และริมแม่น้ำปูลุก และตกแต่งด้วยพันธุ์ไม้ในวรรณคดี ภายใต้การดูแล ของมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระ พุทธเลิศหล้านภาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ ปัจจุบันมีชื่อเสียง มีนักท่องเที่ยวเข้าชมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะวันเสาร์-วันอาทิตย์ และวันหยุดราชการ
2. วัดอัมพวันเจติยาราม	ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศาสนา	ประกอบด้วย พระอุโบสถ ภายในมีจิตรกรรมฝา ผนังที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช กุมารี ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เขียนขึ้นตามแบบศิลปะ สมัยรัตนโกสินทร์ กุฏิใหญ่ มีลักษณะเป็นเรือนหมู่ ทรงไทยใต้ถุนสูง พระที่นั่งทรงธรรม มีอยู่ 2 ตำหนัก คือ ตำหนักใหญ่อยู่ด้านทิศใต้ของวัด และ พระตำหนักเล็กอยู่ด้านทิศตะวันตก พระตำหนักทั้ง สองเดิมเป็นเรือนไม้สักทรงไทย ภายในวิหารมีพระ นอนองค์ใหญ่ ตั้งแต่พระเศียรจนถึงพระบาท วัดได้ 19 สอก มีพระพุทธรูปปูนปั้นประดิษฐานอยู่รอบ ระเบียงพระวิหาร จำนวน 52 องค์ พระปรารักษ์ อยู่ ด้านในพระวิหาร พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า เจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นบริเวณ สถานที่พระราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระ พุทธเลิศหล้านภาลัย เพื่อบรรจุพระบรมสรีรังคาร และพระบรมอัฐิบางส่วนพระราชชนก นักท่องเที่ยวจะเข้าชมที่นี่ต่อเนื่องจากอุทยานร.2 และตลาดน้ำอัมพวา

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชื่อทรัพยากรการท่องเที่ยว	ประเภท	สถานภาพและการจัดการพื้นที่
3. วัดบางกะพ้อม	ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศาสนา	มีวิหารวัดบางกะพ้อม เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน มีอิทธิพลของสถาปัตยกรรมจีน คือ ไม่มีช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ หน้าป็นเป็นลายปูนปั้นแบบจีน ภายในวิหารมีจิตรกรรมฝาผนังปูน ที่สวยงามแปลกตาและวิหารหลวงพ่อกง เป็นที่ประดิษฐานรูปหล่อหลวงพ่อกง อดีตเจ้าอาวาสวัดบางกะพ้อม พระเกจิอาจารย์ชื่อดังแห่งจังหวัดสมุทรสงคราม, วิหารหลวงพ่อกง 6 องค์, วิหารหลวงพ่อดำ มีประชาชนเข้ามาสักการะรูปหล่อของหลวงพ่อกงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะวันเสาร์-วันอาทิตย์และวันหยุดราชการ
4. ทิวทัศน์ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง	ธรรมชาติ	สามารถล่องเรือตามลำน้ำแม่กลองท่องเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ อาทิ ชมอุโบสถภายในเป็นไม้สักแกะสลัก ที่วัดบางแคน้อย, ชมโบสถ์ในต้นไม้ ค่ายบางกุ้ง, อาสนวิหาร, วัดเจริญสุขาราม, ตลาดน้ำยามเย็น ซึ่งประชาชนเดินทางมาในวันเสาร์-วันอาทิตย์และวันหยุดราชการเป็นจำนวนมาก
5. หิ่งห้อย	ธรรมชาติ	มีการบริการล่องเรือชมหิ่งห้อยยามค่ำ ตามลำน้ำแม่กลองและคลองอัมพวา เวลาที่เหมาะสม คือในฤดูร้อนและฤดูฝน โดยเฉพาะช่วงเดือน พฤษภาคม – ตุลาคม ควรเลือกชมช่วงเวลาข้างแรม เนื่องจากแสงของหิ่งห้อยมีเพียงเล็กน้อย ถ้าเป็นเวลาข้างขึ้น ทำให้เห็นแสงของหิ่งห้อยไม่ชัดเจนและควรเลือกช่วงเวลาที่น้ำมาก เพราะเรือสามารถเข้าไปใกล้กับต้นลำพูซึ่งหิ่งห้อยเกาะอยู่ ทั้งนี้ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวอย่างมาก โดยเฉพาะวันเสาร์-วันอาทิตย์ และวันหยุดราชการ โดยทางชุมชนตลาดอัมพวาได้จัดบริการเรือได้ ซึ่งไว้ให้บริการ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชื่อทรัพยากรการท่องเที่ยว	ประเภท	สถานภาพและการจัดการพื้นที่
6. ตลาดน้ำยามเย็นอัมพวา	ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และ กิจกรรม	จัดขึ้นทุกวันศุกร์ วันเสาร์ และวันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 16.00 โดยตลาดน้ำยามเย็น เป็นตลาดน้ำแห่งแรกของประเทศไทย ในยามเย็นถึงยามค่ำโดยชาวบ้านจะเริ่มทยอยพายเรือนำสินค้าหลากหลายนานาชนิด อาทิ อาหาร ผลไม้ พืชผัก ขนม ของกินของใช้ มาขายให้กับคนในท้องถิ่น หรือนักท่องเที่ยวทำให้ได้สัมผัสกับธรรมชาติของชีวิตของชุมชนริมน้ำ นักท่องเที่ยวสามารถที่จะหาซื้ออาหารมานั่งรับประทานในสถานที่จัดไว้ ทำให้มีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้นภายใต้การดูแลของเทศบาลตำบลอัมพวา ซึ่งที่นักท่องเที่ยวเข้าชมระหว่างเรือไปชมหิ่งห้อยเป็นจำนวนมาก
7. บ้านไม้/ห้องแถว	ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และ กิจกรรม	นักท่องเที่ยวสามารถเดินหรือนั่งเรือชมบรรยากาศอันร่มรื่นของชุมชนริมน้ำสองฝั่งคลองอัมพวาที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์การตั้งถิ่นฐานแบบดั้งเดิม ซึ่งได้รับรางวัลชุมชนดีเด่น พ.ศ. 2545 จากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ ทั้งนี้ บ้านเรือนบางหลังจะปรับเปลี่ยนเป็นสถานที่พักรูปแบบ Homestay ซึ่งบ้านไม้/ห้องแถวเป็นเส้นทางผ่านที่เรือที่จะไปชมหิ่งห้อยจะแล่นผ่าน
8. วิถีชีวิตชุมชน	ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และ กิจกรรม	นักท่องเที่ยวสามารถชมวิถีชีวิตที่สงบสุขร่มเย็น ด้วยสภาพภูมิศาสตร์ที่อุดมไปด้วยเรือกสวน และลำคลองผสมผสานกับวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของชาวบ้าน ผู้โอบอ้อมอารีเป็นประจักษ์พยานได้ดีถึงความเป็นคนใจบุญ สุนทาน และยึดมั่นในศาสนามาช้านาน ของชาวอัมพวาก็พร้อมที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเข้ามาสัมผัส วิถีชีวิตดังกล่าวด้วยความยินดี

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชื่อทรัพยากรการท่องเที่ยว	ประเภท	สถานภาพและการจัดการพื้นที่
9. สวนลีนจี	ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และ กิจกรรม	ลีนจีสมุทรสงคราม เป็นพันธุ์ค่อม กะโหลก สำเนา แก้ว และสาแหรกทอง ลีนจีสมุทรสงครามจะสุก ประมาณเดือนเมษายน อำเภออัมพวาจะเต็มไปด้วย ต้นลีนจี ซึ่งการปลูกลีนจี เริ่มจากการเลือก กิ่งตอน ตัดตา ทาบกิ่ง ขุดหลุมปลูก ดูแลรักษา กว่าจะให้ ผลผลิตได้ต้องใช้เวลา 4-5 ปี จึงจะเริ่มติดดอกออก ผลให้ผลผลิตปีละครั้ง เกษตรกรต้องเฝ้าระวัง ใส่ปุ๋ย กำจัดแมลง และดูแลจนกว่าจะเปลือก "ร่องซาด" หมายถึงลีนจีจะสุกเต็มที่ที่มีสีแดงเข้าปนชมพู จึงจะ เก็บผลผลิตออกสู่ตลาด นักท่องเที่ยวสามารถเข้าชม และอุดหนุนได้ในหลายๆสวนที่เปิดต้อนรับ

สถานภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตตำบลอัมพวา ปรากฏว่า การดูแลรักษา ทรัพยากรการท่องเที่ยวแต่ละที่ จะมีผู้รับผิดชอบที่แตกต่างกัน โดยมีเป็นกลุ่มหรือองค์กรรับผิดชอบ ที่ชัดเจนคือ อุทยานพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (อุทยาน ร. 2) วัดอัมพวันเจติยาราม วัดบางกะพ้อม ตลาดน้ำยามเย็นอัมพวา สวนลีนจี ซึ่งมีทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นผู้รับผิดชอบและที่จะต้องดูแลร่วมกันเป็นส่วนรวมคือ ทิวทัศน์ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง หิ้งห้อย บ้านไม้/ห้องแถว และวิถีชีวิตชุมชน โดยมีผลดีและผลเสียคือ หากมีองค์กรรับผิดชอบชัดเจน ส่งผล ให้การดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นระบบ มีแผนงาน ประชาชนจะมีความรู้สึกว่ามีใช้ หน้าที่จะต้องช่วยดูแลรักษาแต่เป็นหน้าที่ขององค์กรที่รับผิดชอบดูแลอยู่ หากไม่มีองค์กรดูแลรักษา จึงกลายเป็นหน้าที่ของสมาชิกในชุมชนต้องช่วยกันดูแลซึ่งก็เป็นไปตามวิถีชีวิตและตามความเข้าใจ ของตนเองซึ่งอาจจะส่งผลเสียต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวได้ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการให้ความรู้และ สร้างความรู้สึกร่วมกันว่าสมาชิกในชุมชนทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งหมด ไม่ว่าจะ มีองค์กรดูแลรักษาหรือไม่ ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวได้แก่ อุทยาน พระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (อุทยาน ร. 2) วัดอัมพวันเจติยาราม ตลาดน้ำยามเย็นอัมพวา หิ้งห้อย ซึ่งในช่วงเวลาที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาชมเป็นจำนวนมากเช่น เสาร์ อาทิตย์ หรือเทศกาลต่างๆ ส่งผลให้มีผลเสียของจำนวนนักท่องเที่ยว ทำให้ต้องมีการ

ประชาสัมพันธั้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอื่นเพิ่มขึ้น เนื่องจากทรัพยากรการท่องเที่ยวแต่ละที่ สามารถเดินทางเพื่อท่องเที่ยวได้ทั้งหมดในเวลาไม่นาน และเป็นการกระจายนักท่องเที่ยวไม่ให้แออัดอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยวเดียวกัน ทั้งนี้จากการประชาสัมพันธั้ด้านการท่องเที่ยวที่ผ่านมา ส่งผลดีต่อชุมชนอัมพวาโดย มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทำให้มีธุรกิจที่ต่อเนื่องกับการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น มีการลงทุนเพิ่มมากขึ้น สมาชิกในชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการท่องเที่ยว เช่นเปิดบ้านให้เป็นที่พักของนักท่องเที่ยว เปิดร้านขายอาหาร ของที่ระลึก การนำเรือมาบริการนักท่องเที่ยว เป็นต้น แต่ก็มีผลเสีย เช่น การที่คนต่างถิ่นมาลงทุนในพื้นที่มากขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์กันในชุมชนน้อยลง สมาชิกในชุมชนกลุ่มที่ไม่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการท่องเที่ยวอาจไม่พอใจที่สภาพของชุมชนที่เปลี่ยนไป มีบุคคลแปลกหน้าเข้ามาบริเวณที่พัก หรือการล่องเรือชมหิ่งห้อยในเวลากลางคืน ก็ให้เกิดความรำคาญต่อสมาชิกในชุมชนที่อาศัยบริเวณชายฝั่ง ซึ่งผู้รับผิดชอบจะต้องหาหนทางให้สมาชิกในชุมชนได้รับผลประโยชน์และมีความพอใจกับการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น

ศักยภาพ

จากการวิเคราะห์ศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว ในเขตตำบลอัมพวา พบว่า

- อุทยานพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (อุทยาน ร. 2) มีศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวอยู่ที่ระดับค่าคะแนน 4.54 อยู่ในระดับที่สูง เนื่องจากมีความโดดเด่นของพื้นที่ทั้งในด้านของธรรมชาติและประวัติศาสตร์ ที่ไม่เหมือนทรัพยากรการท่องเที่ยวอื่น เป็นที่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว มีทัศนียภาพที่สวยงาม สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก อีกทั้งยังตั้งอยู่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น มีความปลอดภัยสูง และนักท่องเที่ยวสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้หลากหลาย

- วัดอัมพวันเจติยาราม มีศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวอยู่ที่ระดับค่าคะแนน 3.76 อยู่ในระดับที่สูงก่อนมาทางปานกลาง เนื่องจากเป็นสถานที่เข้าถึงได้โดยสะดวกและสามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นได้อีกหลายแห่ง มีความปลอดภัยสูง แต่ด้วยเหตุที่เป็นวัดจึงทำให้การประกอบกิจกรรมและนัยต่อการสื่อความหมายไม่หลากหลาย ค่าคะแนนจึงอยู่ในระดับที่ค่อนข้างไปทางปานกลาง แต่ก็ยังคงอยู่ในระดับสูงอยู่

- วัดบางกะพ้อม มีศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวอยู่ที่ระดับค่าคะแนน 3.78 อยู่ในระดับที่สูงก่อนมาทางปานกลาง ซึ่งใกล้เคียงกับวัดอัมพวันเจติยาราม เนื่องจากทั้งสองเป็นวัด จึงทำให้ค่าคะแนนในแต่ละตัวชี้วัดคล้ายกัน ที่ต่างกันคือ วัดบางกะพ้อมจะมีค่าคะแนนสูงกว่าในด้านความโดดเด่นของพื้นที่ คุณภาพด้านทัศนียภาพของภูมิทัศน์และนัยต่อการสื่อความหมายเนื่องจากเป็นวัดที่อยู่ตั้งอยู่ในบริเวณสวนเกษตรของชาวบ้านและยังมีประติมากรรมโบราณ แต่ขาดความเชื่อมโยงกับทรัพยากรการท่องเที่ยวท่องเที่ยวอื่นนอกจากสวนลีนจีและแม่น้ำแม่กลองเนื่องจากไกลจากตัวเมืองซึ่งเป็นแหล่งรวมทรัพยากรการท่องเที่ยว 5 กิโลเมตร

- ทิวทัศน์ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง มีศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวอยู่ที่ระดับค่าคะแนน 3.05 อยู่ในระดับปานกลางแต่ต่ำที่สุดในทุกทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยจะมีคะแนนสูงในด้านความโดดเด่นของพื้นที่ คุณภาพด้านทัศนียภาพของภูมิทัศน์ ความเหมาะสมต่อกิจกรรมหลัก และความปลอดภัย โดยความแปลกตาของพื้นที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น มีความสวยงาม เหมาะสมในการพักผ่อนและมีการดูแลโดยมีอุปกรณ์ชูชีพ แต่ได้คะแนนต่ำในด้านความสะดวกในการเข้าถึง ความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น และความหลากหลายของกิจกรรม เนื่องจากจำเป็นต้องใช้เรือในการประกอบกิจกรรม และการประกอบกิจกรรมต้องใช้เวลาและเข้าถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวอื่นที่อยู่ริมฝั่งเท่านั้น และประกอบกิจกรรมได้เพียงชมทิวทัศน์

- หิ่งห้อย มีศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวอยู่ที่ระดับค่าคะแนน 3.05 อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนสูง ด้านความโดดเด่นของพื้นที่ คุณภาพด้านทัศนียภาพของภูมิทัศน์ ความเหมาะสมต่อกิจกรรมหลัก นัยต่อการสื่อความหมาย โดยหิ่งห้อยเป็นสิ่งที่หายากในเมืองใหญ่ จึงเป็นจุดสนใจของบรรดานักท่องเที่ยว ประกอบกับความสวยงามของบ้านเรือน หรือสวนยามค่ำเป็นสิ่งที่แปลกตานักท่องเที่ยว และยังสามารถสอดแทรกความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหิ่งห้อยซึ่งมีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้โดยทำเป็นป้ายสื่อความหมายบริเวณท่าเรือ หรือโดยผู้ขับเรือนำนักท่องเที่ยว ซึ่งมีความรู้โดยวิถีชีวิตของตนอยู่ซึ่งหากได้รับการอบรมวิธีการสื่อความสามารถเป็นนักสื่อความหมายที่ดีได้ แต่จุดที่ทำให้ได้คะแนนต่ำคือ ความสะดวกในการเข้าถึง ความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น เช่นเดียวกับทิวทัศน์ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง และความคงทนต่อผลกระทบ เนื่องจากหากนักท่องเที่ยวไม่เข้าใจและทำการรบกวนหิ่งห้อยหรืออาจไปทำลายต้นไม้ที่เป็นที่อาศัยของหิ่งห้อยได้ และยิ่งหากนักท่องเที่ยวทำความสกปรกให้แก่แม่น้ำลำคลอง จะทำให้วงจรชีวิตของหิ่งห้อยซึ่งจำเป็นต้องการน้ำที่สะอาดในการดำรงชีวิต สูญเสียและสูญหายไปที่สุด

- ตลาดน้ำยามเย็นอัมพวา มีศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวอยู่ที่ระดับค่าคะแนน 4.15 อยู่ในระดับที่สูง เนื่องจากมีความโดดเด่นของพื้นที่ซึ่งไม่เหมือนทรัพยากรการท่องเที่ยวอื่นเป็นที่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว มีทัศนียภาพที่สวยงาม สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก อีกทั้งยังตั้งอยู่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น มีความเหมาะสมต่อกิจกรรมหลักในการถ่ายภาพ ชื้อของ ชมทิวทัศน์ มีความหลากหลายของกิจกรรม และสามารถสื่อความหมายได้ง่าย เพียงแต่ต้องระวังในเรื่องความปลอดภัยเนื่องจากนักท่องเที่ยวซึ่งมีจำนวนมากอาจจะเบียดกันขณะเดินเล่น นั่งชมทิวทัศน์ หรือซื้ออาหาร ตกกลงไปในลำคลองได้ เพราะเวลาที่ตลาดน้ำยามเย็นอัมพวาไม่มีรั้วกัน
- บ้านไม้/ห้องแถว มีศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวอยู่ที่ระดับค่าคะแนน 3.35 อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนสูงในด้านความโดดเด่นของพื้นที่ คุณภาพด้านทัศนียภาพของภูมิทัศน์ โดยบ้านไม้/ห้องแถว มีความแปลกตาของภูมิทัศน์ เหมาะสมในการพักผ่อนและมีความปลอดภัย สะดวกในการเข้าชมและมีความเหมาะสมต่อกิจกรรมหลัก โดยสามารถเดิน ปั่นจักรยาน หรือนั่งเรือชม แต่ได้คะแนนต่ำในด้านความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น และความหลากหลายของกิจกรรม เนื่องจาก การประกอบกิจกรรมต้องใช้เวลาาน ห่างไกลจากทรัพยากรการท่องเที่ยวอื่น และสามารถประกอบกิจกรรมเพียงชมทิวทัศน์และถ่ายภาพ
- วิถีชีวิตชุมชน มีศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวอยู่ที่ระดับค่าคะแนน 3.17 อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนสูงในด้านความคงทนต่อผลกระทบและความปลอดภัย และได้คะแนนต่ำ ในด้านความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นและความหลากหลายของกิจกรรม เนื่องจากหากนักท่องเที่ยวต้องการชมวิถีชีวิตจริงๆของชาวบ้านจะต้องไปพักกับชาวบ้านในบ้านพักโฮมสเตย์ ซึ่งจะอยู่ในสวน ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น และกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวปฏิบัติ ก็เป็นการปฏิบัติตามสิ่งต่างๆที่ชาวบ้านปฏิบัติ และการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งหากนักท่องเที่ยวที่ไม่ชอบการท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าวอาจจะเบื่อได้
- สวนลีนจี่ มีศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวอยู่ที่ระดับค่าคะแนน 3.40 อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนสูงในด้านความเหมาะสมต่อกิจกรรมหลัก ความสะดวกในการเข้าถึง และความปลอดภัย โดยในสวนลีนจี่จะมี เจ้าของสวนคอยดูแลอยู่ตลอด และกิจกรรมหลักคือการเข้าชมวิธีการดูแลสวนเกษตร ทดลองชิมและซื้อผลผลิต โดยสวนส่วนใหญ่สามารถเดินทางด้วยยานยนต์ได้ แต่ได้คะแนนต่ำในด้านความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น เนื่องจากส่วนใหญ่สวนลีนจี่จะอยู่ห่างออกไปจากตัวเมืองและแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ

การวิเคราะห์ศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตตำบลอัมพวา พบว่าค่าคะแนน ศักยภาพแบ่งออกได้ 2 กลุ่ม ตามค่าคะแนนในตารางที่ 3 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- กลุ่มที่มีศักยภาพปานกลาง ได้แก่ ทิวทัศน์ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง ที่มีค่าจำนวน 3.05 วิถีชีวิตชุมชน มีค่าจำนวน 3.17 บ้านไม้/ห้องแถว มีค่าจำนวน 3.35 หิ้งห้อย มีค่าจำนวน 3.37 และสวนลั่นจี่ ที่มีค่าจำนวน 3.40

- กลุ่มที่มีศักยภาพสูง ได้แก่ อุทยาน ร. 2 ที่มีค่าจำนวน 4.54 ตลาดน้ำยามเย็นอัมพวา มีค่าจำนวน 4.15 วัดอัมพวันเจติยาราม มีค่าจำนวน 3.76 และวัดบางกะพ้อม มีค่าจำนวน 3.78

ตารางที่ 3 สรุปค่าคะแนนศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวในตำบลอัมพวา

ชื่อทรัพยากรการท่องเที่ยว	ค่าคะแนนแต่ละตัวชี้วัด (R)									ค่าคำนวณ
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	
1. อุทยาน ร. 2	5	4	4.5	5	4.5	5	4	4	5	4.54
2. วัดอัมพวันเจติยาราม	3	3.5	4	5	4.5	5	3	3.5	3	3.76
3. วัดบางกะพ้อม	3.5	4	4	5	2.5	5	3.5	3.5	3	3.78
4. ทิวทัศน์ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง	3.5	4	4	2	1	3.5	3	3	2.5	3.05
5. หิ่งห้อย	5	5	4.5	2	1	3.5	4	2	2.5	3.37
6. ตลาดน้ำยามเย็นอัมพวา	4.5	4	5	4.5	4	3.5	4	4	4	4.15
7. บ้านไม้/ห้องแถว	3.5	4	3.5	3.5	2.5	4	3	4	2	3.35
8. วิถีชีวิตชุมชน	3	3.5	3	3	2	4.5	3	4	2	3.17
9. สวนลีนี่	3.5	3	4	4	1.5	4	3.5	3.5	3	3.40

หมายเหตุ ค่าที่ปรากฏ คือ ค่า R ของแต่ละตัวชี้วัดที่มีค่าตั้งแต่ 1 – 5 โดย 1 หมายถึงมีศักยภาพต่ำสุดในตัวชี้วัดนั้น ๆ 5 หมายถึงมีศักยภาพสูงสุดในตัวชี้วัดนั้น ๆ

- A = ความโดดเด่นเฉพาะตัวของพื้นที่ (W=4)
 B = คุณภาพด้านทัศนียภาพของภูมิทัศน์ (W=4)
 C = ความเหมาะสมต่อกิจกรรมต่อกิจกรรมหลัก (W=5)
 D = ความสะดวกในการเข้าถึง (W=3)
 E = ความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น (W=3)
 F = ความปลอดภัย (W=5)
 G = นัยต่อการสื่อความหมาย (W=5)
 H = ความคงทนต่อผลกระทบ (W=5)
 I = ความหลากหลายของกิจกรรม (W=5)

โดยลักษณะเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวในตำบลอัมพวาปรากฏตามภาพที่ 5 – 13 ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 5 อุทยานพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย(อุทยาน ร. 2)

ภาพที่ 6 วัดอัมพวันเจติยาราม

ภาพที่ 7 วัดบางกะพ้อม

ภาพที่ 8 ทิวทัศน์ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง

ภาพที่ 9 จุดชมหิ่งห้อยและเรือที่นำไปนักท่องเที่ยวไปชมหิ่งห้อย

ภาพที่ 10 ตลาดน้ำยามเย็นอัมพวา

ภาพที่ 11 บ้านไม้/ห้องแถว

ภาพที่ 12 วิถีชีวิตชุมชน

ภาพที่ 13 สวนลีนจี

ตอนที่ 2 ลักษณะพื้นฐานทางสังคมประชากร

ผลการศึกษา พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54.3 ทั้งนี้ส่วนใหญ่มีอายุ 41–50 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.0 รองลงมามีอายุ 31–40 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.7 และอายุ 21–30 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.0 มี โดยมีอายุเฉลี่ย 37 ปี ซึ่งส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 32.0 รองลงมาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 28.3 และจบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. คิดเป็นร้อยละ 20.3 อาชีพของประชากรส่วนใหญ่จะประกอบธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 29.7 รองลงมาประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 27.3 และประกอบอาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 15.3 โดยประชากรส่วนใหญ่มีรายได้ 5,001–10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.3 รองลงมามีรายได้ต่ำกว่า 5,001 บาทและ 10,001–15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 18.0 โดยประชากรมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 12,500 บาท ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในอำเภออัมพวา คิดเป็นร้อยละ 86.7 รองลงมามีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในอำเภอเมือง คิดเป็นร้อยละ 6.3 และมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในอำเภอบางคนทีคิดเป็นร้อยละ 4.0 และประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตอำเภออัมพวาเป็นเวลา 31–40 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.3 รองลงมาอาศัยอยู่ในเขตอำเภออัมพวา 21–30 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.7 ระยะเวลาที่อาศัยในเขตอำเภออัมพวาเฉลี่ยประมาณ 32 ปี รายละเอียดลักษณะพื้นฐานทางสังคมประชากร ปรากฏตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ลักษณะพื้นฐานทางสังคมประชากร

(n = 300)		
ลักษณะพื้นฐานทางสังคมประชากร	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	163	54.3
หญิง	137	45.7

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n = 300)		
ลักษณะพื้นฐานทางสังคมประชากร	จำนวน(คน)	ร้อยละ
<u>อายุ</u>		
ต่ำกว่า 20 ปี	22	7.3
21-30 ปี	60	20.0
31-40 ปี	89	29.7
41-50 ปี	96	32.0
51-60 ปี	27	9.0
มากกว่า 60 ปี	6	2.0
$\bar{X} = 37.68$ $SD = 11.21$		
<u>ระดับการศึกษา</u>		
ประถมศึกษา	10	3.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	41	13.7
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	85	28.3
อนุปริญญา/ปวส.	61	20.3
ปริญญาตรี	96	32.0
สูงกว่าปริญญาตรี	7	2.3
<u>อาชีพ</u>		
รับราชการ	46	15.3
พนักงานบริษัทเอกชน/ห้าง/ร้าน	22	7.3
เกษตรกรกรรม	82	27.3
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	89	29.7
รับจ้างทั่วไป	18	6.0
อื่นๆ	43	14.3

ตารางที่ 4 (ต่อ)

		(n = 300)	
ลักษณะพื้นฐานทางสังคมประชากร		จำนวน(คน)	ร้อยละ
<u>รายได้ต่อเดือน</u>			
ต่ำกว่า	5,001 บาท	54	18.0
	5,001 - 10,000 บาท	133	44.3
	10,001 - 15,000 บาท	54	18.0
	15,001 - 20,000 บาท	31	10.3
	มากกว่า 20,000 บาท	28	9.3
$\bar{X} = 12,566.39$ $SD = 7783.63$			
<u>ภูมิลำเนาเดิม</u>			
	อำเภอเมืองฯ	19	6.3
	อำเภออัมพวา	260	86.7
	อำเภอบางคนที	12	4.0
	จังหวัดอื่นๆ	9	3.0
<u>ระยะเวลาที่อาศัยในเขตอ.อัมพวา</u>			
	11 - 20 ปี	45	15.0
	21 - 30 ปี	38	22.7
	31 - 40 ปี	73	24.3
	41 - 50 ปี	66	22.0
	มากกว่า 50 ปี	25	8.3
$\bar{X} = 32.39$ $SD = 13.88$			

ตอนที่ 3 สักยภาพของชุมชนในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

1. ความคิดเห็นของประชาชนต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว

จากคำถามปลายเปิดให้กลุ่มตัวอย่างเสนอสถานที่ที่จัดเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว พบว่ากลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นว่าตลาดน้ำยามเย็นเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวร้อยละ 88.7 อุทยานร.2 เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวร้อยละ 91.0 แม่น้ำลำคลองเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวร้อยละ 53.0 วัดอัมพวันเจติยารามเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวร้อยละ 61.0 ห้างห้อยเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวร้อยละ 79.3 บ้านไม้/ห้องแถวเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวร้อยละ 26.7 วิถีชีวิตของชาวบ้านเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวร้อยละ 36.0 วัดบางกะพ้อมเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวร้อยละ 42.7 สวนลีนี่จีเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวร้อยละ 60.7 ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งหมดเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันของนักท่องเที่ยว ซึ่งในปัจจุบันทางราชการและกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวประชาสัมพันธ์ รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 บริเวณพื้นที่ที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตตำบลอัมพวาตามความคิดเห็นของประชาชน

			(n = 300)
ทรัพยากรการท่องเที่ยว	จำนวน(คน)	ร้อยละ	
ตลาดน้ำยามเย็น			
เป็น	266	88.7	
ไม่เป็น	34	11.3	
อุทยานร.2			
เป็น	273	91.0	
ไม่เป็น	27	9.0	
แม่น้ำลำคลอง			
เป็น	159	53.0	
ไม่เป็น	141	47.0	

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n = 300)		
ทรัพยากรการท่องเที่ยว	จำนวน(คน)	ร้อยละ
วัดอัมพวันเจติยาราม		
เป็น	183	61.0
ไม่เป็น	117	39.0
หิ้งห้อย		
เป็น	238	79.3
ไม่เป็น	62	20.7
บ้านไม้/ห้องแถว		
เป็น	80	26.7
ไม่เป็น	220	73.3
วิถีชีวิต		
เป็น	108	36.0
ไม่เป็น	192	64.0
วัดบางกะพ้อม		
เป็น	128	42.7
ไม่เป็น	172	57.3
สวนลีนจี		
เป็น	182	60.7
ไม่เป็น	118	39.3

2. ศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน

สมาชิกในชุมชนขาดศักยภาพในด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน โดยประชากรตอบว่า มีการประชุมเรื่องการวางแผนจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวร่วมกันซึ่งเป็นตัวชี้วัดศักยภาพด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันเพียง 138 คนหรือร้อยละ 46.0 และตอบว่าไม่มีถึง 162 คนหรือร้อยละ 54.0 ทั้งนี้ผู้ที่รู้ว่ามีการประชุมวางแผนแต่ไม่ได้เข้าร่วมประชุม 45 คนหรือร้อยละ 32.6 ส่วนผู้ที่เข้าร่วมแต่ไม่ได้แสดงความคิดเห็น 67 คนหรือร้อยละ 48.6 สำหรับผู้ที่เข้าร่วมและแสดงความคิดเห็น 26 คนหรือร้อยละ 18.8 เนื่องจากกลุ่มประชากรที่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวมีเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น จึงมีการเข้าร่วมประชุมในการวางแผนจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวร่วมกันน้อย แต่จะเข้าร่วมประชุมกันในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองมากกว่า ดังรายละเอียดในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน

(n = 300)			
	การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
การประชุมเรื่องการวางแผนจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวร่วมกัน			
มี		138	46.0
ไม่มี		162	54.0
การเข้าร่วมประชุมวางแผน			
ไม่ได้เข้าร่วม		45	32.6
เข้าร่วมแต่ไม่ได้แสดงความคิดเห็น		67	48.6
เข้าร่วมและแสดงความคิดเห็น		26	18.8

3. ศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน

สมาชิกในชุมชนขาดศักยภาพด้านการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน โดยประชากรตอบว่า เคยมีการนำประสบการณ์มาปรับปรุงแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นตัวชี้วัดศักยภาพเพียง 35 คนหรือร้อยละ 25.4 โดยตอบว่าไม่มีถึง 103 คนคิดเป็นร้อยละ 74.6 เนื่องจากในชุมชนมีการยอมรับผู้นำในชุมชนและให้ความร่วมมือกับภาครัฐ ในการชี้้นำการแก้ไขปัญหาต่างๆ เพราะในชุมชนไม่มีความ

ขัดแย้งกับภาครัฐ และไม่ได้รับความเดือดร้อนจนเกิดการรวมตัวเป็นองค์กรที่เข้มแข็ง เพื่อกระทำการต่อสู้กับอำนาจรัฐหรืออำนาจจากภายนอกชุมชน ดังเช่นงานศึกษาของ มงคลและบุญชร (2536) ที่วิเคราะห์แบบแผนการจัดองค์กรชุมชนในการจัดการทรัพยากรพบว่ามี 3 ลักษณะ คือ รูปแบบแรก คือการจัดการที่อิงอยู่กับระบบวัฒนธรรมและความเชื่อ โดยเฉพาะระบบอาวุโส รูปแบบที่ 2 คือ การจัดการที่อยู่บนพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และรูปแบบที่ 3 คือการจัดการที่เป็นขบวนการต่อรองทางการเมือง เนื่องจากไม่เห็นด้วยกับการจัดการทรัพยากรของภาครัฐ รายละเอียดในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน

(n = 300)		
การเรียนรู้จากการปฏิบัติร่วมกัน	จำนวน	ร้อยละ
การนำประสบการณ์มาปรับปรุงแก้ไขปัญหา		
มี	35	11.7
ไม่มี	265	88.3

4. ศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านการติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงข่ายความร่วมมือ

สมาชิกในชุมชนขาดศักยภาพด้านการติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงข่ายความร่วมมือโดยกลุ่มประชากรมีการการแลกเปลี่ยนข่าวสาร/ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวกับผู้อื่น เพียง 75 คนคิดเป็นร้อยละ 25 แยกเป็นมีเพียง 1- 3 ครั้งจำนวน 38 คนหรือร้อยละ 12.6 และมีมากกว่า 3 ครั้งจำนวน 37 คนหรือร้อยละ 12.3 สำหรับผู้ที่ตอบว่าไม่มี พบว่ามีจำนวน 225 คนคิดเป็นร้อยละ 75 ทั้งนี้เนื่องจากการพบปะของประชาชนในชุมชนจะเป็นไปในเรื่องอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตามปกติของแต่ละคนมากกว่าที่จะคุยเรื่องที่ไม่ค่อยเกี่ยวข้องกับตนเอง ซึ่งตรงกับการศึกษาของเอกสุธี(2540) ที่ทำการศึกษาพบว่าเรื่อง ศักยภาพขององค์กรชุมชนในการดำเนินงานเรื่องโรคเอดส์ในชุมชน พบว่า องค์กรบ้านแม่सान้อย เป็นองค์กรที่มีศักยภาพ เนื่องจากในพื้นที่ชุมชนมีปัญหา และมีองค์ประกอบความพร้อมในด้านเวลา โดยมีการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้มีการระดมความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหา ซึ่งจุดที่ทำให้ 2 ชุมชนนี้มีความแตกต่างกันก็คือ ชุมชนอัมพวาไม่ได้ประสบปัญหาที่จำเป็นต้องมีกระบวนการสื่อสารเพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องเดียวกันแบบบ้านแม่सान้อย รายละเอียดในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านการติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงช่วยเหลือ

(n = 300)		
การติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงช่วยเหลือ	จำนวน	ร้อยละ
การแลกเปลี่ยนข่าวสาร/ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวกับผู้อื่น		
มีมากกว่า 3 ครั้ง	37	12.3
มี 1-3 ครั้ง	38	12.6
ไม่มี	225	75.0

5. ศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านการมีส่วนร่วม

สมาชิกในชุมชนมีศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมโดยกลุ่มประชากร ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลทรัพย์สินสาธารณะ โดย ร้อยละ 88.3 ช่วยกันรักษาความสะอาดบริเวณที่พักและพื้นที่ใกล้เคียง ร้อยละ 80.0 ไม่ทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลอง ร้อยละ 62.3 ช่วยดูแลสมบัติของส่วนรวม ร้อยละ 49.0 ช่วยกันทำความสะอาดวัดและโบราณสถานใน ชุมชน ร้อยละ 55.3 ช่วยกันทำความสะอาดถนนในชุมชน ร้อยละ 58.0 ช่วยกันดูแลไม่ให้มีผู้มาทำลายทรัพย์สินสาธารณะ ทั้งนี้ในการบริจาคทรัพย์สินหรือแรงงานในการซ่อมแซมทรัพย์สินสาธารณะ มีเพียง ร้อยละ 29.7 รายละเอียดในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านการมีส่วนร่วม

(n = 300)		
ศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านการมีส่วนร่วม	จำนวน	ร้อยละ
ช่วยรักษาความสะอาดบริเวณบ้านของท่านและพื้นที่ใกล้เคียง		
ไม่ได้ทำ	35	11.7
ทำ	265	88.3
ไม่ทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลอง		
ไม่ได้ทำ	60	20.0
ทำ	240	80.0

ตารางที่ 9 (ต่อ)

(n = 300)		
ศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านการมีส่วนร่วม	จำนวน	ร้อยละ
ช่วยเหลือสมบัติของส่วนรวม เช่น แผ่นป้ายบอกทาง		
ศาลาประชาคม ฯลฯ		
ไม่ได้ทำ	113	37.7
ทำ	187	62.3
ช่วยกันทำความสะอาดวัดวาอาราม และ โบราณสถาน ในชุมชน		
ไม่ได้ทำ	153	51.0
ทำ	147	49.0
ช่วยกันทำความสะอาดถนนในชุมชน		
ไม่ได้ทำ	134	44.7
ทำ	166	55.3
ช่วยกันดูแลไม่ให้มีผู้มาทำลายทรัพย์สินสาธารณะ เช่น		
ตู้โทรศัพท์ ตู้ไปรษณีย์ ฯลฯ		
ไม่ได้ทำ	126	42.0
ทำ	174	58.0
ช่วยกันบริจาคทรัพย์สินหรือแรงงานในการซ่อมแซมทรัพย์สิน		
สาธารณะเช่น ถนน ป้าย ทำเรือ ฯลฯ		
ไม่ได้ทำ	211	70.3
ทำ	89	29.7

จากการจัดกลุ่มระดับศักยภาพการมีส่วนร่วมซึ่งพบว่าสมาชิกในชุมชนมีศักยภาพการมีส่วนร่วมสูง (4-7 คะแนน) ร้อยละ 68.3 และมีศักยภาพการมีส่วนร่วมน้อย (0-3 คะแนน) ร้อยละ 31.7 สิ่งที่ทำให้สมาชิกในชุมชนมีศักยภาพสูงในการมีส่วนร่วม เนื่องจาก กิจกรรมที่สมาชิกในชุมชนตอบว่าได้กระทำนั้น เป็นกิจกรรมที่สามารถประพฤติได้ง่ายด้วยตนเอง สะดวกที่จะกระทำ

และเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและส่วนรวม มีค่าน้อยเพียงการบริจาคทรัพย์สินหรือแรงงานในการซ่อมแซมทรัพย์สินสาธารณะ สิ่งที่เป็นสิ่งที่ทำให้ผลออกมาเช่นนี้ เนื่องจากชุมชนอัมพวาเป็นชุมชนดั้งเดิม สมาชิกในชุมชนอาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นเวลานาน จึงมีความผูกพันและต้องการที่จะช่วยกันดูแลภูมิปัญญาของตนเอง ซึ่งตรงกับการศึกษาของ มิตรชัย (2544) และ อิทธิเดช (2545) ที่พบว่าระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รายละเอียดในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 การจัดระดับศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านการมีส่วนร่วม

(n = 300)		
การมีส่วนร่วม	จำนวน	ร้อยละ
น้อย (0-3 คะแนน)	95	31.7
มาก (4-7 คะแนน)	205	68.3

6. ศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านความรู้

สำหรับศักยภาพด้านความรู้ พบจากคำตอบของสมาชิกในชุมชนที่ตอบคำถามถูกเกินกว่าร้อยละ 90 ถึง 13 ข้อ จาก 20 ข้อ ที่สังเกตเห็นได้ชัดเจนคือมีสมาชิกตอบได้ร้อยละ 100 1 ข้อคือเรื่อง 1) การประชาสัมพันธ์มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเพราะทำให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักและเดินทางมาท่องเที่ยวมากขึ้น ตอบได้ร้อยละ 99.7 ถึง 2 ข้อ ในเรื่อง 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นเสมือนต้นทุนการผลิตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว หากเสื่อมสลายไปการท่องเที่ยวย่อมได้รับผลกระทบ และ 2) การจัดการท่องเที่ยวในชุมชนต้องปลูกฝังจิตสำนึกคนในชุมชนให้รักษาวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมไว้ให้ได้มากที่สุด และตอบได้ร้อยละ 99.0 อีก 2 ข้อ ในเรื่อง 1) ทรัพยากรท่องเที่ยว คือสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเดินทางไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังสถานที่นั้น และ 2) การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องทำอย่างต่อเนื่อง โดยมีค่าเฉลี่ยทั้งหมด 17.95 รายละเอียดในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านความรู้

ศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านความรู้	(n = 300)	
	ตอบถูก	ตอบผิด
	ร้อยละ (จำนวน/คน)	ร้อยละ (จำนวน/คน)
1. หากเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้เข้ามาใช้ประโยชน์ในสถานที่ท่องเที่ยวจะทำให้ชาวบ้านเกิดความรักและหวงแหนแหล่งท่องเที่ยว	94.7 (284)	5.3 (16)
2. วัดหรือโบราณสถานต่างๆ ไม่จัดว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเพราะผู้คนเข้ามาเพียงเพื่อประกอบศาสนพิธีเท่านั้น	87.3 (262)	12.7 (38)
3. สถานที่ท่องเที่ยวต้องมีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับได้ของสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้สถานที่ท่องเที่ยวนั้นเสื่อมโทรม	90.0 (270)	10.0 (30)
4. การประชาสัมพันธ์มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเพราะทำให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักและเดินทางมาท่องเที่ยวมากขึ้น	100.0 (300)	0.00 (0)
5. การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการสร้างรายได้ให้กับชุมชน	96.0 (288)	4.0 (12)
6. ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นเสมือนต้นทุนการผลิตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว หากเสื่อมสลายไปการท่องเที่ยวย่อมได้รับผลกระทบ	99.7 (299)	0.03 (1)
7. การจัดการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงผลกำไรมากที่สุดเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชน	62.0 (186)	38.0 (114)
8. การจัดการท่องเที่ยวในชุมชนมีส่วนทำให้มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี เก้าแก่ในชุมชน	96.0 (288)	4.0 (12)

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านความรู้	(n = 300)	
	ตอบถูก	ตอบผิด
	ร้อยละ (จำนวน/คน)	ร้อยละ (จำนวน/คน)
9. การจัดการท่องเที่ยวต้องให้หน่วยงานของรัฐเป็นผู้วางแผนดำเนินการทุกขั้นตอนโดยให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้คอยปฏิบัติตาม	75.7 (227)	24.3 (73)
10. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวหมายถึงกระบวนการในการทำงานและ ใช้ทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการท่องเที่ยว	87.0 (261)	13.0 (39)
11. การจัดการท่องเที่ยวในชุมชนต้องปลูกฝังจิตสำนึกคนในชุมชนให้รักษาวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมไว้ให้ได้มากที่สุด	99.7 (299)	0.03 (1)
12. การพัฒนาพื้นที่เพื่อนำมาสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวทำให้ทัศนียภาพของสถานที่ท่องเที่ยวเสียไป	82.0 (246)	18.0 (54)
13. การบูรณะโบราณสถาน โบราณวัตถุ ไม่จำเป็นจะต้องทำให้เหมือนของเดิมทุกประการเนื่องจากสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปแล้ว	59.3 (178)	40.7 (122)
14. การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ควรขัดต่อความเป็นอยู่และประเพณีท้องถิ่นของชาวบ้าน	98.0 (294)	2.0 (6)
15. การรักษาความสะอาดในสถานที่ท่องเที่ยวเป็นหน้าที่ของรัฐหรือผู้รับผิดชอบชาวบ้านทั่วไปไม่ต้องทำ	94.0 (282)	6.0 (38)
16. เป้าหมายสำคัญของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวคือมุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่	92.3 (277)	7.7 (23)

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านความรู้	(n = 300)	
	ตอบถูก	ตอบผิด
	ร้อยละ (จำนวน/คน)	ร้อยละ (จำนวน/คน)
17. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องทำอย่างต่อเนื่อง	99.0 (297)	1.0 (3)
18. ทรัพยากรท่องเที่ยวคือ สิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้ เกิดการเดินทางไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังสถานที่นั้น	99.0 (297)	1.0 (3)
19. การบูรณะ โบราณสถาน โบราณวัตถุ คือการปรับปรุงให้ โบราณสถาน โบราณวัตถุดีขึ้น และไม่ทรุดโทรมไปกว่าเดิมเพื่อ ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว	84.7 (254)	15.3 (46)
20. ประชาชนทุกคนต้องดูแลไม่ให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อสถานที่ ท่องเที่ยว เช่น ไม่ทิ้งขยะ ไม่ขีดเขียนทำให้เกิดร่องรอย ฯลฯ	98.3 (295)	1.7 (5)

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 17.95

กลุ่มระดับศักยภาพด้านความรู้ของสมาชิกในชุมชนพบว่าศักยภาพด้านความรู้ปานกลาง (15-17 คะแนน) ร้อยละ 52.7 และความรู้ศักยภาพด้านความรู้ในระดับสูง (18-20 คะแนน) ร้อยละ 40.3 โดยศักยภาพด้านความรู้ในระดับต่ำ (ต่ำกว่า 15 คะแนน) เพียงร้อยละ 7.0 ตามตารางที่ 12 ตรงกับการศึกษาของศักดิ์พิชิต (2542) ที่พบว่าระดับการศึกษามีอิทธิพลต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ตารางที่ 12 การจัดระดับศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านความรู้

ระดับความรู้	(n=300)	
	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ (ต่ำกว่า 15 คะแนน)	21	7.0
ปานกลาง (15-17 คะแนน)	158	52.7
สูง (18-20 คะแนน)	121	40.3

7. ศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะ

สมาชิกในชุมชนมีศักยภาพด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะ โดยสมาชิกในชุมชนเห็นด้วยอย่างยิ่งว่า ผลของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวตำบลอัมพวาจะส่งผลดีต่ออำเภออัมพวาและจังหวัดสมุทรสงคราม ร้อยละ 71.0 การทำงานของทางราชการฝ่ายเดียวไม่สามารถรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวไว้ได้หากขาดความร่วมมือของประชาชน ร้อยละ 70.0 แม่น้ำลำคลองมีความสำคัญต่อการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและการท่องเที่ยวทุกคนจึงต้องช่วยกันดูแล ร้อยละ 64.7 การดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนเป็นหน้าที่คนในชุมชนทุกคน ร้อยละ 63.3 เมื่อสังเกตจากค่าเฉลี่ยจะพบว่าคำถามข้อที่ 4 การฟื้นฟูและดูแลรักษาวิถีวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น เพราะอย่างไรก็คงไม่มีใครเดินทางมาท่องเที่ยวและคำถามที่ 6 การดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องชาวบ้านทั่วไปไม่จำเป็นต้องช่วยเหลือมีค่าเฉลี่ยเพียง 1.79 และ 1.95 เนื่องจากเป็นคำถามลวง ซึ่งสมาชิกในชุมชนสามารถทำความเข้าใจได้จึงสามารถแสดงความคิดเห็นว่าไม่เห็นด้วยร้อยละ 49.0 ทั้งสองข้อและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 41.0 สำหรับคำถามที่ 4 และร้อยละ 38.0 สำหรับคำถามที่ 6 รายละเอียดในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะ

(n = 300)

ความคิดเห็น	ไม่เห็นด้วย	อย่าง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	\bar{X}	SD
	ไม่	ยิ่ง	ไม่	เห็น	เห็น			
	เห็น	เห็น	เห็น	เห็น	เห็น			
1. การทำงานของทางราชการฝ่ายเดียวไม่สามารถรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวไว้ได้หากขาดความร่วมมือของประชาชน	0.3 (1)	0.0 (0)	1.3 (4)	28.3 (85)	70.0 (210)	4.68	0.54	
2. หากประชาชนในชุมชนช่วยกันค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวจะทำให้ชุมชนมีแนวทางในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เหมาะสมขึ้น	0.0 (0)	0.0 (0)	1.0 (3)	37.7 (113)	61.3 (184)	4.60	0.51	

ตารางที่ 13 (ต่อ)

(n = 300)

ความคิดเห็น	ไม่เห็นด้วย	อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย	\bar{X}	SD
	ไม่เห็นด้วย	อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย		
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ		
	(จำนวน)	(จำนวน)	(จำนวน)	(จำนวน)	(จำนวน)	(จำนวน)		
3. เมื่อชุมชนของท่านมีกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ท่านยินดีเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวโดยไม่ลังเล	0.0 (0)	1.0 (3)	19.0 (57)	48.7 (146)	32.0 (96)	4.12	0.71	
4. การฟื้นฟูและดูแลรักษาวัดวาอารามเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นเพราะอย่างไรก็คงไม่มีใครเดินทางมาท่องเที่ยว	41.0 (123)	49.0 (147)	4.0 (12)	2.3 (7)	3.7 (11)	1.79	0.91	
5. การดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนเป็นหน้าที่คนในชุมชนทุกคน	0.0 (0)	0.0 (0)	4.0 (12)	32.7 (98)	63.3 (190)	4.59	0.57	
6. การดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องชาวบ้านทั่วไปไม่จำเป็นต้องช่วยเหลือ	38.0 (114)	49.0 (147)	0.0 (0)	6.0 (18)	7.07 (21)	1.95	1.12	
8. การร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่จะทำให้เกิดความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในชุมชน	0.0 (0)	0.0 (0)	2.3 (7)	42.3 (127)	55.3 (166)	4.59	0.54	
9. หากชาวบ้านได้รับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากขึ้นจะทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวคงอยู่ได้เป็นเวลานาน	0.0 (0)	0.0 (0)	4.7 (14)	34.3 (103)	61.0 (183)	4.56	0.58	

ตารางที่ 13 (ต่อ)

(n = 300)

ความคิดเห็น	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	\bar{X}	SD
	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)		
10. การให้ความรู้และชี้แนะแนวทาง ให้เด็กเห็นคุณค่าของทรัพยากรการ ท่องเที่ยวเป็นสิ่งจำเป็นเพราะจะทำให้ เด็กรักและหวงแหนทรัพยากรการ ท่องเที่ยว	0.0 (0)	0.0 (0)	1.7 (5)	40.3 (121)	58.0 (174)	4.56	0.53
11. แม่น้ำลำคลองมีความสำคัญต่อ การใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และการท่องเที่ยวทุกคนจึงต้อง ช่วยกันดูแล	0.0 (0)	0.0 (0)	2.3 (7)	33.0 (99)	64.7 (194)	4.62	0.53
12. การบริจาคทรัพย์สินหรือแรงงาน ในกาซ่อมแซมสิ่งต่างๆ ในชุมชนเช่น ถนน วัดวาอารามฯลฯ เป็นวิธีการ หนึ่งที่จะช่วยรักษาทรัพยากรการ ท่องเที่ยวชุมชนไว้ได้	0.0 (0)	0.7 (2)	8.7 (26)	50.0 (150)	40.7 (122)	4.31	0.65
13. ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน เป็นทรัพย์สินส่วนรวม ประชาชน ทุกคนต้องช่วยกันดูแลรักษา	0.0 (0)	0.0 (0)	0.7 (2)	41.3 (124)	58.0 (174)	4.57	0.51
14. การปลูกต้นไม้ ไม้ดอกไม้ประดับ บริเวณที่พักอาศัยทำให้เกิดความสวย งามและสร้างความประ ทับใจให้แก่ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชน	0.0 (0)	0.7 (2)	2.7 (8)	46.3 (139)	50.3 (151)	4.46	0.59

ตารางที่ 13 (ต่อ)

(n = 300)

ความคิดเห็น	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	\bar{X}	SD
	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)		
15. ท่านสนับสนุนนโยบายที่ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว	0.0 (0)	0.3 (1)	5.3 (16)	47.0 (141)	47.3 (142)	4.41	0.61
16. การแนะนำให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตนจะทำให้เกิดผลเสียต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว	0.0 (0)	0.3 (1)	2.7 (8)	46.3 (139)	50.7 (152)	4.47	0.57
17. การช่วยกันดูแลรักษาฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตชุมชนจะมีผลดีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน	0.0 (0)	1.0 (3)	2.0 (6)	54.0 (162)	43.0 (129)	4.39	0.58
18. ผลของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวตำบลอัมพวาจะส่งผลดีต่ออำเภออัมพวาและจังหวัดสมุทรสงคราม	1.0 (3)	0.0 (0)	1.3 (4)	26.7 (80)	71.0 (213)	4.67	0.61

ทั้งนี้จากจัดกลุ่มระดับศักยภาพด้านการมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะพบว่า สมาชิกในชุมชนมีศักยภาพด้านการมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะสูง (81-90 คะแนน) ร้อยละ 58.0 และมีศักยภาพด้านการมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะต่ำ (65-80 คะแนน) ร้อยละ 42.0 รายละเอียดในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 การจัดระดับศักยภาพของสมาชิกในชุมชนด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะ

(n = 300)		
ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ (65-80 คะแนน)	126	42.0
สูง (81-90 คะแนน)	174	58.0

ตอนที่ 4 การปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

สมาชิกในชุมชนมีการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในกิจกรรมเหล่านี้เป็นประจำคือ 1) จัดบริเวณบ้านให้น่าอยู่เพราะเมื่อมีนักท่องเที่ยวผ่านมาเห็นแล้วจะได้ประทับใจ และ 2) คำนึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนอย่างเต็มใจ คิดเป็นร้อยละ 78.0 โดยร้อยละ 73.3 คอยให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวที่มาตามทาง ส่วนกิจกรรมที่สมาชิกในชุมชนปฏิบัติเป็นบางครั้งคือร้อยละ 60.7 แนะนำเพื่อนบ้านในเรื่องเกี่ยวกับการป้องกันและรักษาทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวเช่น ดิน น้ำ ต้นไม้ โดยที่ร้อยละ 57.0 เมื่อเห็นนักท่องเที่ยว เต็ดดอกไม้ ไข่มุก หรือขีดเขียนตามฝาผนังอาคารจะแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบ ทั้งนี้สังเกตจากค่าเฉลี่ยการปฏิบัติพบว่า การบริจาคเงินเพื่อใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติเพียง 0.65 เนื่องจากการเสียสละเป็นเงินอาจทำให้ชาวบ้านที่มีฐานะไม่ดีปฏิบัติด้วยวิธีการดังกล่าวยากกว่าเสียสละแรงงานและการปฏิบัติตนในวิถีชีวิตปกติของตน รายละเอียดในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 การปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

การปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว	ไม่เคยทำ	ทำเป็นบางครั้ง	ทำเป็นประจำ	\bar{X}	SD			
						ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
						(จำนวน)	(จำนวน)	(จำนวน)
1. ร่วมมือกับทางราชการในการรักษาสภาพแวดล้อมบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเช่น เก็บขยะบริเวณริมแม่น้ำลำคลอง ไม่ทิ้งขยะ ในที่ห้ามทิ้ง เป็นต้น	2.3 (7)	44.7 (134)	53.0 (159)	1.51	0.55			

ตารางที่ 15 (ต่อ)

การปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว	ไม่เคยทำ	ทำเป็นบางครั้ง	ทำเป็นประจำ	\bar{X}	SD
	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)		
2. บริจาคเงินเพื่อใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว	43.3 (130)	48.0 (144)	8.7 (26)	0.65	0.63
3. ให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยวที่ประสบปัญหา	4.0 (12)	43.0 (129)	53.0 (159)	1.49	0.58
4. ช่วยสอดส่องดูแลพฤติกรรมทำลายทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวแล้วรายงานให้ผู้ดูแลทราบ	14.0 (42)	46.7 (140)	39.3 (118)	1.25	0.69
5. เข้าไปแนะนำบอกกล่าวคนที่ทำผิดกฎของสถานที่ท่องเที่ยวให้ปฏิบัติให้ถูกต้อง	13.3 (40)	53.3 (160)	33.3 (100)	1.20	0.65
6. ชักชวนชาวบ้านในชุมชนมาช่วยกันดูแลรักษาและพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน	16.3 (49)	54.3 (163)	29.3 (88)	1.13	0.66
7. เมื่อเห็นนักท่องเที่ยวเด็ดดอกไม้ ใบไม้หรือขีดเขียนตามฝาผนังอาคารจะแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบ	13.7 (41)	57.0 (171)	29.3 (88)	1.16	0.64
8. แนะนำเพื่อนบ้านในเรื่องเกี่ยวกับการป้องกันและรักษาทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวเช่น ดิน น้ำ ต้นไม้	8.7 (26)	60.7 (182)	30.7 (92)	1.22	0.59
9. ขายสินค้าให้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในชุมชน ด้วยราคาที่เป็นธรรม	12.7 (38)	17.7 (53)	69.7 (209)	1.57	0.71

ตารางที่ 15 (ต่อ)

การปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว	ไม่เคยทำ	ทำเป็นบางครั้ง	ทำเป็นประจำ	\bar{X}	SD
	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)	ร้อยละ (จำนวน)		
10. ดือนรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนอย่างเต็มใจ	2.0 (6)	20.0 (60)	78.0 (234)	1.76	0.47
11. คอยให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวที่มาจากทาง	0.0 (0)	26.7 (80)	73.3 (220)	1.73	0.44
12. จัดบริเวณบ้านให้น่าอยู่เพราะเมื่อมีนักท่องเที่ยวผ่านมาเห็นแล้วจะได้ประทับใจ	2.0 (6)	20.0 (60)	78.0 (234)	1.52	0.54
13. นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาหาความรู้ด้านการท่องเที่ยวมาประยุกต์ใช้กับชุมชน	11.3 (34)	48.0 (144)	40.7 (122)	1.29	0.66
14. แจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบเมื่อพบเห็นความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสถานที่ท่องเที่ยว	8.0 (24)	51.0 (153)	41.0 (123)	1.33	0.62
15. ใช้เวลาที่ว่างจากงานประจำมาช่วยงานของสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ในชุมชน	9.7 (29)	55.0 (165)	35.3 (106)	1.26	0.62

ทั้งนี้จากการจัดกลุ่มระดับการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวพบว่าสมาชิกในชุมชนมีการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ดี (21-30 คะแนน) ร้อยละ 53.3 การปฏิบัติที่พอใช้ (11-20 คะแนน) ร้อยละ 40.3 และการปฏิบัติที่ควรปรับปรุง (0-10 คะแนน) ร้อยละ 6.3 (รายละเอียดในตารางที่ 16) การปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดีเกิดจากสมาชิกในชุมชนใช้ความรู้และความรับผิดชอบต่อสาธารณะที่ตนเองมีอยู่เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมกันจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยสิ่งที่ปฏิบัติไปก็เป็นหนึ่งในวิถีชีวิตที่ตนเองปฏิบัติอยู่เป็นนิจ

ตารางที่ 16 การจัดระดับการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

(n = 300)		
การปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
ควรปรับปรุง (0-10 คะแนน)	19	6.3
พอใช้ (11-20 คะแนน)	121	40.3
ดี (21-30 คะแนน)	160	53.3

ตอนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัยนี้ มีผลการทดสอบสมมติฐานมีดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ราษฎรที่มีความแตกต่างในด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน จะมีการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแตกต่างกัน

ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของราษฎรที่มีวิสัยทัศน์ร่วมกันและราษฎรที่ไม่มีวิสัยทัศน์ร่วมกันพบว่าราษฎรที่มีวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติ 21.06 สูงกว่าราษฎรที่ไม่มีวิสัยทัศน์ร่วมกันที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติ 19.30 และเมื่อทดสอบความแตกต่างดังกล่าวโดยใช้ t-test พบว่า ราษฎรที่มีความแตกต่างในด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันจะมีการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 17 โดยราษฎรที่มีวิสัยทัศน์ซึ่งเป็นกลุ่มราษฎรที่เข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวจึงเป็นกลุ่มที่มีความสนใจกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวมากกว่ากลุ่มราษฎรที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุม ส่งผลให้เกิดความแตกต่างกันในการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

ตารางที่ 17 ผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างในด้านการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม	n	\bar{X}	SD	t	Sig.
ไม่มี	162	19.30	5.71		
มี	138	21.06	5.17		
				-2.779	.006

สมมติฐานที่ 2 ราษฎรที่มีการมีส่วนร่วมแตกต่างกันจะมีการปฏิบัติในการจัดการ
ทรัพยากรการท่องเที่ยวแตกต่างกัน

ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของ
ราษฎรที่มีการมีส่วนร่วมและผู้ที่ไม่มีส่วนร่วมพบว่าผู้ที่มีการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติ
21.31 สูงกว่าผู้ที่ไม่มีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติ 17.52 และเมื่อทดสอบความแตกต่าง
ดังกล่าวโดยใช้ t-test พบว่า ราษฎรที่มีความแตกต่างในด้านการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันจะมีการ
ปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเป็นไปตาม
สมมติฐานที่ ตั้งไว้ดังตารางที่ 18 เนื่องจากราษฎรในชุมชนส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในการจัดการ
ทรัพยากรการท่องเที่ยวสูงอันเกิดจากวิถีชีวิตของตนเองโดยปกติ แต่มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่มีการ
ปฏิบัติที่ต่างจากส่วนใหญ่ จึงทำให้เกิดการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแตกต่างกัน

ตารางที่ 18 ผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างด้านการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม	n	\bar{X}	SD	t	Sig.
ต่ำ	95	17.52	6.54		
สูง	205	21.31	4.54		
				-5.111	.000

สมมติฐานที่ 3 ราษฎรที่มีความรู้แตกต่างกันจะมีการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการ
ท่องเที่ยวแตกต่างกัน

ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของ
ราษฎรที่มีความรู้แตกต่างกันพบว่าผู้ที่มีความรู้สูงมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติ 21.72 สูงกว่าผู้ที่มีความรู้
ปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติ 19.11 และผู้ที่มีความรู้ต่ำซึ่งมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติ 18.29 และเมื่อ
ทดสอบความแตกต่างดังกล่าวโดยใช้ F-test พบว่า ราษฎรที่มีความรู้แตกต่างกันในด้านการมีความรู้ที่
แตกต่างกันจะมีการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งตรงกับการศึกษาของศักดิ์พิชิต (2542) ซึ่งศึกษาศักยภาพ
ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่นรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว จังหวัด
จันทบุรี โดยพบว่าตัวชี้วัดศักยภาพเพียง 4 ตัวคือ ระดับการศึกษา ความรู้ความเข้าใจในการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติ ของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นมีอิทธิพลต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ อย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าการมีความรู้ในด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแตกต่าง
กันจะมีการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแตกต่างกัน ซึ่งจากการทดสอบก็จะพบว่าความรู้ของ
ราษฎรในพื้นที่ก็มีความแตกต่างกันออกเป็น 3 ระดับที่แตกต่างกันทำให้การปฏิบัติในการจัดการ
ทรัพยากรการท่องเที่ยวออกมาแตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างด้านความรู้

ความรู้	n	\bar{X}	SD	F	Sig.
ต่ำ (ต่ำกว่า 15 คะแนน)	21	18.29	6.37		
ปานกลาง (15-17 คะแนน)	158	19.11	6.00		
สูง (18-20 คะแนน)	121	21.72	4.24		
				9.307	.000

สำหรับการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่สำหรับตัวแปรความรู้เมื่อเปรียบเทียบความ
แตกต่างของการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว พบว่าราษฎรที่มีความรู้สูงมีความแตกต่าง
กับราษฎรที่มีความรู้ปานกลางและราษฎรที่มีความรู้ต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
เพราะการมีความรู้เป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว
ดังรายละเอียดในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 การปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว จำแนกตามความรู้ โดยการเปรียบเทียบรายคู่

(n=300)

ความรู้	\bar{X}	ความรู้		
		ต่ำ	ปานกลาง	สูง
ต่ำ	18.29	-	-	*
ปานกลาง	19.11	-	-	*
สูง	21.72	*	*	-

หมายเหตุ * แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 4 รายหมู่ที่มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันที่แตกต่างกันจะมีการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแตกต่างกัน

ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของรายหมู่ที่มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันและรายหมู่ที่ไม่มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันที่พบว่ารายหมู่ที่มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติ 23.40 สูงกว่ารายหมู่ที่ไม่มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติ 20.26 และเมื่อทดสอบความแตกต่างดังกล่าว โดยใช้ t-test พบว่า รายหมู่ที่มีความแตกต่างในด้านการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันที่แตกต่างกันจะมีการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นไปตามสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 21 โดยที่รายหมู่ในชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน เนื่องจากปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยวในชุมชนอัมพวา ยังไม่เกิดขึ้นจนทำให้ต้องเกิดการรวมตัวที่เกิดจากคนโดยส่วนใหญ่ นอกจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการการท่องเที่ยวสังเกตได้จาก การที่มีรายหมู่ที่ตอบแบบสอบถามได้เข้าร่วมประชุมวางแผนการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวร่วมกันและได้นำประสบการณ์จากปัญหาที่เกิดขึ้นมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาได้มี 35 คน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสนใจระหว่างรายหมู่ที่ให้ความสนอกกับรายหมู่ที่ไม่ได้ให้ความสนใจซึ่งมีการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันที่แตกต่างกัน จะมีการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแตกต่างกันมีการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแตกต่างกัน

ตารางที่ 21 ผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างด้านการเรียนรู้จากการปฏิบัติ
กิจกรรมร่วมกัน

การเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน	n	\bar{X}	SD	t	Sig.
ไม่มี	103	20.26	5.51		
มี	35	23.40	3.05		
				-4.192	.000

สมมติฐานที่ 5 ราษฎรที่มีความแตกต่างกันในด้านการมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ จะมีการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแตกต่างกัน

ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของราษฎรที่มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะจากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันที่และราษฎรที่ไม่มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะพบว่าราษฎรที่มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติ 20.91 สูงกว่าราษฎรที่ไม่มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะซึ่งมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติ 19.00 และเมื่อทดสอบความแตกต่างดังกล่าวโดยใช้ t-test พบว่า ราษฎรที่มีความแตกต่างในด้านมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะที่แตกต่างกันจะมีการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ดังตารางที่ 22 ทั้งนี้พบว่าราษฎรที่มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะสูง ซึ่งเป็นการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดีที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตโดยปกติของตน อย่างไรก็ตามก็ยังมีราษฎรอีกส่วนหนึ่งยังขาดความเข้าใจในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ส่งผลให้ราษฎรที่มีความแตกต่างกันในด้านการมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะมีการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแตกต่างกัน

ตารางที่ 22 ผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างด้านการมีความรับผิดชอบต่อ
สาธารณะ

ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ	n	\bar{X}	SD	t	Sig.
ต่ำ	126	19.00	6.21		
สูง	174	20.91	4.85		
				-2.873	.004

สมมติฐานที่ 6 ราษฎรที่มีความแตกต่างกันในด้านการติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงข่ายความร่วมมือ จะมีการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแตกต่างกัน

ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของราษฎรที่มีการติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงข่ายความร่วมมือจากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันที่และราษฎรที่ไม่มีการติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงข่ายความร่วมมือ พบว่าราษฎรที่มีการติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงข่ายความร่วมมือมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงกว่าราษฎรที่ไม่มีการติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงข่ายความร่วมมือซึ่งมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติ 19.55 และเมื่อทดสอบความแตกต่างดังกล่าวโดยใช้ t-test พบว่า ราษฎรที่มีความแตกต่างในด้านการมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะที่แตกต่างกันจะมีการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ดังตารางที่ 23 โดยราษฎรที่มีศักยภาพในด้านการติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงข่ายความร่วมมือต่ำเกิดจากการพบปะของชาวบ้านจะติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องที่เป็น เรื่องของตนเองมากกว่า และยังเกี่ยวเนื่องกับการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันที่อาจจะเกิดมาจากปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยวในชุมชนอัมพวา ยังไม่เกิดขึ้นจนทำให้ต้องเกิดการรวมตัวของประชาชนโดยส่วนใหญ่ สื่อสารหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ดังนั้น ผู้ที่ให้ความสนใจในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวซึ่งใช้เวลาส่วนหนึ่งในการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว จึงการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแตกต่างกันกับกลุ่มราษฎรที่ไม่ได้ให้ความสนใจ

ตารางที่ 23 ผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างด้านการติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงข่ายความร่วมมือ

การติดต่อสื่อสาร	n	\bar{X}	SD	t	Sig.
ไม่เคย	225	19.55	5.98		
เคย	75	21.79	3.41		
				-3.995	.002

จากการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้จำนวน 6 สมมติฐาน แล้วนำมาแสดงไว้ด้วยกันในตารางที่ 24 พบว่า การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีส่วนร่วม ความรู้ การเรียนรู้จากปฏิบัติ กิจกรรมร่วมกัน การมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ การติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงช่วยความร่วมมือ ที่แตกต่างกันส่งผลให้มีการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 24 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ	ผลการทดสอบสมมติฐานในการวิจัย	
	ค่า F	ค่า t
1. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน		-2.779**
2. การมีส่วนร่วม		-5.111***
3. ความรู้	9.307***	
4. การเรียนรู้จากปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน		-4.192***
5. การมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ		-2.873**
6. การติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงช่วยความร่วมมือ		-3.995**

หมายเหตุ * * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสถานภาพและประเมินศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม และประเมินศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ดังกล่าว ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

สถานภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตตำบลอัมพวา พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวจะมี 3 กลุ่ม คือกลุ่มแรก เป็นประเพณีธรรมชาติ ประกอบด้วยทิวทัศน์ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง หิ่งห้อย กลุ่มที่ 2 เป็นประเพณี ประวัติศาสตร์โบราณสถาน โบราณวัตถุและศาสนา ซึ่งประกอบด้วย อุทยานพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (อุทยาน ร. 2) วัดบางกะพ้อม วัดอัมพวันเจติยาราม กลุ่มที่ 3 เป็นประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม ประกอบด้วย ตลาดน้ำยามเย็นอัมพวา บ้านไม้/ห้องแถว วิถีชีวิตชุมชน สวนลั่นจี่ ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มจะมีผู้ดูแลทั้งทางภาครัฐและภาคเอกชนร่วมกันดูแล และในปัจจุบันทรัพยากรการท่องเที่ยวแต่ละประเภทก็ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่องซึ่งส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของสมาชิกในชุมชน

การวิเคราะห์ศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตตำบลอัมพวา พบว่าค่าคะแนนศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวแบ่งออกได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีศักยภาพปานกลางได้แก่ ทิวทัศน์ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง ที่มีค่าจำนวน 3.05 หิ่งห้อย มีค่าจำนวน 3.37 บ้านไม้/ห้องแถว มีค่าจำนวน 3.35 วิถีชีวิตชุมชน มีค่าจำนวน 3.17 และสวนลั่นจี่ ที่มีค่าจำนวน 3.40 และ กลุ่มที่มีศักยภาพสูงได้แก่ อุทยาน ร. 2 ที่มีค่าจำนวน 4.54 วัดอัมพวันเจติยาราม มีค่าจำนวน 3.76 ตลาดน้ำยามเย็น อัมพวา มีค่าจำนวน 4.15 และวัดบางกะพ้อม มีค่าจำนวน 3.78

ในส่วนของการศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 41-50 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 37 ปี ซึ่งส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพของประชากรส่วนใหญ่จะประกอบธุรกิจส่วนตัว โดยส่วนใหญ่มีรายได้ 5,001-10,000 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 12,500 บาท ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในอำเภออัมพวา และส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตอำเภออัมพวา 31-40 ปี ระยะเวลาที่อาศัยในเขตอำเภออัมพวาเฉลี่ยประมาณ 32 ปี

สมาชิกในชุมชนมีศักยภาพในด้านความรู้ ด้านการมีส่วนร่วมและด้านความรับผิดชอบต่อ สาธารณะสูง ซึ่งส่งผลให้มีการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดี แต่มีศักยภาพใน ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน และการติดต่อสื่อสาร และเชื่อมโยงขยายความร่วมมือต่ำ

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า สมาชิกในชุมชนที่มีความแตกต่างกันในวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีส่วนร่วม ความรู้ การเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ การติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงขยายความร่วมมือ มีการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวและการจัดการของชุมชน ท้องถิ่นในเขตพื้นที่ตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามครั้งนี้ จัดทำขึ้นในขณะที่ กระแสการท่องเที่ยวกำลังเข้ามาในพื้นที่ จึงจัดทำขึ้นเพื่อที่หน่วยงานที่รับผิดชอบ สามารถนำผล การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนอัมพวา ต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาการท่องเที่ยวส่งผลกระทบทั้งที่ดีและไม่ดีต่อพื้นที่ จึงควรมี การศึกษาและวางแผน ป้องกันที่จะเกิดผลกระทบต่อชุมชน โดยมองถึงการคงอยู่อย่างเหมาะสมของ ทุกองค์ประกอบ ไม่นั่นหนักในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมากเกินไปจนส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบอื่น โดยมีแนวทาง ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะด้านการจัดการ

1. สมาชิกส่วนใหญ่ในชุมชนมีศักยภาพในด้านความรู้ในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว จึงควรให้ราษฎรส่วนนี้ ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวดังกล่าว ให้กับราษฎรกลุ่มอื่นในชุมชนที่ยังขาดความรู้ ให้มีความรู้ในระดับที่ใกล้เคียงกัน จะทำให้การ จัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ไปในแนวทางใกล้เคียงกัน

2. สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่มีศักยภาพในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว จึงควรให้ราษฎรที่มีส่วนร่วมดังกล่าวชักชวนราษฎรในส่วนที่เหลือให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นเพื่อจะให้เกิดผลดีต่อการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวมากขึ้น

3. สมาชิกในชุมชนมีศักยภาพในด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว จึงควรสนับสนุนให้คุณสมบัติดังกล่าวเกิดกับสมาชิกอื่นๆ ในชุมชนด้วยการให้การศึกษา อบรมและการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องทำให้สมาชิกสนใจที่จะเข้ามาศึกษา ร่วมรับผิดชอบในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในระยะยาว

4. สมาชิกในชุมชนยังขาดการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นศักยภาพที่ต้องเกิดจากประชาชนมีการรวมกลุ่มเพื่อปฏิบัติกิจกรรม ทั้งนี้เนื่องจากการท่องเที่ยวในเขตตำบลอัมพวาจะกระจุกตัวอยู่เฉพาะชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยวอยู่ จึงทำให้กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ห่างจากแหล่งท่องเที่ยวไม่ได้เข้าร่วมประชุมดังกล่าว จึงควรจัดให้ตัวแทนของราษฎรที่เข้าร่วมกันเป็นประจำออกไปทำความเข้าใจและชักชวนให้ราษฎรที่ยังไม่ได้เข้าร่วมประชุมในการวางแผนจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว เข้าร่วมประชุม เพื่อที่จะได้รับข้อมูลจากผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมตั้งแต่ในช่วงแรก ซึ่งอาจจะมีข้อมูลที่กลุ่มราษฎรที่เข้าประชุมกันเป็นปกติยังไม่ทราบ มาใช้เป็นพื้นฐานในการวางแผนได้

5. สมาชิกในชุมชนยังขาดการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว องค์การของรัฐในระดับท้องถิ่นจึงควรส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อเฝ้ามองความเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบที่จะเกิดขึ้นเพื่อป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นโดยมองจากความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวมาก่อนหน้าเป็นแนวทาง

6. สมาชิกในชุมชนยังขาดการติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว กลุ่มประชากรดังกล่าวจะมีการติดต่อสื่อสารเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตส่วนบุคคล จึงควรประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรมองเห็นถึงความสำคัญที่จะต้องมีการติดต่อกันในเรื่องการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อเพิ่มความเข้าใจในการจัดการร่วมกัน และป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากทรัพยากรการท่องเที่ยวในตำบลอัมพวาเป็นทรัพย์สินส่วนรวมและทุกคนต้องร่วมกันดูแลรักษาแนวทางและสิ่งๆที่ได้คือการจัดประชุมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

7. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้นำเพียงไม่กี่คน โดยเห็นได้จากการที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยได้เข้าร่วมประชุมเพื่อจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว หน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทศบาลตำบลอัมพวา ในฐานะผู้บริหารจัดการพื้นที่ ควรเข้ามาเป็นคนกลางในการจัดรวมกลุ่มสมาชิกในชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และจัดตั้งทีมผู้บริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ ให้มีความชัดเจน และแบบแผนในการจัดการในระยะยาว

8. เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เหมาะสมของราษฎร เทศบาลตำบลอัมพวา ในฐานะหน่วยงานของรัฐควรจัดให้มีการให้ความรู้ในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแก่ราษฎรในพื้นที่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการ ทั้งนี้ อาจจะประสานกับ นักวิชาการที่มีการศึกษาและวิจัย ในด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรการท่องเที่ยวรวมทั้งศึกษาถึงผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อประชากรในท้องถิ่นนั้น ในด้านต่างๆ เช่น ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น เพิ่มเติมเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่การท่องเที่ยวเพิ่งเข้ามาไม่นาน เพื่อที่จะเป็นข้อมูลให้ผู้รับผิดชอบ สามารถหามาตรการในการป้องกันและจัดการกับผลกระทบต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้อย่างทัน่วงที ก่อนที่ทรัพยากรการท่องเที่ยวจะเสื่อมโทรมลงและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น

2. ควรมีการศึกษาทั้งความคิดเห็นของประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐและนักท่องเที่ยวว่ามีความคิดเห็นอย่างไรกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในปัจจุบัน เพื่อที่ผู้รับผิดชอบจะได้ทราบ และนำผลการศึกษาไปประกอบใช้ในการวางแผนการพัฒนาและการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

คณะวนศาสตร์. 2545. แผนปฏิบัติการ การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัด นครราชสีมา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.

จันทร์จิรา มูลเมือง. 2535. การเปรียบเทียบระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตนักศึกษาต่อ สาขาวิชา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จารุจน์ กลิ่นดีปี่. 2541. การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติไทรโยค. สารนิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันบัณฑิตพัฒนา บริหารศาสตร์.

จิตรา วสุวานิช. 2528. จิตวิทยาการศึกษา. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ.

ชวาล แพร่ตกุล. 2526. เทคนิคการวัดผล. สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช. กรุงเทพฯ.

ทงศักดิ์ คุ่มไชนะ. 2534. การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติ. บพิธการพิมพ์, กรุงเทพฯ.

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. 2527. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. ศักดิ์โสการพิมพ์, กรุงเทพฯ.

เทพพนม เมืองแมนและสวีน สุวรรณ. 2539. พฤติกรรมองค์กร. สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช. กรุงเทพฯ.

เทศบาลตำบลอัมพวา. 2547. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา. เอกสารอัดสำเนา, สมุทรสงคราม.

ธงชัย สันติวงษ์. 2540. องค์กรและการจัดการทันสมัยยุคโลกาภิวัตน์. สำนักพิมพ์ไทยวัฒนา พานิช. กรุงเทพฯ.

ธงชัย สันติวงษ์. 2544. การจัดการ. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ

นพดล สมแสน. 2546. การวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นกับการจัดการอุทยานแห่งชาติ
กรณีศึกษา อุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปาริชาติ วลัยเสถียร. 2543. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย. กรุงเทพฯ.

ประภาเพ็ญ สุวรรณและสวึง สุวรรณ. 2526. พฤติกรรมศาสตร์และพฤติกรรมสุขภาพการศึกษา.
เจ้าพระยาการพิมพ์. กรุงเทพฯ.

พระมหาสุทิตย์ อบอุ่น. 2541. การศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยว
เชิงอนุรักษ์ ศึกษาเฉพาะกรณี : เส้นทางสายลำน้ำกก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540. วิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. สำนักทดสอบทาง
การศึกษาและจิตวิทยา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ

ไพรัตน์ เตชะรินทร์. 2527. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์ปัจจุบันใน
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ

ไพศาล หวังพานิช. 2526. การวัดผลการศึกษา. สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช. กรุงเทพฯ.

มงคล ดำนธานินท์และบัญญัติ แก้วส่อง. 2536. คนธรรมดา. สถาบันวิจัยและการพัฒนา,
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2531. หลักและทฤษฎีการสื่อสาร. มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี

- มิตรชัย อานันทนสกุล. 2544. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม ที่มีผลต่อความคิดเห็นด้านการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในหมู่บ้านห้วยหินดำ หมู่ที่ 6 ตำบลวังยาว อำเภอด่านช้าง
จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มัลลิกา ต้นสอน. 2544. การจัดการยุคใหม่. บริษัทเอกซ์เปอร์เน็ท จำกัด. กรุงเทพฯ
- ราณี อิศัยกุล. 2545. ทรัพยากรการท่องเที่ยวของไทย. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี
- วศิน อิงคพัฒนากุล. 2546. เอกสารประกอบการสอนวิชา 308532 การแก้ไขความขัดแย้งในการ
จัดการทรัพยากรป่าไม้. ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา, คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
กรุงเทพฯ.
- วันชัย คำสาดี. 2545. ความรู้ความเข้าใจของข้าราชการต่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
: กรณีศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี. ภาคนิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์. 2532. ศักยภาพสำคัญอย่างไรต่อการท่องเที่ยว. จุลสารการท่องเที่ยว 8
(เมษายน-มิถุนายน). กรุงเทพฯ
- วิรัตน์ รัตนวิจิตร. 2540. ความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.
ภาคนิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ศักดิ์พิชิต จุลฤกษ์. 2542. ศักยภาพในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่นรอบแนว
เขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. 2538. วิสัยทัศน์ประเทศไทยปี 2000. พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักพิมพ์พิมพ์เกษศ.
กรุงเทพฯ.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2540. รายงานการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการ
ท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ. เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ

- สุทธิณี สุริยกุล ณ อุรุทธา. 2543. วิสัยทัศน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนาการเกษตร
อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. การค้นคว้าอิสระปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุรัชญา ทองวิชิต. 2545. ศักยภาพการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว : กรณีศึกษา ตำบลชาวตาเถร
อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี. ภาคนิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุวัฒน์ จุฑากรณ์ และ รุ่งทิพ ว่องปฏิการ. 2545. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว.
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี
- สุวิทย์ ชีรสาดวัต. 2533. การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิตพืชเศรษฐกิจกับภาวะหนี้สินใน
หมู่บ้านอีสาน : กรณีศึกษา บ้านทุ่งใหญ่ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ. สถาบัน
วิจัยและพัฒนา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น
- อคิน รพีพัฒน์. 2537. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและ
วัฒนธรรมไทยและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. ศักดิ์โสภากการพิมพ์.
กรุงเทพฯ.
- อนุชาติ พวงสำลี และ กฤตยา อาชวนิจกุล. 2542. ขบวนการประชาสังคมไทย : ความเคลื่อนไหว
ภาคพลเมือง. มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- อนุชาติ พวงสำลี และวีรบูรณ์ วิสารทสกุล. 2540. ประชาสังคม : คำ ความคิด และความหมาย.
สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, กรุงเทพฯ.
- อารีรัตน์ สุขเกษม. 2539. วิสัยทัศน์ในการพัฒนามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ไปสู่ความเป็นสากลในทัศนะ
บุคคลชั้นนำเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อิทธิเดช รัตนวงศ์. 2545. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนในท้องถิ่นใหม่
จัดสรร ตำบลร่องเข้ อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เอกสุธี พุฒมนตรี. 2540. **ศักยภาพขององค์กรชุมชนในการดำเนินการเรื่องเอตส์ในชุมชน.**
วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Bloome, B.S. 1997. **Handbook on Formative and Sumative Evaluation of Student Learning.**
Mc-GrawHill Company, New York

Erwin , W. 1996. **Participation Management: Concept Theory, and Implementation.**
Atalanta, Goergia State University

Hetor Ceballos- Lascurain. 1996. **Tourism, ecotourism and protected areas.** IUCN,Gland
Switzerland, Cambridge. UK, SADAG ,Bellegarde-Sur-Valserine, France

Macha, J.H.J. 1982. **Peasant Organzation and Participation in Tanzania.** Oxford&IBH
Publishing, New Delhi

Mondy, Wayne. R. 1980. **Management.** USA

Yamane, T. 1973 **Statistics; An Introduction Anlysis.** 3rd ed.,Haper International edition, Tokyo

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ตำบลอัมพวา
อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

โดย

นายเอกสิทธิ์ สุดแก้ว

นิสิตปริญญาโท ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา

คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการเก็บข้อมูลภาคสนามในการศึกษาเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินถึงศักยภาพชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

แบบสอบถามฉบับนี้ มี 3 ส่วน รวม 8 หน้า ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานทางสังคมประชากร

ส่วนที่ 2 ศักยภาพของชุมชนในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

ส่วนที่ 3 การปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หน้าคำตอบที่ท่านต้องการในคำถามแต่ละข้อเพียงคำตอบเดียว ยกเว้น คำถามที่ระบุว่าตอบได้มากกว่า 1 ข้อ และเติมคำตอบในช่องว่างที่เว้นไว้หลังคำถามแต่ละข้อ

ทุกคำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในตำบลอัมพวา เป็นอย่างยิ่ง ผู้ศึกษาใคร่ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่สละเวลาในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานทางสังคมประชากร

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ ปี

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

ไม่ได้รับการศึกษา

ประถมศึกษา

มัธยมศึกษาตอนต้น

มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.

อนุปริญญา หรือ ปวส.

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

ไม่ได้ประกอบอาชีพ

รับราชการ

พนักงานบริษัทเอกชน/ห้าง/ร้าน

เกษตรกรรม/ประมง

ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย

รับจ้างทั่วไป

อื่นๆ (ระบุ).....

5. รายได้ต่อเดือน (โดยประมาณ) บาท

6. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลอัมพวา ปี

7. ภูมิลำเนาเดิม อยู่ในอำเภอ..... จังหวัด.....

ส่วนที่ 2 ศักยภาพของชุมชนในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

1. ตามความคิดเห็นของท่านอะไรบ้างที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตตำบลอัมพวา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

.....1 ตลาดน้ำ

.....2 อุทยาน ร.2

.....3 แม่น้ำ/ลำคลอง

.....4 วัดอัมพวันเจติยาราม

.....5 หิ้งห้อย

.....6 บ้านไม้/ห้องแถว

.....7 วิถีชีวิต

.....8 วัดบางกะพ้อม

.....9 สวนลั่นจี่

2. ในการประชุมประชาคมชุมชนของท่านมีการประชุมเรื่องการวางแผนจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชนหรือไม่

มี

ไม่มี (ข้ามไปตอบข้อ6)

3. หากมีการประชุม ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนและ/หรือกำหนดเป้าหมาย แผนงาน กิจกรรม สำหรับชุมชน หรือไม่

- ไม่มี/ไม่ได้เข้าร่วม
- เข้าร่วมประชุมแต่ไม่ได้แสดงความเห็น
- เข้าร่วมประชุมและร่วมให้ความเห็น

4. จากการที่ชุมชนของท่านร่วมกันดูแลรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ได้มีปัญหาในการทำงานเกิดขึ้นหรือไม่

- ไม่มี
- มี (โปรดระบุ)

1.
2.
3.

5. จากปัญหาที่เกิดขึ้นในการดูแลรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ท่านได้นำประสบการณ์เหล่านั้นมาร่วมคิดแก้ไขและปรับปรุงแนวทางการแก้ไขปัญหาการดูแลรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนหรือไม่อย่างไร

- ไม่ได้นำมาใช้
- นำมาใช้ โดยมีวิธีการแก้ไขปัญหาดังนี้

1.
2.
3.

6. ท่านได้กระทำ/เคยทำกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ หรือไม่

- ไม่ได้ทำ
- ทำ โดยได้กระทำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ช่วยรักษาความสะอาดบริเวณบ้านของท่านและพื้นที่ใกล้เคียง
- ไม่ทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลอง
- ช่วยดูแลสมบัติของส่วนรวม เช่น แผ่นป้ายบอกทาง ศาลาประชาคม ฯลฯ
- ช่วยกันทำความสะอาดวัดวาอาราม และโบราณสถาน ในชุมชน
- ช่วยกันทำความสะอาดถนน ในชุมชน
- ช่วยกันดูแลไม่ให้มีผู้มาทำลายทรัพย์สินสาธารณะ เช่น ตู้โทรศัพท์ ตู้ไปรษณีย์ ฯลฯ
- ช่วยกัน บริจาคทรัพย์สินหรือแรงงานในการซ่อมแซมทรัพย์สินสาธารณะเช่น ถนน ป้าย อาคาร ทำเรือ วัดวาอาราม ฯลฯ
- อื่นๆ (โปรดระบุ)

7. ท่านเคยแลกเปลี่ยนข่าวสารหรือความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวกับสมาชิกคนอื่นในชุมชนหรือไม่

- ไม่มี
- มี ครั้ง (โดยประมาณ)

8. ท่านคิดว่าข้อความต่อไปนี้ถูกหรือผิด

ลำดับที่	ข้อความ	ถูก	ผิด
1	หากเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้เข้ามาใช้ประโยชน์ในสถานที่ท่องเที่ยวจะทำให้ชาวบ้านเกิดความรักและหวงแหนแหล่งท่องเที่ยว		
2	วัดหรือโบราณสถานต่างๆไม่จัดว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเพราะผู้คนเข้ามาเพียงเพื่อประกอบศาสนพิธีเท่านั้น		
3	สถานที่ท่องเที่ยวต้องมีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับได้ของสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้สถานที่ท่องเที่ยวนั้นเสื่อมโทรม		
4	การประชาสัมพันธ์มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเพราะทำให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักและเดินทางมาท่องเที่ยวมากขึ้น		
5	การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการสร้างรายได้ให้กับชุมชน		
6	ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นเสมือนต้นทุนการผลิตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว หากเสื่อมสลายไปการท่องเที่ยวย่อมได้รับผลกระทบ		
7	การจัดการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงผลกำไรมากที่สุดเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชน		
8	การจัดการท่องเที่ยวในชุมชนมีส่วนทำให้มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี เก่าแก่ในชุมชน		
9	การจัดการท่องเที่ยวต้องให้หน่วยงานของรัฐเป็นผู้วางแผนดำเนินการทุกขั้นตอนโดยให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้คอยปฏิบัติตาม		
10	การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวหมายถึงกระบวนการในการทำงานและใช้ทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการท่องเที่ยว		
11	การจัดการท่องเที่ยวในชุมชนต้องปลูกฝังจิตสำนึกคนในชุมชนให้รักษา วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมไว้ให้ได้มากที่สุด		
12	การพัฒนาพื้นที่เพื่อนำมาสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว ทำให้ทัศนียภาพของสถานที่ท่องเที่ยวเสียไป		

ลำดับที่	ข้อความ	ถูก	ผิด
13	การบูรณะ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ไม่จำเป็นจะต้องทำให้เหมือนของเดิมทุกประการเนื่องจากสภาพสังคมเปลี่ยนแปลง		
14	การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ควรขัดต่อความเป็นอยู่และประเพณีท้องถิ่นของชาวบ้าน		
15	การรักษาความสะอาดในสถานที่ท่องเที่ยวเป็นหน้าที่ของรัฐหรือผู้รับผิดชอบชาวบ้านทั่วไปไม่ต้องทำ		
16	เป้าหมายสำคัญของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวคือมุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่		
17	การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องทำอย่างต่อเนื่อง		
18	ทรัพยากรท่องเที่ยวคือ สิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เกิด การเดินทางไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังสถานที่นั้น		
19	การบูรณะ โบราณสถาน โบราณวัตถุ คือการปรับปรุงให้โบราณสถาน โบราณวัตถุดีขึ้น และไม่ทรุดโทรมไปกว่าเดิมเพื่อประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว		
20	ประชาชนทุกคนต้องดูแล ไม่ให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อสถานที่ท่องเที่ยว เช่น ไม่ทิ้งขยะ ไม่ขีดเขียนทำให้เกิดร่องรอย ฯลฯ		

9. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับข้อความต่อไปนี้

ลำดับที่	ข้อความ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1	การทำงานของทางราชการฝ่ายเดียวไม่สามารถรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวไว้ได้หากขาดความร่วมมือของประชาชน						
2	หากประชาชนในชุมชนช่วยกันค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวจะทำให้ชุมชนมีแนวทางในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เหมาะสมขึ้น						
3	เมื่อชุมชนของท่านมีกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ท่านยินดีเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวโดยไม่ลังเล						

ลำดับที่	ข้อความ	อย่างไร เห็นด้วย	เห็นด้วย	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	อย่างไร ไม่เห็นด้วย
4	การฟื้นฟูและดูแลรักษาวัดวาอารามเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น					
5	เพราะอย่างไรก็คงไม่มีใครเดินทางมาท่องเที่ยว					
6	การดูแลรักษาพยาบาลการท่องเที่ยวในชุมชนเป็นหน้าที่ของ					
7	คนในชุมชนทุกคน					
8	การดูแล รักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวเป็น					
9	หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องชาวบ้านทั่วไปไม่					
10	จำเป็นต้องช่วยเหลือ					
11	ควรมีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับและการบังคับใช้ที่					
12	เด็ดขาดกับผู้ที่สร้างความเสียหายต่อทรัพยากร					
13	การท่องเที่ยว					
14	การร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นสิ่ง					
15	จะทำให้เกิดความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในชุมชน					
16	หากชาวบ้านได้รับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิง					
17	อนุรักษ์ มากขึ้นจะทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวคงอยู่					
18	ได้เป็นเวลานาน					
19	การให้ความรู้และชี้แนะแนวทางให้เด็กเห็นคุณค่าของ					
20	ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นสิ่งจำเป็นเพราะจะทำให้เด็ก					
21	รักและหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยว					

ลำดับที่	ข้อความ	อย่างอื่น	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
15	ท่านสนับสนุนนโยบายที่ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว						
16	การแนะนำให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตนจะทำให้นักท่องเที่ยวไม่ประพฤติดนที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว						
17	การช่วยกันดูแลรักษาฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตชุมชนจะมีผลดีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน						
18	ผลของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวบริเวณตำบลอัมพวาจะส่งผลดีต่ออำเภออัมพวาและจังหวัดสมุทรสงคราม						

ส่วนที่ 3 การปฏิบัติในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

1. ท่านปฏิบัติ/เคยปฏิบัติ กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้หรือไม่ เพียงใด

ลำดับที่	การปฏิบัติ	ทำเป็นประจำ	ทำเป็นบางครั้ง	ไม่เคยทำ
1	ร่วมมือกับทางราชการในการรักษาสภาพแวดล้อมบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เช่น เก็บขยะบริเวณริมแม่น้ำลำคลองไม่ทิ้งขยะในที่ห้ามทิ้ง เป็นต้น			
2	บริจาคเงินเพื่อใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว			
3	ให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยวที่ประสบปัญหา			
4	ช่วยสอดส่องดูแลพฤติกรรมทำลายทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว แล้วรายงานให้ผู้ดูแลทราบ			
5	เข้าไปแนะนำบอกกล่าวคนที่ทำผิดกฎของสถานที่ท่องเที่ยวให้ปฏิบัติให้ถูกต้อง			
6	ชักชวนชาวบ้านในชุมชนมาช่วยกันดูแลรักษาและพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน			
7	เมื่อเห็นนักท่องเที่ยวเด็ดดอกไม้ ไข่มุข หรือขีดเขียนตามฝาผนังอาคาร จะแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบ			

ลำดับที่	การปฏิบัติ	ทำเป็นประจำ	ทำเป็นบางครั้ง	ไม่เคยทำ
8	แนะนำเพื่อนบ้านในเรื่องเกี่ยวกับการป้องกันและรักษา ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวเช่น ดิน น้ำ ต้นไม้			
9	ขายสินค้าให้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวใน ชุมชน ด้วยราคาที่เป็นธรรม			
10	ให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนอย่างเต็มใจ			
11	คอยให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเดินทางไปยังสถานที่ ท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวที่มาตามทาง			
12	จัดบริเวณบ้านให้น่าอยู่เพราะเมื่อมีนักท่องเที่ยว ผ่านมา เห็นแล้วจะได้ประทับใจ			
13	นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาหาความรู้ด้านการท่องเที่ยวมา ประยุกต์ใช้กับชุมชน			
14	แจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบเมื่อพบเห็นความเสียหายที่เกิดกับ สถานที่ท่องเที่ยว			
15	เข้าเฝ้าใช้เวลาที่ว่างจากงานประจำมาช่วยงานของสถานที่ ท่องเที่ยวที่อยู่ในชุมชน			

2. ท่านมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะอื่นๆเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในตำบลอัมพวาหรือไม่
(ถ้ามี โปรดระบุ)

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่สละเวลาตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข

ผลการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือ (reliability) ของแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือ (reliability)

ตารางผนวกที่ ข1 ผลการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของคำถามวัดความรู้เกี่ยวกับการจัดการ
ทรัพยากรการท่องเที่ยว

ข้อความ	Alpha if Item Deleted
1 หากเปิดโอกาสให้ชาวบ้าน ได้เข้ามาใช้ประโยชน์ในสถานที่ท่องเที่ยวจะทำให้ ชาวบ้านเกิดความรักและหวงแหนแหล่งท่องเที่ยว	0.6443
2 วัดหรือโบราณสถานต่างๆ ไม่จัดว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเพราะผู้คนเข้ามาเพียง เพื่อประกอบศาสนพิธีเท่านั้น	0.6345
3 สถานที่ท่องเที่ยวต้องมีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับได้ของ สถานที่ท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้สถานที่ท่องเที่ยวนั้นเสื่อมโทรม	0.6443
4 การประชาสัมพันธ์มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเพราะทำให้นักท่องเที่ยวได้ รู้จักและเดินทางมาท่องเที่ยวมากขึ้น	0.6443
5 การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการสร้างรายได้ให้กับชุมชน	0.5938
6 ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นเสมือนต้นทุนการผลิตของอุตสาหกรรม ท่องเที่ยว หากเสื่อมสลายไปการท่องเที่ยวย่อมได้รับผลกระทบ	0.6443
7 การจัดการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงผลกำไรมากที่สุดเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ของชุมชน	0.5860
8 การจัดการท่องเที่ยวในชุมชนมีส่วนทำให้มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี เก่าแก่ในชุมชน	0.6443
9 การจัดการท่องเที่ยวต้องให้หน่วยงานของรัฐเป็นผู้วางแผนดำเนินการทุก ขั้นตอน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้คอยปฏิบัติตาม	0.6175
10 การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวหมายถึงกระบวนการในการทำงานและใช้ ทรัพยากรเพื่อให้บริการสู่เป้าหมายในการท่องเที่ยว	0.6443
11 การจัดการท่องเที่ยวในชุมชนต้องปลูกฝังจิตสำนึกคนในชุมชนให้รักษา วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมไว้ให้ได้มากที่สุด	0.6300
12 การพัฒนาพื้นที่เพื่อนำมาสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว ทำให้ ทัศนียภาพของสถานที่ท่องเที่ยวเสียไป	0.6056
13 การบูรณะ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ไม่จำเป็นจะต้องทำให้เหมือนของเดิม ทุกประการเนื่องจากสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงแล้ว	0.5575
14 การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ควรจัดต่อความเป็นอยู่และประเพณีท้องถิ่น ของชาวบ้าน	0.6443

ตารางผนวกที่ ข1 (ต่อ)

	ข้อความ	Alpha if Item Deleted
15	การรักษาความสะอาดในสถานที่ท่องเที่ยวเป็นหน้าที่ของรัฐหรือผู้รับผิดชอบชาวบ้านทั่วไปไม่ต้องทำ	0.6087
16	เป้าหมายสำคัญของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวคือมุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่	0.6443
17	การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องทำอย่างต่อเนื่อง	0.6443
18	ทรัพยากรท่องเที่ยวคือ สิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเดินทางไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังสถานที่นั้น	0.6443
19	การบูรณะ โบราณสถาน โบราณวัตถุ คือการปรับปรุงให้โบราณสถาน โบราณวัตถุดีขึ้น และไม่ทรุดโทรมไปกว่าเดิมเพื่อประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว	0.6414
20	ประชาชนทุกคนต้องดูแลไม่ให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อสถานที่ท่องเที่ยว เช่น ไม่ทิ้งขยะ ไม่ขีดเขียนทำให้เกิดร่องรอย ฯลฯ	0.6443

Reliability Coefficients N of Cases = 40 N of Items = 20 Alpha = 0.6427

ตารางผนวกที่ ข2 ผลการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของคำถามวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

	ข้อความ	Alpha if Item Deleted
1	การทำงานของทางราชการฝ่ายเดียวไม่สามารถรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวไว้ได้หากขาดความร่วมมือของประชาชน	0.7504
2	หากประชาชนในชุมชนช่วยกันค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวจะทำให้ชุมชนมีแนวทางในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เหมาะสมขึ้น	0.7310
3	เมื่อชุมชนของท่านมีกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ท่านยินดีเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวโดยไม่ลังเล	0.7473
4	การฟื้นฟูและดูแลรักษาวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น เพราะอย่างไรก็คงไม่มีใครเดินทางมาท่องเที่ยว	0.6994
5	การดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนเป็นหน้าที่ของคนในชุมชนทุกคน	0.7205

ตารางผนวกที่ ข2 (ต่อ)

	ข้อความ	Alpha if Item Deleted
6	การดูแล รักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องชาวบ้านทั่วไปไม่จำเป็นต้องช่วยเหลือ	0.7393
7	ควรมีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับและการบังคับใช้ที่เด็ดขาดกับผู้ที่สร้างความเสียหายต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว	0.7275
8	การร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในชุมชน	0.7299
9	หากชาวบ้านได้รับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มากขึ้นจะทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวคงอยู่ได้เป็นเวลานาน	0.7125
10	การให้ความรู้และชี้แนะแนวทางให้เด็กเห็นคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นสิ่งจำเป็นเพราะจะทำให้เด็กรักและหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยว	0.7071
11	แม่น้ำลำคลองมีความสำคัญต่อการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและการท่องเที่ยว ทุกคนจึงต้องช่วยกันดูแล	0.7202
12	การบริจาคทรัพย์สินหรือแรงงานในการซ่อมแซมสิ่งต่างๆ ในชุมชนเช่น ถนน วิวทิวทัศน์ ฯลฯ เป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนไว้ได้	0.7234
13	ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนเป็นทรัพย์สินส่วนรวม ประชาชนทุกคนต้องช่วยกันดูแลรักษา	0.7288
14	การปลูกต้นไม้ ไม้ดอก ไม้ประดับ บริเวณที่พักอาศัย ทำให้เกิดความสวยงามและสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชน	0.7193
15	ท่านสนับสนุนนโยบายที่ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว	0.7065
16	การแนะนำให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตนจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวไม่ประพฤติดนที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว	0.7288
17	การช่วยกันดูแล รักษา ฟื้นฟู วัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตชุมชนจะมีผลดีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน	0.7046
18	ผลของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวบริเวณ ตำบลอัมพวาจะส่งผลดีต่ออำเภออัมพวาและจังหวัดสมุทรสงคราม	0.7288

Reliability Coefficients N of Cases = 40 N of Items = 20 Alpha = 0.7354

ตารางผนวกที่ ข3 ผลการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของคำถามวัดการปฏิบัติในการจัดการทรัพยากร
การท่องเที่ยว

	ข้อความ	Alpha if Item Deleted
1	ร่วมมือกับทางราชการในการรักษาสภาพแวดล้อมบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เช่น เก็บขยะบริเวณริมแม่น้ำลำคลองไม่ทิ้งขยะ ในที่ห้ามทิ้ง เป็นต้น	0.8763
2	บริจาคเงินเพื่อใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว	0.8772
3	ให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยวที่ประสบปัญหา	0.8726
4	ช่วยสอดส่องดูแลพฤติกรรมทำลายทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวแล้วรายงานให้ผู้ดูแลทราบ	0.8686
5	เข้าไปแนะนำบอกกล่าวคนที่ทำผิดกฎของสถานที่ท่องเที่ยวให้ปฏิบัติให้ถูกต้อง	0.8787
6	ชักชวนชาวบ้านในชุมชนมาช่วยกันดูแลรักษาและพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน	0.8769
7	เมื่อเห็นนักท่องเที่ยวเด็ดดอกไม้ ใบไม้หรือขีดเขียนตามฝาผนังอาคารจะแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบ	0.8785
8	แนะนำเพื่อนบ้านในเรื่องเกี่ยวกับการป้องกันและรักษาทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวเช่น ดิน น้ำ ต้นไม้	0.8633
9	ขายสินค้าให้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในชุมชน ด้วยราคาที่ เป็นธรรม	0.8717
10	ให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนอย่างเต็มใจ	0.8628
11	คอยให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวที่มาจากทาง	0.8632
12	จัดบริเวณบ้านให้น่าอยู่เพราะเมื่อมีนักท่องเที่ยว ผ่านมาเห็นแล้วจะได้ประทับใจ	0.8652
13	นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาหาความรู้ด้านการท่องเที่ยวมาประยุกต์ใช้กับชุมชน	0.8734
14	แจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบเมื่อพบเห็นความเสียหายที่เกิดกับสถานที่ท่องเที่ยว	0.8688
15	ข้าพเจ้าใช้เวลาที่ว่างจากงานประจำมาช่วยงานของสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ในชุมชน	0.8826

Reliability Coefficients N of Cases = 40 N of Items = 20 Alpha = 0.8797